

Imprimantur hæ quatuor
epistolæ.

P. Bathon: & Wellen:

Vice.can. Oxon;

Aug. 21. 1673,

Imprimantur hæ quatuor
epistolæ.

P. Bathon: & Wellen:

Vice.can. Oxon;

Aug. 21. 1673,

EPISTOLÆ QUATUOR;
quarum duæ de
MORIBUS AC INSTITUTIS
TURCARUM agunt;
Duæ
SEPTEM ASIÆ
ECCLËSIARUM
ET
CONSTANTINOPOLËOS
Notitiam continent.

*Authore Tho. Smith Coll. D. Mariæ
Magdalenaë Oxon. Socio.*

OXONII,
*Excudebat H.H. Academiæ Typographus
Impensis Ric. Davis. 1674.*

THE FIRST OF OCTOBER

1871

THE CARBON

SEPTEMBER

1871

CONSTANTINE

1871

THE FIRST OF OCTOBER

1871

OTON

1871

Imperial Library
Davis

Epistolæ Duæ,

Quarum altera

DE MORIBVS

AC

INSTITVTIS

TVRCARVM *agit :*

Altera

SEPTEM ASIÆ

ECCLESiarVM

notitiam continet.

Editio secunda priori
emendatior.

Epistolae Duce

DE MORIBUS

INSTITUTIS

TYRANNI

287 TEM - 4812

ECCELESIAVM

DOMINII CONSTITUTIO

YBIS 1696

1696

*Insignissimo & Præstantis-
simo viro,*

*D. JOSEPHO WILLIAMSONO
EQUITI AURATO,*

*Serenissimi Britanniarum
Regis apud Coloniam Agrip-
pinensem Legato,*

T. S.

*Hanc iteratam epistolarum
editionem*

D. D. C. Q.

Significatio & Translatio

hinc inde

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

DE THEOLOGIA

E
de
po
fu
re
fi
te
sa
an
ha
qu
bo
oo
ru
p

EPISTOLA DE MORIBUS
AC
INSTITUTIS TURCARUM.

Flagitas à me, *Vir Clarissime*
& *Præstantissime* (quod qui-
dem jure meritissimo exigere
possis, cui nimirum in solidum
debetur, quòd *Orientem* invisendi op-
portunitatem adeò commodam nactus
fuerim) ut si quid de genio, moribus,
regimine, & institutis *Turcarum*, quos
si non penitus introspicere liceret, sal-
tem prope intueri, & familiari conver-
satione, quantum per illorum insolenti-
am & fastum licuit, nosse datum erat;
habeam, illud *Tibi* communicem. Cui e-
quidem postulato facile compertum ha-
beo, tum affectum illum, quo me per du-
odecennium & quod excurrit prosecu-
tus es & studia mea fovisti, tum illum
planè heroicum mentis *Tuae* ardorem;

& grande illud desiderium, quicquid vitæ communi ac studiis doctrinæ usui esse possit, vel quod curiositati, quam in nobis iniecit natura, ullatenus inserviat, cognoscendi ansam dedisse. Sic inter ipsa publica negotia, quæ tantâ cum fide & cum omnium applausu per tot annos sustinuiſti & adhuc sustines, animum ad studia literarum erectum & alacrem habes, ac inter strepitus & pompas & oblectamenta aulae idem generosum honestum, eosdem placidissimos mores, eandem pietatem retines. Possem hoc quicquid est laboris facile fugere, nisi hæc ex parte modestia quasi crimen esse videretur; satis mihi conscius, me nulla mysteria, nulla arcana revelare posse, quæ Te latent, cui quicquid hæc de re, tum apud scriptores antiquos, tum apud nuperos exstat, penitus exploratum est: sed quia ita vis & jubes, qui meas nugas esse aliquid putare soles, aliquid tentabo, ut vel sic hoc obsequii specimine magis constet, quantâ cum animi promptitudine quicquid mihi à Te imperatum

peratum fuerit facere vellem, modò
suppeteret facultas. Non hic largos
promitto commentarios, quos nec Ipse
expectas, unde non *Tibi* reformidandum
erit, quasi *Te* inerti & ingrata illarum
rerum, quæ cuivis è plebe notissimæ
sunt, repetitione distinerem, (hoc enim
esset & *Tui* & mei criminose oblivisci)
sed quicquid enarrandum habeo pauculis
pagellis constringam absque ullâ
methodo, prout res ex memoria in ca-
lamum fluunt, hâc sp̃e fretus, me, si non
aliàs, hâc saltem quæsita brevitate, *Tibi*
placiturum.

Gentem *Turcarum* meritò censendam
esse barbaram facile confitebitur, quis-
quis vel per unicam septimanam apud
ipsos moratus est: hoc enim est ipsis pe-
culiare & pro genio gentis (quod viti-
um etiam in naturam vertit supersti-
tio) omnes alios, non solum qui diver-
sam amplectuntur religionem, ut *Chri-
stianos* & *Judeos*, sed qui ejusdem sunt
cum ipsis, si in pauculis ritibus dissentiant,
uti *Persas*, despiciatui habere & o-
disse. Hic sine morâ primo accessu oc-

currebat animo, quàm efferati sint mores
 absque studio & culturâ, quam nihil ho-
 mine dignum præstent humaniorum li-
 terarum expertes & ignari, quàm fer-
 res sit superstitio, quot & quantis malis
 grvida, & denique quàm potens, ut ad-
 versum ipsius naturæ legem, quæ com-
 munia humanitatis officia cuilibet jubet
 fieri, ita obbrutescat. Nec indecorum
 hoc apud ipsos est, sed pars quædam
 religionis habetur, in qua pueros se-
 dulò instituendos maximè curant, ne
 hoc *Musulmannicæ* fidei indicium in iis
 desideraretur. Miratus sum sæpe pue-
 ros, quos vix posse loqui crediderim,
 tantâ cum acritate animi, tanta cum vo-
 cis contentione, & furore magis quam
 puerili nos, dum in plateis propè spa-
 tiaremur, convitiis lacerasse, (lapidi-
 bus in nos ab iisdem quandoque pro-
 jectis) adeò expeditè nobis *infideli-
 tatem* objicientes, quasi nihil aliud
 ab ipsorum parentibus addidicissent.
Christianos enim *Occidentales*, (quos
 omnes promiscuè appellant *Phrenkiler*.
 i. e. *Francos*) non alio quàm *Infideli-*

ore in titulo dignabuntur, in illorum lin-
 gua *Gabur*, cui obscæna quædam vo-
 cabula in nostri vituperium & derisio-
 nem solent adjicere, quæ apud ipsos a-
 lis deò in communi usu sunt, ut si quid iis
 ad intereundum accidat, quod offensionem
 pariat, sive in lapidem fortè impingant,
 etiam, quod mirè, adversus sternacem
 equum, & cespitantem asellum & buba-
 rum eleganti, si Dîs placet, hæc ver-
 borum formulâ displicentiam & iram
 evomant. Quam malè de nobis senti-
 ant, & quali odio nos prosequantur
 non alio significantiori vocabulo se ex-
 primere posse existimant quam *Br*
Domuz. i. e. *Vah porce*, nos in eòdem
 censu cum hoc animali, quod maxi-
 mè execrantur, reponentes, quasi esse-
 mus æqualitè impuri, & à quorum
 tactu & conspectu eadem curâ & di-
 ligentiâ esset abstinendum; nec hoc
 tamen est convitiorum extremum, ul-
 terius progreditur *Turcicus* furor &
 barbaries, cui non sufficit nos dignita-
 te hominum exuere & in classem impu-
 rissimorum animalium detrudere; di-

aboli etiam frequenti salutatione appellamur, & ingenti cum confidentiâ ac vociferatione nos in naribus *Dei* foetere contendunt.

Cum verò erga nos adeo malè sint affecti, & adeo atrociam præjudicia in peccatoribus foveant, non mirandum videbitur, si vix securo apud illos *Christiani* esse liceat, si eum asperrimè tractent, si ipsius vitæ & opibus infidientur, & duram ac miseram servitutem servire cogant, quando fortè ipsi in itinere palatando & seorsim à suis sociis errant eunt obviam. Fatendum est in urbibus, ubi mercatores degunt, non adeo atrociter & inhumanè sævitum esse; suis privilegiis fruuntur ab *Imperatore* ob commercii & mercaturæ commodum concessis, quibus libertati & vitæ publice cautum est: Sed nullum edictum *Imperatorium* linguam domare poterit, adeo animis eorum mala de nobis insedit opinio: Sed nec his passim huc illuc curfitare licet in angiporis urbis, ne in ædes privatas clam detrudantur, ac fiant captivi, absque *Janizatio*, qui præsidio

fidio esse solet contra ebrios & zelotas
quosdam *Meccanos*, qui eos cultro aut
pugione aliter petere vellent. At si
quis vel ad viginti millia passuum ab ur-
be proficiscatur, si modo itineris tran-
quillitati & capitis salutis consultum ve-
lit, armatus incedat & habitu *Turrico*
indutus necessum est, assumptis secum
militibus, qui ipsum ab omni injuriâ
immunem suâ authoritate præsentent.
Quibus enim locis rari apparent *Chri-*
stiani, in majori execratione habentur,
& si quid ab ipsis humanitatis experian-
tur, id in gratiam conductorum factum
est, solisque ipsis imputandum, uti
quandoque ipsis gratiam negatam esse
nostri causâ comperimus. Memini, cum
Sardibus essem, *Janizarium* nostrum à
quodam *Turca* petiisse, ut nos in tug-
riolo suo noctu exciperet, propositâ
mercede longè supra quàm exigere po-
tuisset, ille, simulatque innotuerit nos
Christianos esse, extemplò cum ingenti
indignatione renuit, dicendo, se nul-
lâ conditione, nullo præmio domum
suam *Infidelibus* pollutam voluisse.

Hiscæ opprobriis commotum videri novum insaniam fomitem administraret, ad ea planè obsurdescere oportet, & ea forti animo ac *Christianâ* patientiâ, quâ hisce in regionibus maxime opus est, sufferre, ac nihilo magis habere quàm latratus canum.

Sed ne hisce convitiis nimis acriter uramur, quasi nobis adblandientes & hâc ex parte bene meriti, de *Judeis* sentiunt pejus. Hoc pro gratiâ & benevolentia erga nos deputandum volunt, quòd, collatione factâ, nos pluris æstimant, qui generosiores spiritus alimus, præ illis, quos, prout certissimis indiciis comperi, tanquam vilissima capita & abjectissimos mortalium, qui nihil præclarum, nihil generosum sapiunt, abominantur. Frequenti in sermone aiunt, se mirari *Christianos* credere posse, *Deum*, *Prophetam* adeo insigniter sanctum & miraculis celebrem, (hæc enim testatissima sunt eulogia ab ipsis *Christo* beatissimo nostro *Salvatori* unanimi consensu data) in manus tam degeneris populi crucifigendum dedisse, ideoque

Idéoque fingunt, quod majestati & justitiæ Dei & meritis Christi magis consonum ipsis videtur, Christo elapso & in cælos clam assumpto, quendam ipsi facie ac toto corpore perquam similem, ab hâc pervicaci & vilissimâ gente suspensum fuisse. Hos etiam generali nomine appellant *Tchephut*, quod ex ignominiâ ipsis certè impositum est, licet qualem originem habeat, planè incertum sit: mihi videtur ex Arabico *Gebud* corruptum, cui etiam præfigunt ac passim ingeminant, *Ghiddi Tchephut* i. e. *Cornute Judæe*, qualem titulum etiam nobis pro liberalitate suâ quandóque impertiunt, tandem *Turcicâ* pronuntiatione ita inflexum esse; sed quicquid sit de Etymo, certo certius est hoc nomine ipsis *Prophetarum à Deo optimo Maximo* missorum, in quorum numero, secundum impostorem *Mohammedem*, ponunt *Christum*, desertionem & abrenuntiationem exprobrari. Hi maximè sunt obnoxii militum injuriis, quos sæpe obtorto collo abreptos in terram prosternunt, & eorum

rum nasos & aures quasi ludentes premunt, contra quos ne hiscere quidem audent; hoc enim esset novam invitare injuriam, & lusum in furorem vettere. Horum tamen operâ utuntur, non quasi ad concilia secretiora admitterentur, & eorum, quæ adversus *Christianos* molliuntur, conscii essent, vel ab ipsis quid contra se à *Christianis Principibus* propositum ac designatum sit, tanquam ab exploratoribus eruerent, (neutrum enim horum admittit *Turcicus* factus, nec adeò altum spirat ingenium *Judaicum*, quòd odio illorum adversus nos longè inferius est, & in usuris & cambiis majori cum fructu exercetur) sed in emendis mercibus, & in telonitis exigendis iisdem ut propolis & portitoribus utuntur, utpote qui artem *verteratoriam* callent & profitentur, versipelles, & in re nummariâ quam maximè versati; & in hunc finem quislibet *Bassa*, (nec excipio quoscunque alios, qui ad sublimem dignitatis gradum evehuntur) quendam *Judeum* in familiâ & comitatu retinet, cui hoc negotii solum datur,

atur, ut res sibi suisq; necessarias procureat. Ita de *Judeis* æquè ac *Christianis* præclare merentur *Turcæ*.

Litem verò maximam, & dissidia longè atrociora cum *Persis* habent; utrique *Mohammedem* summum Prophetam agnoscunt, istius ineptias, quibus *Alcoranum* suffarcinavit *Planus* iste, tanquam oracula amplectuntur, istius memoriam colunt, legique, quam instituit, subscribunt, eamque observant superstitiosè: Sed de successore ejus legitimo ipsis non convenit. *Persæ* Alio genere ejus, qui *Phatimam* filiam in uxorem duxit, hunc honorem jure deberi contendunt, rejectis *Abu-Becro*, *Osmano*, & *Omaro*, tanquam malæ fidei possessoribus, & corruptoribus *Alcorani*, quos *Turcæ* ut præcipua superstitionis suæ fulcra & ornamenta venerantur: deinde in quibusdam ritibus variatum est, utrisque suam sententiam acriter tuentibus. Hinc mutux querelæ & criminationes sibi invicem impactæ, hinc similitates ortæ, quæ in dissidium nullâ arte conciliandum tandem erupere. Si fortè
de

de *Persa* oriatur sermo, zelus iste quem præ se ferunt *Turce* in defendendo *Islamismo*, citò exardescit, & ipsis convitia & maledicta suppeditat; *Kaphir* appellatur, i. e. Apostata & desertor veræ fidei, *Rafizi*, Hæreticus, qui novos religionis ritus sequitur, *Murdar*, Munditiei negligens, quam in suis sectatoribus requirit *Propheta*, & prorsum impurus, *Binamaz* Profanus, qui preces ritè non celebrat, utpotè necius, quomodo benè orandum sit, *Din-siz*, sine Religione, denique *Kisel Bash Gaour*, *Infidelis rubri capitis*, ad fascias illius coloris, quas capiti circumvolvunt, alludendo, cum ipsorum tegmina plerâque ex parte sint candida, exceptis *Mohammedis* posteris, quibus solis, ut viridia gestent, honoris gratiâ & speciali privilegio indultum est.

Hæc de religione lites primùm invexit quorundam vafrities, quas in peccatoribus plebis & militum continuo alunt. Hisce artibus facilè reguntur illorum animi, hæc machinæ urgentur ad quodvis bellum alacritèr suscipiendum.

Quis

Quis enim adeò vili est animo, ut vitam
projicere nolit in vindicandâ Religio-
nis causâ, quando vera fides periclita-
tur aut propaganda est, quando contra
Hæreticos & Apostatas arma sunt sumen-
da, quando pro *Deo* belligerandum
est? Quali successu hoc argumento
contra *Christianos*, utuntur, cum tota
moles belli in ipsos vertitur, postea
declarabitur; quali contrâ *Persas*, te-
statur, inter cætera bella contra illos
feliciter suscepta, ista *Bagdadi* expug-
natio Anno *Christi*, cxc. dcc. xxx. iix.
cui bellicosus ille *Imperator Morad* (no-
stri *Amuratem* appellant) interfuit,
qui paulò post ex crapulâ & nimio vi-
ni haustu ingenti *Christianorum* bono,
quibus atrocitèr minatus est, decessit.
Postquam enim in *Divano* de expediti-
one *Persicâ* decretum erat, classicum
cecinerunt, ad animandos *milites*, è
rostris *Turcici sacerdotes*. Quo officio
admodum bellè defuncti sunt. Illorum
nempe erat superstitiosæ genti inculca-
re, quantum à verâ fide defecerint *Per-
sæ*, quibus offuciis legem divinam
corruptum

corruptum iverint ; & quam benè de Deo, de *Mohammede*, & fide *Moslimi* cā mererentur, si strenuè contra ipsos pugnarent. Nec hæc privatorum in templis sola erat sententia & consilium, sed summus sacerorum apud ipsos Antistes, (quem *Musti* appellant) cujus sententiæ refragari nefas est, Programmæ publico, quod apud vulgum sparsum erat, idem pro infallibili auctoritate suâ determinavit. Cujus exemplaria ferè ubique prostant, unumque mecum tuli ; In eo fulminat ac detonat in capita *Persarum*, inque eos maledicta & diras effundit, & postquam longâ argumentorum ambage & ingenti verborum pompâ apostasiæ crimen ipsis objectum aggravâisset, dogmaticè pronuntiat, *Musulmannos* magis de Deo mereri, occidendo *Apostatam Persam*, quam *rebellem Christianum*, & ab ipso longè majorem tam præclari facinoris mercedem expectari posse ; nec tam crudeli sententiâ, quâ eos eradicatum cupiit, contentus, ad Inferos damnat, & Deum supplex rogat, ut

illie

Illic instar asinorum portandis *Judeis* inserviant. Quam internecino odio mutuò se prosequantur *Sectæ*, utinam solum exemplum è *Mohammedanis* petendum esset; sed frustra Ipsis hæc mutua dissidia objicimus, cum idem à *Christianis*, qui posthabitâ lege, quæ charitatem spirat, mutuamque suadet *sympatiam*, sibi invicem malè ominentur, & bellum indicant à *Cristianis*, pro dolor! frequentèr heu! quàm frequentèr factitatum sit.

Non jam opus erit, ut pluribus laborem ostendere, quàm magnificè de se sentiant, quantumque sibi arrogant; Quod ex præcedentibus facillè licet colligere. Hic autem præcipuus est arrogantia illorum fundus, quod nempe se solos esse *fideles*, se veram salutis viam ingredi, dum cæteri in devio errorum tramite incerti errant, præfractè opinentur. Nec alio cognomento distingui & cognosci quàm *Musulmannorum* volunt, quod idem denotat. Pudet enim illos *Scythicæ* originis; respicere ad vitam pastoritiam, quam sub Monte *Imao* sectati

ſtati fuerint majores ipſorum, quibuſ
 difficultatibus ferè in omni rerum in
 piâ miſerè conſiſtati ſint, reminiſci &
 contemplari non illorum moribus con
 venit, ideòque ab hoc gentili *Turca*
rum nomine abſtinendum cenſent, quæ
 ſi malè ominoſum eſſet, & iſti faſtigi
 rerum, ad quod eveſti ſunt hodie, de
 traheret, & ab eodem adeo abhor
 rent, ut ſi quis è *Chriſtianis* hoc nomi
 ne utatur de ipſis, quando adſunt, quæ
 ſi contumelia ipſis facta eſſet, indig
 nentur. Quotquot ex ærario & re
 ditibus *Imperatoris* aluntur, & ab ipſo
 immediatè dependent, titulum *Os*
manli ſibi aſſumunt, ad teſtandum ſum
 mam illam reverentiam, quâ feruntur
 erga nomen & memoriam *Osmani*,
 (cujus fortitudini & prudentiæ Impe
 rii initia unicè debentur) & poſteros
 ejusdem rectâ lineâ ipſi ſuccedentes,
 hoc modo glorianteſ ſe eſſe ſubditos &
 mancipia tanti viri; licet alii quam
 plurimi in *Anatoliâ*, præſertim in pro
 vinciis *Galatiæ*, *Bithyniæ*, & *Cappa*
dociæ, qui ab *Osmani* aſſeculis & co
 mitibus

& se esse *athletas Dei*, quorum pia studia adjuverit & tantis successibus coronaverit, contra *infideles* crepant. Ita hoc crassissimo errore occaecati, sibi ipsis persuadent, ac id ipsum *Christianis* cupiunt persuasum. Nam erga *Christianos* maximè benevolos credunt, quotiescunque blandè interrogant, quare fidei *Musulmannicam* non amplectuntur? respondendi solet, se à parentibus & avis *Christiana* fide & religione institutos, & in eadem etiam permansturos fore. Non enim alius responsi capaces sunt hi obruti homunciones, nec aliud dare licet. Quod si quis *Christiana* Religionis veritatem contra ipsos tueri vellet, & eorum superstitionis ineptias & imposturas arguere, ingentem sanè zelum & fortitudinem animi præ se ferret: sed nec tanto quo iure gloriosum *Martyris* nomen sibi dari post mortem exspectare possit, qui talem defensionem in se suscipere sine vel minimâ spe felicitis eventus, & hanc leviculâ occasione ipsos in publicis plateis & templis, quando istiusmodi quæstiones ipsi proponuntur, animosè aggre-

aggrederetur, qui in suis ineptiis defendendis sunt maxime pervicaces & obstinati. Adeo altas in pectoribus eorum radices tenet hæc opinio, sibi que tanto-
perè adblandiuntur, ut de illâ vel minimùm dubitare nefas esse, & quenquam hoc hac impia fide amovere conari capitale crimen, & ultimo supplicio luendum esse decernant. Tanta vis est educationis, quæ omnem rationem penitus excludit.

Prusia in Bithynia in Moscheam quandam (olim templum Christianorum) in qua *Urchanes*, qui urbem expugnaverunt, sepultus jacet, admissi eramus: *Turca* enim avaritiæ causâ Christianorum eorum templa ingredi, eaque curiosius rimari sinunt, satis edocti, quantum nummorum ab ipsis effusum erat, modò curiositati satisfiat. Quo-
modo ac perlustrato, postquam *Sacerdos Turcicus*, provectissimæ ætatis, qui portam templi aperuerat, manum aliquot diebus humis præter expectatum imple-
di sensisset, quo grates tantâ mercede dignas ageret, ingenti cum festu ore o-

culis ad cœlum elevatis, *Deum* precatus est, ut nos ad fidem *Musulmannicam* suo tempore tandem convertere dignaretur: hoc nimirum est summum erga nos affectûs testimonium, qui ex isto falso & imperitissimo zelo solet profluere.

Unicus hic videtur modus effera eorum ingenia *mitigandi*, ipsis benefacere, modò eorum avaritiæ pecuniâ & muneribus gratificeris, blandi & benigni erunt, & caudas movebunt; sin minus allatrant illico & à morfu illorum sedulo cavendum est: offis enim, quibus placari solent, sublati, ad naturam suam majori cum feritate redeunt. Latet nimirum & in alta mente reponitur vetus odium nostri, quod ne erumpat in convitia & injurias, vetat lucri & commodi spes, quod avidi percipiunt. De cæteris, qui talem spem non fovunt frustra hoc expectandum est, à quorum institutis & religione bene velle *Christianis* longè est alienissimum. Ita res plerumque se habet, licet fortasse se è tantâ colluvie emergant unus &

alter

ter, qui hoc ex superstitione ortum vi-
um supprimant, & in longè diversos
digebant mores, qui se longo post tem-
pore gratos præstent erga illos, qui de
eius bene meriti fuerint, & etiam illo-
rum gratiâ erga alios, sensu gratitudinis,
quo nec ipsa bruta prorsus carent, &
generosioribus naturæ principiis ducti.
In talem inter peregrinandum fortè for-
tuna semel incidi, cujus admirandam
humanitatem præter morem gentis suæ
non reticebo. Historiolam paucis ab-
solvam. Dum per plateas *Prusie* huc
illuc ego & alter vagaremur, desiderio
videndi rudera quæ supererant antiqui-
tatis, occurrit nobis è primoribus urbis
Turca, qui ex facie facilè conjectans, nos
nihil cum *Turcis* habere commune, præ-
ter vestes, quibus induebamur, *Fani-*
garios, qui nos comitati sunt, confe-
sim interrogabat, annon *Franci* esse-
mus, fatentur, nos esse; quibus ille,
cujates; *Angli*, respondent: benè
quidem, inquit ille, ad ædes meas eos
deducatis rogo. Quo cognito, planè
attoniti eramus, neque enim tutum erat

hanc comitatem rejicere, neque amplius
 ſci, cum hoc planè novum eſſet, tam
 prorsus inauditum; & metuendum erat,
 deretur, ne aliquid doli aut periculi ſu-
 hanc comi invitatione lateret. Tandem
 conſultatione facta, ire decrevimus, i-
 lius humanitati & *Janizariorum* noſtrorum
 fidei confiſi. Quamprimum ad eum
 illius, ſane magnificas, ingreſſi fuerim
 mus, nos (quod non licuit in publicis
 plateis) humaniſſimè ſalutavit, & ſede
 re juffis liquorem iſtum nigrum, quem
 pitiffando ſorbillant, cupedias & edu-
 lia apponenda curavit. Lautum erat
 convivium, quod citò apparabatur. Hanc
 inſignem benignitatem magis magis
 obſtupuimus, poſtquam ex familiari
 colloquio, quod ope interpretis cum
 illo habuimus, illum *Propheta* ſui ſe-
 pulchrum *Mecca* viſitaſſe nobis innotu-
 erit; quilibet enim, qui peregrinati-
 onem ſuſcepit *Meſſam* & *Medinam* ejus-
 dem *Impoſtoris* natalibus inſignem, et
 nomine ſe cum ferventiore *Zela* ad de-
 bacchandam contra *Chriſtianos* teneri
 credit. Sed nos ab hac animi perplexi-
 tate

mplicitate tandem liberavit, referens, se cui-
 et, tam mercatori *Anglo*, qui *Smyrne* dege-
 um erat, ob varia humanitatis officia maxi-
 ali sumè devinctum fuisse, ac ideò eorun-
 nde dem beneficiorum memorem, ipsius in-
 us, intuitu omnes illius contrerraneos, eadem,
 ostre quâ exceptus esset, benignitate excipe-
 adeo in animo statuisset; vix abundi ve-
 ueniam impetrare potuimus; tantisper
 blicum *Prusie* manserimus, in illius ædi-
 sede nobis hospitandum erat, & cum æ-
 querè nos dimiserit, quendam è famulis
 edu suis nobis comitem adjunxit (cum ipse
 era adeò commodè ire nobiscum non po-
 Hanuerit) ut illius gratiâ palatium *Impera-*
 gis *oris*, quod lustrare cupimus, facilius
 lian ingredæremur. Miraberis mecum tan-
 cur tam benignitatem, qualem fortasse toto
 se imperii circuitu vix alibi experiri li-
 ceat.

Ritu circumcisionis in hac fide iui-
 antur *Turce*; hoc est illorum uni-
 cum sacramentum, quod *Impostor*
Mohammedes retinuit, gentis suæ ori-
 ginem ab *Ismaele* petentis consuetudi-
 nem secutus, cui ab antiquo, uti aliis

in Oriente gentibus, præter *Judaos* in usu erat. Non autem solent infantes circumcidere, nec ad annum præstitutum, multò minus ad octavum diem, ex lege tenentur; illorum arbitrio plañè *relictum* est, licet plerumque in septimo aut octavo ætatis anno circumcisionem fieri curant, quândòque tamen ad annum duodecimum aut decimum tertium, sed non ultra, in memoriam & honorem *Ismaelis*, quem fingunt ad id ætatis circumcisum, prorogant. Nondum circumcisi cirrum nodis impletum, & in longum protensum, tergo superincumbentem habent, capillitio aliàs abrafo. Quo tempore *Musulmanica* fidei soli sunt candidati: Qualli autem lætitiâ, quibus triumphis, quam ingenti pompâ hosce ritus, quibus ad fidem, quam tantoperè de prædicant, admittuntur, non est adeo facile conceptu. Cognatos vicinòsque, qui futuri sunt testes, solennitèr invitant, eosque conviviiis lautis excipiunt, totumque diem cantionibus & gesticulationibus hilaritati impen-

pendunt. Mox post preces vespertinas
de re præstandâ cogitant, cujus causâ
convenerant, quæ Chirurgo aut Ton-
sori, aut cuilibet alii, cui facilis & ar-
tifex manus, committitur. Introduci-
tur puer circumcidendus, tiarâ & no-
bis vestibus ornatus, cui adblandiun-
tur, ne de dolore, quem passurus est,
cogitans deliquium patriatur, illum nem-
pe mox futurum esse *Musulmannum*, &
omnium privilegiorum, quæ suis secta-
toribus promittit *Mohammedes*, capa-
cem reddendum esse; interdum poti-
onem quandam medicinalem, quâ pro-
fundus sopor inducitur, illis ebibendam
dant, ne dolorem sentiant. Ingens li-
cet sit hic apparatus, ac circumcisio-
nem ad *Islamismum* aditum & viam a-
perire credant, quasi non esset sacer ri-
tus, & hâc ex parte consuetudini ma-
gis quam religioni consuleretur, nullis
precibus inter peragendum utuntur,
Deum solenni oratione neutiquam in-
vocantes, nisi quòd Chirurgus in ipso
actu dicat, *Bismillah in nomine Dei*, cui ab
iis, qui intersunt, nomine *Dei* ter repe-
tito

tito acclamatum est *Allah, Allah*. *Allah*: interim tympana aliaque musica instrumenta pulsantur, nee iulatus ipsius exaudiretur. Filiis vero *Imperatoris, Bassarum*, aut quorumcunque honoratioribus circumcidendis, alio eodem tempore adungere solent, honoris causâ, & ut illorum exemplo, dolorem, quem tot ante se passos viderint, fortiori animo subirent. Hi appellantur *Sunnet dashi* i. e. *socii Circumcisionis*, inter quos durat ad mortem usque plusquam fraternus amor, quo se mutuo prosequuntur, cui tanta solennitas initium dedit. Hoc peracto ad convivium itur, & reliquâ nocte luditur. Ita quotquot *Christianismo*, quo educati essent, renunciant, *Mohammedi* nomina daturi, circumcidi coguntur. Coram iudice Apostatae primò comparent, &ificentur se fidem *Mohammedicam* amplexuros, petentes insuper, ut in *Musulmannorum* numerum cooptentur. Illi co capita *detonderi* iussu est: vestes & tiaræ illis dono dantur, quandoque in plateis, quas *Christiani* incolunt, equo

quo vehuntur, spiculis, quæ manus gerunt, armati; se ad fidem, quam de novo susceperunt, periculo vitæ tuendam paratos esse innuentes. Pauci fortasse sententiam judicis vafricie quâdam eludunt ex naturali quodâ horrore, cum tanto dolori sustinendo non sint, & incircumcisi manent; senes præcipuè cui tale vulnus, si infligeretur, mortiferum futurum esset; uti, qui in cæteris ritibus observandis acerrimi sunt zelotes, ab hoc externo signo circumcissionis, quæ in puerilibus annis casu omissa esset, quam maximè abhorrent, sed ne hoc innotesceret sedulò cavent, ne tandem novaculam experiri inviti cogerentur.

Quinques singulis diebus ordinariis solennes preces agere tenentur, horis ad id officii præstitutis, quæ tamen pro variis anni tempestatibus aliquantillum variantur; non enim in portiones easdè & semper æquales diem dispescent, nec horarum æquinoctialium usum agnoscunt, sed pro longiori aut breviori solis supra horizontem morâ eas metiri solent:

lent. Tempora autem sunt hæc, ad exortum solis, meridiem, medio tempore inter meridiem & occasum solis, ad occasum solis, & sesquihorâ noctis. Unde singulæ preces à tempore, quo celebrantur, suas sortiuntur appellationes, ut *Sabnamaxi*, oratio matutina; *oile namaxi*, meridiana; *Ikindi namaxi*, pomeridiana, *Achssam namaxi*, vespertina. *Fatzi namaxi*, oratio ante decubitum. Dies *Veneris* a cæteris non distinguitur nisi quòd illo sexies ad *Moscheas* itur fit; hinc dictus *Giumah Gun*, i. e. dies convectus. Hoc enim die fiunt preces medio tempore inter exortum solis & meridiem, quas *Salahnamaxi* nuncupant. Quandoque etiam in majoribus templis post meridiem ejusdem diei conciones habentur à quibusdam, qui famam eruditionis & pietatis sibi acquisivêre, quo tempore *Alcoranum* explicant, & cum ingenti strepitu & zelo auditores ad integritatem & honestatem morum hortantur. Sed hoc non fit ex canone, nec ordinariorum Sacerdotum mos aut officium: sufficit ipsis quædam *Alcora-*

capita prælegere, & ex eo notos quos-
dam versiculos recitare, & præscriptâ
precum formulâ uti; nihil ultra ad con-
stituendum *sacerdotem* requiritur. In-
ter hunc & alios dies non aliud interce-
dit discrimen. Hoc enim die in muniis
civilibus obeundis occupantur; mer-
ces in foro & officinis veneunt, nisi
quod fortasse siqui inter ipsos majori
superstitione laborent, illo tempore so-
lemnium precum, quod diei peculiare
est, officinas & apothecas occludendas
curent, dum ad templa se conferant,
quæ statim post reditum aperiuntur.
Eadem est cursitatio per plateas, idem
tumultus in foro, eadem licitatio mer-
cium, idem vestitus, nullam extra tem-
plum diei præ se reverentiam ferunt,
officio suo abundè satisfactum putan-
tes, si precibus illis intersint, cære-
moniisque præviis benè & ritè fungan-
tur. *Mense Ramazani*, quo solenne
jejunium peragitur, aliqui duabus ho-
ris antediem orationem *Temgid namaz*,
quâ laudes *Dei* maximè recitantur, ce-
lebrant. Hic enim mensis ipsis sacer
est,

est, quo ad majora pietatis officia quæ
hibenda se teneri censent, uti mox ex
stendamus. Antequam vero preces faciant
in *Moscheis* sive in ædibus privatis con
lebrent, variis lotionibus se lustrantes,
hâc futili opinione ducti, omnem alium
precum suarum fructum periturum, & va
evanidum fore, neque *Deum* eas ex
dire velle, si abessent. Quâ de causa
ubique in plateis & in areis *Mosche*
arum prostant fontes & aquæ-ductus
in hunc usum destinati. Nescio an tan
ti sit hujus lustrationis, quam *Ab*
dest vocant, modum ostendere. Pri
mò manicis vestium & linteaminum su
pra cubitum retractis, tollunt tantum
aquæ, quantum ambarum manuum vo
læ capiunt, quas ter lavant; deinde di
gito indice in sinistram oris partem im
misso, & pollice in dextram, ter id quo
que lavant; naribus aquâ insufflatâ pur
gatis, leni frictione faciem à fronte ad
mentum, & reciproce à mento ad fron
tem ter abstergunt; post, brachia ad
cubitum usque, quæ rectâ elevant sine
ulla inclinatione, ut aqua penitus de
fluat

cia equat, tiara sublata, sinciput totâ manu
 mox expansâ à vertice ad frontem fricant:
 s. fr. indice & medio digitis in cavitatibus
 is aurium positis, & pollicibus pone au-
 trantes, pedes quoque ad talos usque, deniq;
 aliorum collum tribus digitis utriusque
 um manûs reversis abluentes, hanc cere-
 exationem, præcibus necessariò præmissam,
 causâ quæ omitti nequeat absque ingenti
 schismaculo & scandalo, absolvunt. Hanc
 ctus superstitiosam lustrationem esse opero-
 tantam non sine causâ suspicaberis, sed fre-
 quens usus eam adeò facilem iisdem
 Præcedidit, ut nec in hisce purgationibus
 n. su. longum morentur, nec in minimis
 tur. errent, licet ferè aliud agere videantur.
 vo. Si quid noctu in somno iis accidat,
 e. di. aut aliter, uti. post naturæ exoneratio-
 im. nem &c. totum corpus abluendum est.
 Ablutionem hanc appellant *Gusul*, ante-
 quâ vero hæc fiat, se pollutos (*Ge-*
 ad. *subler*) credunt, a precibus & à con-
 on. ventu sacro, & etiam a negotiis & mu-
 ad. niis civilibus obeundis abstinentes, & ab
 ine. eorundem aspectu & conversatione cæ-
 de. teri etiam abhorrent, tanquam à re
 at. prorsus

prorsus infelicitis & mali ominis. At quæ
 pacto in arenosis *Arabia* desertis
 aut tempore hiemali, quando flumina
 na gelu constringuntur, hoc necessarium
 & fundamentale *Islamismi* præceptum
 observari posse quæres? num ergo
 ob defectum aquæ a precibus abstinendum?
 sanè vaferrimus *Impossor* suis contri-
 bulibus hac in re melius prospexit
 deficiente aquâ, arenâ, pulvere, vel quacumque
 terra friabili uti licet; eandem vim purgativam
 his inesse sibi ipsi persuadent, & se usu
 horum æquè mundos evadere credunt,
 ac si aquâ purissimâ & frigidâ, quâ
 maxime utuntur, ni quod ægrotis calidam
 admiscere indulgent sit, sordes corporis
 defricassent. En vesaniam & vâcordiam!
 hanc abluitionem, quam ideò appellant
Tabaret i. e. *purificationem*, ad munditiem
 animæ quoque valere & flagitiosissimorum
 criminum, quorum rei sunt, sordes
 ita facile elui stultè opinantur; unde
 non mirandum erit, si in scelera quam
 maximè detestanda ruant, qui hanc im-
 piissimam opinionem foveant, se neminem

pauculis aquæ frigidae *asperſionibus*
 priſtinam munditiem denuò reſtitui
 ſſe. Sed de *lotionibus* plus ſatis.
 Miſce peractis ad templa precum ce-
 randarum cauſâ ſtatim eunt. Ne
 erga *Deum* hoc pietatis officium
 negligat populus, & tempus orationis
 ſibi conſtare cauſetur, cautum eſt
 ſacerdote aut ejus miniſtris, (qui
Imam appellantur) quibus id officii
 incumbit, ut tempus orandi jam inſtare
 proclament. Quo magis iſta procla-
 matio (*Ezân*) longius exaudiatur,
 turrim quandam pyramidalem (*Me-
 minar*) è lapide aut latere conſtructam,
 à *Moschea* adjacet, aſcenditur, vel
 deſcendit, uti accidit in *Eccleſioliſ*, in
 turri earundem, vel in quocunque lo-
 paulò altiori conſiſtunt, ubi cum
 iâ vocis quam maximè intenſæ mo-
 tatione, quam etiam multùm protra-
 hant, peculiari verborum formulâ, à
 diſcedere nefas eſt, ad preces invi-
 unt. Vix credibile eſt quam longè cœlo
 ſeno hæc cantillatio pertingat, quâ
 ſectus campanarum apud ipſos ſup-
 D pletur,

pletur. Forma autem verborum haec est, *Deus magnus est, Deus magnus est, Confiteor non esse Deum præter Deum* (quod bis quoque repetitur) *Confiteor Mohammedem esse nuncium Dei.* (itaque tem bis) *venite ad preces, (bis) venite ad cultum, (bis) Deus magnus est, Deus magnus est, non est Deus præter Deum.* Cui addere solet Præco tempore matutino, ut illos è veterno excitet, *Orationem esse meliorem somno*, ac eos ad orationem jubere, ut *Phatiba. i. e. initium sive primam Alcorani suratam*, quâ frequentissimè utuntur, ut nos *Christiani* *Oratione Dominicâ*, singuli continuò repetunt. In *Imperatoris Moscheis*, quæ rebus duæ aut plures turres inædificantur (illa *Achmedi*, hodierni *Imperatoris Prævi*, *Constantinopoli* sex habet) majori cum solennitate hoc præconium factum tribus aut quatuor simul & eodem corde (centu ex alto conclamantibus; sed eodem tenor verborum ab omnibus redere netur, idem toties repetendi mos orationis neque in hisce minutiis ullibi variatur) est.

Non hic expectabis, ut statas eorum
 preces, quas *Arabice* celebrant; appo-
 nem. Hæ à plebe ob frequentem imò
 quotidianum usum facilè intelliguntur;
 (taceam innumera ferè vocabula *A-*
rabica in *Linguam Tureicam*, quæ valdè
 extra est, nec pauciora à *Perside* mu-
 tatur, cooptari. Materia earum sanè
 potior est, & quæ cultores religiosos de-
 tit, nec habeo quod damnem; nisi ubi
 contra *Christianos* debacchentur, illud-
 sine sacratissimum *mysterium sanctissimæ*
individue Trinitatis impiè & blasphe-
 mè convellant, & divinitatem *beatissimi*
salvatoris nostri negent; sed si hæc
 quægerem, volumen conscribendum esset;
 non epistola.

Preces hæ duplici nituntur funda-
 mento, *Alcorano* & *traditione*, quarum
 una (*Pherz*) à *Dei* præcepto fluunt;
 altera (*Sunna*) à *Mohammedis* praxi &
 exemplo, quas ipsi pro genio illius ad-
 credere placuit. Soli *Deo* supplicant; hu-
 milius omnipotentiam & supremum jus &
 auctoritatem in omnes confitentur;
 nullas ad *Mohammedem* preces dirigunt;

nec ad ejus nomen genua flectunt, *nam*
 perperam creditum fuit; *Deum enim*
 unicum hoc adorationis gestu colum^{rator}
 Inter precandum sanè optant, ut *pax* & *esper*
misericordia & *benedictio Dei sit super* veba
ipsum, quæ *Euphemia* in *Alcorano* *Patri* h
 triarchis & aliis sanctissimis viris & preant
 phetis, uti etiam beatissimo *Salvato* quid
 nostre, honoris gratiâ, data est. Internam
 dum *Deum* expressè & pensiculatit a
 rogant, ut *Ipsi* & *familia* ejus 'miseri' *cri*
 cors & propitius esse velit, nec aliater
 honor ei defertur in officiis precum, *card*
 si quòd eum nuncium esse *Dei* continuo
 ferè repetitione agnoscant; & ne deas
 ciat hoc testimonium affectûs illorum
 erga hunc *Pseudopropheta*m, à sacerdote
 te monentur, ut pro ipso & ipsius *scus* v
 ciis orent.

Hisce prælibatis, quam se gerant totione
 cultûs divini tempore, & quibus *congi*
 remoniis utantur, quasi præ oculis pos
 nam. Et sanè, ut verum fatear, non
 possum non mirari, quantâ oris *mod*
 destia, quam decoris gestibus, quâmq
 ingenti reverentiâ sacrum hunc cultus

t, cum peragant. Tempore *Ramazani* in
 eni templo novo, nuper à *Reginâ* hujus *Impe-*
 lum ratoris matre exstructo, precibus ve-
 x e spertinis, quibus jejunium diurnum sol-
 Super vebatur, semel interfui. Forte tria mil-
 Pa lia hominum illic ad orandum convene-
 pre rant. Ingressus portam, ne minimum
 ato quidem screatum audire potui, nemi-
 ntem sensi tussientem, aut oscitantem,
 atit aut aliud agentem, sed omnes ex æquo
 fer sacris officiis intentos, & maximâ cum
 alitentione precibus & *Alcorano* à sa-
 m, cordote prælectis auscultantes, ut si
 imodo ipse filuisset, non homines sed sta-
 demas esse aliquis suspicaretur. Etiam
 rudam seorsim privatas preces obeunt,
 rdeandem præ se ferunt reverentiam: ge-
 s sctus verò sunt diversi, ex canone enim
 necessariò requiritur, ut *Ikamat*, sta-
 totiones, *Rekaat*, inclinationes corporis,
 s cingiedât, prostrationes ad terram, *Kuu-*
 post, sessiones, quæ post binas quasque
 non prostrationes fiunt; *Kerat*, recitatio-
 mores quorundam versiculorum ex *Alco-*
 nquæ depromptorum, *Teshabud*, solen-
 culis formulæ illius de unitate *Dei*, &

de *Apostolatu Mohammedis* repetitiones cum
& salutationes (*Teshlimat*) Angelorum recu-
currant ad constituendum perfectum hoc u-
hoc orationis debitum.

Facie *Meccæ* obversa precaturo, erecto tantum
corpore stant, nisi quod caput paululum
inclinant, oculis in terram defixis, & manibus
ad pectus in modum crucis apponunt
positis, sine vel aliquo motu, quasi in motu
lapides, ut dictum est, obriguissent. Deinde
aliquo spatio intercedente post *Teshlimat*
bir i. e. *uzálu* *Civ* *is* *is* subinde caput quoque
inclinant & genua flectunt, & se promissum
corporibus prosterunt in pavimento
tum, floreis aut tapetibus stratum, cre-
bris vicibus; neque enim harum additione
rationum numerus mihi suppetit, quæ nullis
opinor non esse præcisè determinatæ
tum, cum ipse sæpe non omnes eorundem
dem numero usos esse perspexerim. *Abbas*
post cruribus decussatis & manibus *Allah*
super genua positis assident, sed non
eodem modo, quo ad convivia discunt
bitur, pede nimirum & calcanti
dextro jam erectiori, gestu non adeo
commodo. Transeunt à gestu ad gressum

um faciliè quidem ex usu & prout
um precum ratio exigit, jam hoc, statim
edillo utentes. Præterea inter orandum
caput versus alterutrum humerum mo-
stant. Quidam opinantur *Mohamme-*
um promississe se tempore precum tan-
, & ip[s]is revelandum esse & appari-
ap[er]um, ideo hoc in utramque partem
si motu se ipsius adventum expectare te-
eiantur, quasi à tergo ipsorum esset. Sed
pererudito Viro *Alberto Bobovio*, quem,
quod dubium occurreret, consulere
solitus sum, tandem didici illos tunc
angelos custodes, quos humeris suis
credere pro fatuitate suâ credunt, ora-
one quâdam præscripta salutare. Co-
ollis sive globulis precatoriis etiam
inter orandum utuntur, quibus ejacu-
tionum quarundam numerum, ut
Abbân Allah, Benedictus sit Deus,
Allah Ecber, Deus magnus est, Al-
mdolillah, Laus Deo, Bismillah, in no-
mine Dei, metiuntur. Harum singulæ
titatò trigesies, interdum centies, uti
etiam varia nomina *Dei*, ut *Hakka*, &c.
petuntur. Aliàs cum ingenti boatu &

vociferatione multoties acclamant, *Hu* subse
Hu, quod est nomen *Dei*, & plerumque ris.
 magnorum templorum parietibus in (por
 scriptum. In Templo *Sanctæ Sophiæ* nera
 aut septem sacerdotes usque ad ravin nost
 frequentissimâ repetitione vociferante exce
 audiui, *Nos credimus, nos credimus*, quati disti
Deum clamore adeo feroci & incondito Cho
 fatigandum esse credidissent. Ten

• In hisce ritibus externis tota eorum age
 religio quodammodo posita videtur. tuo
 quos quamplurimi privatis ædibus ex pro
 desidia peragere malunt, semel aut bis teri
 tantum in septimana templa ingredien ri a
 tes, ne impietatis nota ipsis inureretur bis
 Alii autem, qui se pro sanctis vendi por
 tant, non sine ingenti reatu hasce pre def
 ces omittas credunt, qui ideo ab equis pla
 in itinere descendere solent, & in pla tap
 teis, in areis, in sylvis & campestris luê
 bus, in litore, sive quocunque in loco que
 adesse contigerit, se ad easdem cele ho
 brandas accingunt. Quorum multos a est
 turpi & ridiculâ hypocrisi vix absol. Ch
 vendos puto, & *Te* in meam sententi ho
 am iturum non dubito, postquam hanc &
 subse

subsequentem narratiunculam resciveris. Quinque ex opulentioribus *Turcis*, (porcis ad lanienā saginandis) qui munera quædam publica procurarunt, in nostris ædibus à *Domino Legato* convivio excepti erant. Illic vinum & liquores distillatos strenuè admodum bibunt; (horū enim gratiā præcipuè venerant.) Tempore prandii se profanè & impiè agere, qui tot pocula vini, à *Propheta* suo adeo severè vetiti, exhaurirent, prorsus derisorie ajebant: sed bibunt interim. Utcunque postquam à vicinā turri ad preces proclamatum esset, ut nobis se esse *Musulmannos*, licet illo tempore à lege *Mohammedicâ* adeò turpiter defecerint, melius innotesceret, cum planè vino onusti essent, in area nostra tapetem super terram stratum esse voluere, ibique coram nobis gestibus illis, quos supra memoravi, usi sunt. Nec hoc apud ipsos rarum aut inusitatum est, præsertim in locis, ubi vel *Turcæ* vel *Christiani* frequentes concurrunt, ut hoc fallaci & hypocritico cultu pietatis & zeli famam aucuparentur. Inter fundamenta

menta *Legis Islimicæ* etiam recensetur jejunium illud, quod singulis annis mensis *Ramazani* celebrant. Cum vero anni, quibus tempora calculantur, singuli prorsus lunares, necesse est, ut hoc jejunium undecim diebus versus initium anni quotannis retrocedat, & totus circulus spatio præter propter triginta trium annorum absolvatur. In statuendis mensium initiis, non ad lunæ coitum, sed phasin solam respiciunt; incipiunt ergo mensem uno die citius aut tardius, prout se illa videndam exhibet; interdum hora noctis duodecima (prout nos numeramus) *Constantinopoli* lampades accendi jussum est, postquam ab oculatis quibusdam testibus, qui rure vel prope litus maris, ubi liberiori *Horizonte* frui datum erat, urbem petiere, certo constiterit lunam illa nocte apparuisse: Attamen ne nimia confusio oriat, si modo cælum nubibus aut pluviam sit obscuratum, mensem ineundum statuunt, cum hæ impedimento sint, ne illucescat. Quâ primum visâ *Deo* preces offerunt corpore inclinato, faciem

et barbam affricantes. Toto hoc men-
te, dum sol supra *Horizontem* moratur,
a cibo & potu abstinendum est; ne
minimam quidem aquam degustare li-
cet, quod æstate valdè molestum est, sed
hoc quicquid est molestiæ, vi supersti-
tionis subacti, libenter subeunt. De
Turcis naturalibus, hoc est, de iis qui à
parentibus *Mohammedanis* oriundi sunt,
loquor; hi enim siti tabescere & mori
nallent, quam tale piaculum admitte-
re, licet nemo conscius esset. Tantâ
cum reverentia, & fide, & constantiâ
hoc *Mohammedis* preceptum colunt,
ut ipsi milites (rude & efferum illud
genus hominum, præsertim apud *Tur-
cas*) hostibus manus conserturi, à cibo
& potu olim adeo abhorruerint, uti
exemplo *Imperatorum* præeunte & po-
tentiori necessitate, ut impetus belli-
cos fortius sustinerent, quibus languen-
te stomacho impares futuri essent, &
authoritate *Muftii* spondentis longe ac-
ceptius *Deo* esse in defendendâ religio-
ne contra *Christianos* fortiter dimicare,
quàm tali casu hoc præceptum servare,

vix

vix sibi illud licere persuasum esse passuerint. *Apostata*, qui hanc impietatem amplexi sunt, ut in profundo vitiorum spurcitiarum cœno securius & absque conscientiae stimulis se volutent, non adeo severè agunt, &, si abstineant, solus pœnæ metus in causâ est. Licet enim non sit capitale crimen hoc solennis jejunii tempore bibere & comedere, tamen quisquis appetitui hâc ex parte indulgisse coram Judice convictus est, pro profano habetur, & fustigationis pœnam subit; deinde quadraginta dierum continuum jejunium sibi imponere debet expiationis causâ. Terrêt quoque triste exemplum cujusdam ebrii, in cuius guttur & aures plumbum liquefactum effundendum curavit *Nassuf* sub *Achmete* olim primarius *Vizirius*. Sed frustra sumus, si hoc totali jejunio luxuriam *Turcarum* repressam & castigatam opinemur, hinc enim accenditur & novas acquirit vires. Postquam enim sub dio in excelsiori turrium parte accenduntur lampades (quod fit singulis hujus mensis noctibus, post solis occasum)

um) vario ordine dispositæ & triremi-
um & florum figuram variâ combina-
tione referentes, & a templis, à quibus
hinc notâ impietatis tunc temporis vix
quisquam abest, domum repetunt, gu-
stæ & ingluviei indulgent, totâmqve
noctem conviviis & commestationibus
perunt. Ferè per diem dormitur, mô-
do fiat absque rei domesticæ præju-
dicio, noctesque inverso naturæ ordi-
ne in dies transeunt. Sed quale je-
junium hoc est! quàm ridiculum &
pudendum! quod luxu & spurcitie sol-
vitur.

Cum ægrotis & iter facientibus hâc
in re dispensatum est, nec iidem illius
religione tenentur, sub hâc nimirum
conditione, ut valetudine restitutâ, &
itinere confecto, alio tempore totidem
dies jejunent. Non desunt qui jejunandi
tempus, stultâ apud *Deum* meriti opini-
one, mense superiori incipiunt, sed non
ultra limitem finalem à *Mohammede* fi-
xum extendendum est: nemo impubis
ex lege tenetur, licet pueros septennes
aut octennes, ut huic jejuniô tandem af-
fuescerent,

suescerent, biduo aut triduo vicibus
 termiſſis, abſtinere velint, prout æt
 & vires eorum ferunt. Hoc menſe ſi
 de cœlo deſcendiſſe *Alcoranum* fabul
 tuſeſt impuriſſimus *Impoſitor*, & huj
 gratia omni ævo ſacrum eſſe juſſit. C
 precepto ut ſatiſſiat, gens barbara
 ſuperſtitioſa ingentem præ ſe fert &
 mulat pietatem, & templa plus ſoli
 frequentat, & qui per reliquam an
 partem preces publicas neglexiſſe viſi
 eſt, illum neglectum duplicatâ diligen
 tiâ redimere curat. Ultimus hujus me
 ſis dies luctui & naniis ob deſunctos pa
 rentes & amicos à quibuſdam devove
 tur, quorum ſepulchra minio antea ſig
 nata, ut ea melius norint, viſitare, illi
 que preces & ſuffragia pro animabus
 illorum, ut illis benè ſit, effundere ſol
 lent: quali cæremonia dies & jejunium
 ſimul abſolvuntur.

Appetente novâ Lunâ incipit feſtum
magni Birami, quod triduo durat. Mi
 rum quantâ ſolennitate celebratur. Pri
 mo die tormenta bellica diſploduntur
 pulſanturque tympana, & muſicâ &
 cantionibus

antionibus tota urbs reſonat; cum a-
tas inceſſu graves ſint & ſubtriſti vul-
tu, jam luſibus & ſaltationi indulgent,
illos, quibus fiunt obviam, aquâ odoratâ
aſpergunt, ſequæ gratos ac hilares co-
mites præbent, quaſi cum novis veſtibus
& tiaris novam quoque naturam & in-
dolem induiſſent. Hinc mutuæ ad convi-
vandam invitationes & munera recipro-
ca. Hoc tempore etiam ferè innumeras
oves maſtant; *Kurban* ſive ſacrificium ap-
pellant, quo *Deum* placari & propiti-
um reddi credunt. Quiſque ſibi
ſacerdos eſt, & in privatis ædibus id
ſieri licet. Maſtatas & in partes ſectas
pauperibus diſtribuunt, (neq; enim mi-
nima pars earundem ſibi in proprium
uſum debet reſervari, aliter non *Deo* in
placamentum futuras) uti neque hunc
effectum ſortituras eſſe hæc viſtimas
credunt, niſi nummis probis & honeſte
partis emerentur; ſi enim aliquis eos ſi-
bi dolo vel vi comparaverit, vel ſi ven-
ditori adulterâ pecuniâ imponeretur
ac frauſfieret, illico perit ſacrificii me-
ritum: ſed quam fœlices ſint hæ præcæ-
teris

teris oves, quas ideò Paradisum ingre-
suras fingunt, credo ne ipsis deficeret
alimentum, aut in mediis deliciis præ
fame mori cogerentur.

Post elapsos septuaginta dies occurrit
festum *parvi Birami*, quod non tantum
cum pompa talibusque triumphis cele-
bratur. Spatio interveniente, *Peregrini*
ex diversis Imperii provinciis *Meccam*
versus iter faciunt, ut ineunte hoc festo
urbem illam simul ingrediantur; sed de
hâc solenni visitatione *tumuli Moham-*
medis postea, si requiras, dicendum e-
rit. Præter hos sunt alii dies festi, quos
breviter enumerabo:

1. Decimâ nocte *Moharremi* agitur
festum *Esher Aß*, sive decem ciborum
è frumento, ovis, nucibus, amygdalis, &c.
tales enim hâc nocte coquunt, & vicinis
bellariorum vice dant.

2. Duodecimâ nocte lunæ *Rabbia*
prioris *Mulud*, natalis *Mohammedis* cele-
bratur; Hâc nocte lampades in *Mosche-*
is accendunt, in signum lætitiæ & tri-
umpho, ipsius nomen, omni elogiorum
genere, hoc præsertim tempore, colen-

es. Quali pudore suffundi debent iſ ex
Christianis, niſi frons iſſis plane ob-
ſcuruerit, qui beatiffimos *Salvatoris* no-
ſtri natales nolunt celebrare, quaſi re-
ſolueret ſuperſtitionem! quam illorum
ſervicaciam, ne dicam impietatem,
damnat hæc *Mohammedanorum* prax-
is!

3. Primâ nocte dici *Veneris Regeb*,
feſtum *Regaib*. i. e. rerum expetitarum.
Hæc nocte eaſdem preces, quas *Impoſto-*
rem composuiſſe volunt, repetunt. Hoc
etiam cum accenſione lâmpadum cele-
bratur.

4. Vicesimâ nocte eiſdem menſis fe-
ſtum (*Meiratch*) *aſcenſionis* *Moham-*
medis in cœlum. Hanc enim craſſam fa-
bulam, tanquam rem certiffimam & o-
ſaculum, firmiſſimâ fide admittunt &
amplectuntur.

5. Decima quinta nox *Shaaban* dicta
eſt *Barat Ghege*, i. e. nox *Privilegii*,
quâ fingunt de cœlo deſcendiſſe gladi-
um in manum *Mohammedis*, & *Chriſti-*
anos occidendi privilegium conceſſum
eſſe.

6. Vicēsimā septimā nocte *Ramazan* agitur peculiare festum *descensus* *corani*: ob hujus noctis honorem totum mensem sacrandum esse jussit *Mohamedes*, ut paulo ante notatum erat. Et ut hāc nocte precibus toti vacarent, privilegii additum esse somniant, quicquid à Deo petunt, à *Fatzi*, i. e. sesquihorā noctis, usque dum aperiatur aether (ut illorum phrasi utar) id ipsum concedendum esse. Quā de causā oratio hāc peculiari nomine dicta est *Kade Namas*. Ita constat gentem *Turcicam* aliquibus diebus statis lætitiæ & publico cultui assignandis, cum reliquā mundi parte, nisi quæ planè bruta sit, & vix aliquem sensum religionis habeat, (nam hic tamen omnes excipio *Americanos*) convenire, cui non sufficit templa *Veneris* adire, nisi hæ quoque anniversariæ Feriæ eādē, si non majori, cura & reverentiā colantur.

Eorum, qui rebus sacris obeundis procurandis adhibentur, diversi gradus sunt, quorum præcipuus est *Masjed*, qui omnibus supereminet. Huius

incupant magistrum seu doctorem regionis *Islimica*, & heredem doctrinam, quas *Propheta* & *Mohammedes* veterique à Deo missi revelarunt. Ad hunc tanquam ad supremum Judicem confugiunt, si qua controversia in rebus Ecclesiastico ordinando aut in Religionis negotiis oriatur; cuius sententia (*Fetfa*) rata habetur, nec post ipsius decisionem iterum de re jam controversa dubitare aut contra facere fas est. Tanti æstimant ipsius auctoritatem, ut decreta ipsius reverenter auscultent, & avidas & faciles aures ipsius dictatis & somniis præbeant, eumque ingenti cultu venerentur, tanquam alterum *Mohammedem*. Ipse *Imperator* illi assurgit, & septem passus it obviam, quando ipsius præsentiam introducit, cui si permissum est honoris gratia finitimum ipsius humerum osculari; cum *Virum* primarius profundiori reverentia fimbriam vestis osculetur, adversus quem non nisi tres passus proredi solet. Ipsius opera in consiliis privatis utitur *Imperator*, nec aliquod

bellum aut rem qualemcunque alio
 jus momenti aggreditur, nisi illo prius
 consulto, ut populo & militibus fuc-
 faciat, quo libentius ad ea exequentes
 concurrant, omnia ritè procedere, cum
 tam sanctâ sententiâ firmentur. Ne
 suffragiis eligitur *Mustius* ad hunc *Po-*
tificatum, sed ab *Imperatore* promo-
 tur, cui soli competit hæc prærogativa.
 licet usitato unus è *Cadileskiriis* in
 cum emortui *Mustii* succedat, quod
 arbitrio *Imperatoris*, & si ipsi commu-
 dum videbitur. At quid si, præfracta
 destinatione mentis, *Imperatoris* volun-
 tati se submittere nolit, aut illius con-
 silia, scrupulis interjectis, perturbare
 iisq; refragetur? Remedium præsto
 delirus dicitur & à prudentiâ & sancti-
 tate simul decidere censetur, nec digne
 nus habetur, qui hæc supereminenti auctoritate,
 quâ nescit bene & recte uti, diutius fruatur:
 illico dejicitur & exautoratur, alteri
 cedere coactus, qui quibuscunq; *Imperatoris*
 placitis sine examine aut morâ subscribat,
 eaque, tamquam essent *Dei* oracula, credenda

nat. Semper comitatur *Imperatorem*
Mustium, ab ejus latere nunquam disce-
ns, ut sic habeat, si qua nova difficul-
tati oriatur, quem consulere possit. Illum
pro esse è posteris *Mohammedis* non ne-
esse est, ut quidam asserunt, cum hanc
ignitatem cuilibet patere, prout *Impe-*
tori lubet, certò mihi constet.

Proxime *Mustium* sunt duo *Cadileskirii*,
Adoli, & *Rumili*, i.e. *Anatolicus* & *Thra-*
cus; hujus autem posterioris authori-
tas quaquaversum ad omnes *Europæ* re-
giones, quibus dominatur *Turca*, proten-
etur. Hi olim (quod titulus indicat) e-
rant *Judices* militares, exercitum in ex-
peditionibus bellicis secuti, penes quos
res inter milites ortas decidendi, &
res, si criminum adversus disciplinam &
leges belli admissorum rei essent, mor-
tali mulctandi jus stetit. Hodie *Vizirio* &
eius *deputato* in causis civilibus deciden-
tes assistunt, nullamque in milites po-
testatem exercent, quibus hoc privile-
gium datum est, ut ad sola ductorum &
officialium suorum tribunalia sistendi
sint. Hisce præfertur (*Tug*) hastile
quod-

quoddam, in cuius extremâ parte penduntur setæ equinæ in signum dignitatis, ad quam ornandam & tuendam quingenros aspros, juxta canonem Imperatore *Suleimano* stabilitum, è publico pro diurno stipendio recipiunt.

Tertium locum sibi vendicant *Mullas*. Hi sub *Bassis* sunt iudices & præfati provinciarum, in quarum præcipuis civitatibus resident, quibus *Cadii* inferiores iudices in reddenda munera, quod sustinent, ratione obnoxii sunt. Stipendiû quoq; diurnû, quod non minus quam tercentum aspris minus est, ad quingentos assurgit, ex publico subsidio suppeditatur, quo splendide vivunt, nec ad artes sordidas descendere cogantur, neque largitionibus corrupti ius & æquum pervertant. Aliquod etiam à litigantibus, pro ratione summæ, de qua lis oritur, persolvendum est. Sed non ita iudicum avaritia satisfit, qui ex utraque parte pecunias & dona extorquere solent; *Bassis* enim, melius quam argumentis, promittuntur causæ. In *Turcia*, si alicuius scellarum, iustitia venalis prostat.

te enim iudices religionem præ se fe-
 nt in definiendis litibus, tamen sunt
 corruptissimi mortalium, & profligatis-
 sime conscientia, sibi pro scuto adver-
 sum populum subtiles *Alcorani* & *Summa*
 traditionis tricas objicientes, qui-
 bus se ab infamia & reatu injustitiæ
 corpi liberari credunt. Ex *Mulais* fi-
 cipit *Cadileskirii*, uti ex his *Mustius*: un-
 i in numero *Ecclesiasticorum* recen-
 di mihi videntur, licet in *Moscheis*
 nil habeant quod agant, & iudicium ci-
 vium personam planè sustineant.

Qui sacris fungitur in *Moscheis*, di-
 cimus est *Imâm*; in *Regiis* multi sunt, qui
 muneri inter se dividunt, at ordi-
 nariis unus tantum præficitur. Si qua
 doctrina in hujusmodi candidatis,
 nequam promoveantur ad *eclesie*
 ram & regimen, requiratur, qualia
 media aliquem huic officio præstando
 oneum reddant, si non aliquantillum
 prebere supra plebem oporteat, quis-
 quis sacerdotium ambit, interroges, sa-
 de hisce non sunt valde solliciti; sus-
 cit, ut prius dictum erat, si preces le-

gere, si scribere, si quosdam versiculos ex *Alcorano* petitos recitare possit. facie vulgi quandoque eliguntur, mox sint vitæ probæ. *Vizirius* primarius habet jus patronatûs in quamplurimas ecclesias; *Muftius* etiam sibi idem jus vendicat in alias; *Kizlir Aga* *Eunuchus iste niger*, virginum custodiam agit successionum in loca defunctorum, qui in *Regiis Moscheis* ministrarunt; *Capi-Aga* sive præfectus epheborum iis templis, quæ condidere, quotquot sub illius aut Antecessorum cura in palatio Regio educabantur, prospicit. Aliis *parochiis* minoris momenti, quæ non ad specialem cuiusquam jurisdictionem spectant, licet populum quemlibet commendare. Qualemcumque vero titulum sibi acquisiverit, cum literis testimonialibus coram *Vizirio* aut ejus *Vicario* comparere debet, aut saltem *Procurator* ipsius, ut ab ipso confirmetur.

Quam ingens sit horum sacerdotum numerus, facile licet colligere ex numero templorum, quæ ubivis prostant.

Non multum aberrarem a vero, si dixerem, quod *Constantinopoli, Pera, Galata*, ceterisque in locis *Bosporo* adjacentibus numerum supra mille assurgere possunt. Rure, ubicunque incolæ sunt *Turci*, (nam ex privilegio indultum est quibusdam *Christianis*, seorsim sine admixtione *Turcarum* vivere, cujusmodi sunt duodecim vici, decem milliaribus aut circiter à *Constantinopoli* distiti, quod omnium habitatoribus incumbit, ne confluxio aquarum impediatur, & ne cæno impleantur canales, quo minus ad magnificos illos *aquæductus* (quos suo nomine verè dignos instauravit *Suleimanus magnificus ille Imperator*) tandem post multos flexus in urbem transire possint) licet vicus sit ignobilis & per obscurus, illic templum erectum est, quod sit paulò largior, duo aut tria. Hæc autem omnia suos habent redditus, quibus a *Fundatoribus* dotantur: nemini enim templum exstruere, nisi hæc conditio sit, licet. Ut vero ordo inter sacerdotes servetur, in qualibet celebriori civitate, puta

puta *Smyrnâ, Prusiâ* &c. præficitur p
marius quidam sacerdos, (etiam *M*
ti appellitant) quem in omni cont
Versiâ consulunt, & cujus authorita
sunt obnoxii.

Hisce accensendi sunt

Scheichler, qui conciones coram p
pulo habent.

Giurhuner, Lectores *Alcorani*. Ex
sunt triginta, qui vel in templis *Reg*
vel in sacellis ea attingentibus, (*T*
heb) quibus sepulti jacent *Imperator*
Magnatesque, *Alcoranum* in totide
sectiones divisum, singuli nempe sua
quotidie legunt.

Doa kuiler, qui preces effundunt p
defunctis. Reliqui, qui sequuntur, su
tanquam famuli sacerdotum :

Muezzin, qui ex turribus ad prec
sonorâ voce invitat.

Haim, *Ædituus*, cujus officium e
codices *Alcoranicos* conservare, & s
reas & tapetes sternere. Cui assistit

Pharash, qui templa lavat & verri
ne ab aliquâ illuvie squalleant.

Abkesh, qui aquam ex siphunculis i

urna

ernas aliaque vasa receptam, iis, qui
 gustu illius sitim exstincturi sunt, aut
 qui sese lavant, antequam ingredian-
 tur Tempia, suppeditat.

Kandilgi, qui lampades accendit.

Turbehdar, monumentorum Regio-
 num custos.

Penes *Cadios*, quos juris admini-
 strandi causa in quolibet ferè pago con-
 stituunt, lites decidendi potestas est, &
 eos quosque, si non habeant, quo se re-
 limant a pœna, pro ratione criminis
 castigandi. Dignitates hæc ingenti
 pretio emunt, unde non cuiquam mi-
 num videbitur, si omnia jura corrup-
 unt & pervertant, si quavis leviculâ
 occasione plebem *Christianam*, & suose-
 ram contribules opprimant, si vilissimis
 rebus pecunias corradant, tum ne isti-
 modi contractus sint ipsis detrimen-
 to, tum ut illorum satisfiat avaritiæ.

Quotquot ex *Christianis Occidentalibus* in
Turciâ peregrinationem susceperunt,
 eorum rapacitatem experti sunt. Mune-
 ra enim, nec ea levia, expectant, & si quis
 in iis exhibendis paulo longiorē moram
 trahat,

trahat, tanquam debita, exigunt. I
 cito nunciatum est, *Christianos* oppi
 dum intrasse, quibus, ceu prædæ, inhi
 ant. Nos antequam ex publicis ædifi
 ciis in *Peregrinorum* usum & commo
 dum exstructis, visendarum antiquita
 tum gratiâ, exiimus, iudicum gratiam
 prius procurare solebamus, pulverem
 præparato baccæ, quam *Kabwe* vocant
 pipere, & saccharo ipsis dono missis, &
 ni hoc factum fuisset, quovis prætextu
 nobis molestiam facessissent, a qua for
 tasse non sine iugenti pecuniæ summa
 essemus liberandi. Tam charo consta
 iter *Turcicum*. Jactis anchoris in angu
 stiis *Helleßponti*, quas muniunt duo pro
 pugnacula sibi in litoribus adversis op
 posita, uti mos est, quo exploratum
 habeant, si qua mancipia *Christiana*
 patronis elapsa in navibus *Constantino*
poli redeuntibus delitescant, terram as
 cendimus, & vix inferiorem *Sesti*, qua
 sub colle jacet, partem transferamus,
 antequam nobis supervenit quidam *Tur*
ca, qui a *Præfeto* missus nos coram Ipso
 sistendos esse nunciat. Facile subolū

Itaque, quid sibi vellet iste, ideo; sumpto
 quodam inter eundum munere, compa-
 uimus; quo accepto, postquam aliquot
 rigidissimas quæstiunculas nobis pro-
 posuisset, citò dimissi eramus. Sed, ut
 dixi, plerumque *Cadiorum* postulata ce-
 eritate nostrâ anticipavimus. Ex ho-
 rum numero excipiendus est *Cadus Sar-*
densis, de quo quantam victoriam re-
 portaverimus, quamque ei fuerimus lu-
 lificati, non pigebit referre. Iudex iste,
 postquam ei suboluisse nos *Christianos*
 esse, autoritate suâ fretus, à nobis
 munus efflagitavit, satis pro imperio:
 regessimus, non debere à nobis aliquid
 exigi, qui *Imperiale* mandatum, quo
 cautum erat, ut ab omni injuriâ, noxâ,
 & exactione essemus immunes, in se-
 curitatem itineris nostri circumtulera-
 mus. Talem enim saluum conductum
 duo ex minori nobilitate *Angli*, *Smyr-*
nam per terram petitori, *Constanti-*
nopoli procurarunt, qui nobis, ut usui es-
 se possit inter peregrinandum, eundem
 dederunt. Pro munimento nobis erat
Sardibus, licet non aliâs. Hoc prætextu
 apud

apud ipsum usi sumus, quem à nobis
 lud quod petierat vix per vim extor-
 quere posse credidimus. Hæc enim urbs
 cui nihil pristini splendoris relictum
 hodiè, nisi quòd ingentes ruinæ clari-
 mè nobis ostendant ipsius magnificen-
 tiam & gloriam, antequam terræ motus
 & bella &, qui utrisq; longè crudeli-
 savierunt, *Turcæ* eam humo æquarent
 jam in misellum viculum degenerav-
 it. Hoc responso contentus, gratiam & re-
 manitatem simulando, thaleri dimidii
 sibi à nobis datum iri petiit, quem
 deo abjecto esse animo animadverten-
 tes, *Janizariis* in consilium prius ad-
 vocatis, ne unico quidem aspro donato
 volumus: Sed quam citò erupit impet-
 tentis animi furor & æstus! *Christi-*
anum ejusdem loci, quem pro tempore
 conduxeramus, ne nobis in emenda-
 tionibus aliisq; necessariis assisteret, pla-
 cuit interdixit. Laudabis successum ma-
 gis quam consilium, & sanè si fuisset al-
 ius, nec diploma *Regium*, nec no-
 rum virium fiducia nos ab ipsius rap-
 tibus unguibus liberasset.

Alcoran

Alcoranus ipsis est iurium tum sacro-
tum tum civilium codex: Ex hoc pe-
t quicquid vel ad religionem vel ad
vitam spectat: Illius autoritate in
rebus decidendis utuntur iudices, licet
subsidium quoque *Traditiones* vocent,
quas *Mohammedi* ejusque successoribus
receptas. Sed innumeri pænæ
occurrunt, quibus solvendis, ut po-
tadeo variis & perplexis, non suffi-
ciunt leges scriptæ & traditæ. Hoc
sem judicium arbitrio relinquitur,
quod æquius & rationi magis con-
gruum videbitur, statuere debent. Sed
sui affectus sequuntur, & auro &
honoribus magis attendunt, quam ar-
bitrii: & tamen mirâ subtilitate
Turani verba in sententiæ suæ, licet
purissimæ, stabilimentum torquent, ut
præ ostensum erat.

Non quemlibet è facie vulgi promissum
admittunt ad populo jus dicendum,
sed lege *Mohammedanâ* aliquatenus eru-
ditus esse debet, qui magistratum am-
plet. Ne verò hominibus huic officio
honoris destituantur, vetant collegia,

(Meo

(*Medrese*) in insignioribus civitatibus à quibusdam *Imperatoribus* exstructis quibus in studiis excolendis subdiscipulorum & regimine magistrorum educantur. Magistri hi seu professores maximo honore sunt apud ipsos, *Modarissers*, & pote longâ experientiâ & ætate doctissimi. Vix illos reperies in plateis ambulantes, sed equis vectos: (uti solent omnes qui ad aliquam dignitatem promoveantur.) Sed hisce hoc peculiare honore insignie indultum est, ut instratum, quod equo superimpositum est, simbiis seu cæcis ornatum habeant. Aliqui ex his centum aspros in salarium diurnum accipiunt; non rarò in dignitatem *Mul* *ram* promoventur, qui assiduâ juvenum institutione totum *Mohammedis* jus edicisse censentur. Bis in singulis septimanis, die *Sabbati* & *Lune* juvenes (*Stu* *ti*) publicè docent, à quibus studiorum rationem exigunt, & quales progressus fecerint, exquirunt. Si post examen habitum institutioni respondeat successus, ad altiorem evehuntur gradum, & titulo *Danishmend* seu Do-

atib assignantur. Singulis assignantur cellæ
 eu cubicula, (*Tetimme*) quorum deter-
 minato numero præest aliquis, (*Ka-
 arbash*) qui quasi supervisor est; & si
 merites sint & aliquid perperam agant,
 in illos animadvertendi jus habet. Om-
 nes, qui legi *Mohammedanæ* in hisce col-
 legiis, vel sub aliquo privato Doctore,
 uti etiam quandoque fit, operam na-
 mant, *Vlemai* i. e. eruditi audiunt.
 Quilibet Judici assistunt

Naip, Vicarius, qui ipsi quasi à con-
 siliis est. Illius curæ est, ne diminu-
 ta pondera sint populo fraudi, ne edu-
 ca, quæ foro veneunt, sint putrida, neve
 aliquo pretio vendantur. Quâ de cau-
 sâ plateas circumeunt, & officinas,
 sistorum præcipuè, intrant, quorum
 anes si à justo pondere deficiant, præ-
 ter multam, quam imponunt, eos in
 carcerem quandoque detrudunt, vel si
 raus sit levior, castigant fustibus. Sed
 pecuniâ faciliè corrumpuntur, quam si
 quis dederit, tutò populum defraudare
 licebit.

Katib, Notarius, qui in curia, quando litigantes comparent, sententiam iudicis scribit.

Mokayid, Actuarius, qui acta & decreta in tabulas refert; cui addendum est

Muhfir, Apparitor, qui sententiam iudicis exequitur, & quoslibet reos criminis suspectos citat.

Compertum habui, quod ab aliis dictum fuerit, *Turcas* se erga bruta animalia admodum humanè gerere: satis est iis, quodcumque exigit necessitas ea cito occidere, nullam carnificinam qua moriendi dolor longior aut intensior fiat, exercentibus. Aliqui præmio affectu erga aves de iis adeo benemerentur, ut ab aucupibus redemptæ avolare & ad pristinam sylvarum libertatem redire finant. Vultures in edificiorum areis securè manent, quando instinctu quodam perceperint, *Mohamedem*, cujus aves esse finguntur, venturum fuisse, ne occiderentur. Religio ciconias, tempore verno, ad nidum ob hiemis asperitatem derelictos, reperi-

euntes quoquo modo lādere. Male
 fuit *Janizarios* nostros, si quis eas plum-
 beis glandibus è sclopeto emissis pete-
 ret, quasi mali ominis esset, aliquod
 infortunium nobis in itinere superven-
 turum, qui in innoxias aves saviimus.
 Non hoc intellectum vellem, quasi ab
 omni aucupio abstinendum esse duxe-
 rint, eas enim visco capiunt, & pul-
 vere pyrio occidunt, iisque vescuntur;
 licet perrarò, istiusmodi deliciis non
 satultum assueti; sed quia eas, solius
 delectationis causâ, occidere iis planè
 horridum videtur. Erga canes peculi-
 aris eorum est affectus, quos, utpote
 mundos, intrare domos non sinunt;
 sed ne nimio aeris frigore pereant, la-
 mbula in singulis plateis, ad quas spe-
 ctant, quasi in tribus distribuerentur,
 recipiendis fiunt. Dimensum di-
 quum iis appenditur, scrobiculis
 quibusdam excavatis, in quas aquam
 videntur. Vidi quosdam summo
 affectu panes à pistore nuperrime
 aptos canibus dare, cum iidem pau-
 peri *Christiano*, si forte occurris-
 set,

set, præ fame moribundo, vix operari
 laturo essent. Illos medicatâ offâ au-
 cultello occidere piaculum est. Quam
 vero superstitiosi sint hâc ex parte
 historiola hæc, quæ sub *Achmete* con-
 tigit, breviter demonstrabit. Sævientia
 peste, *Imperator & Basæ* pro sagaci-
 tate eorum canes, quotquot *Constanti-*
tinopoli erant, universa strage delendo
 voluere; sed displicuit *Mustio*, quem
 in hâc re gravissimâ consuluerant, cru-
 delis sententia. Ille enim pronuntiavit
 id minime licere, hoc argumento me-
 mentoso suam determinationem firmavit
 mans, *singulis Canibus inesse Animam*. Verum
 rum planè constabat, urbem à tantorum
 canum numero male habitam esse. Quam
 ergo in tanta animi perplexitate age-
 dum erat? ab hâc sævitiâ tandem ab-
 horrescentes, prius illud decretum de
 interneccione refixerunt; de transpo-
 tandis in *Asiam* consulitur; dictum fa-
 ctum, coacti erant per totam urbem con-
 nes, supra quinquaginta millia, uti na-
 rant, quos *Scutarium*, aliaq; loca con-
 tigua vehunt. Erga eos, licet non jam

in conspectu & coram oculis, retine-
 tur idem affectus, de iis eadem, si non
 major, sollicitudo; quotidie panes in eo-
 rum alimentum mittuntur. Sed tandem
 harum expensarum & laboris pertæsi,
 ac verentes, ne ab eorum scabie pestis
 iterum grassaretur, inviti & reluctante
 quasi animo ad insulas, quæ *Constan-*
tinopoli obversantur, ablegant, ubi tan-
 dem fame enecti erant, ne miserandis
 ululatibus teneræ ipsorum aures offen-
 derentur. At, ni fallor, ab illo tempo-
 re iis repleta est urbs, ut si recensiti
 essent iterum, fortassè major numerus,
 quam iste, quem supra memoravi, re-
 periretur. Nemo eos lædere audet, si
 quem eorum *Christianus* aliquis forte
 fortunâ inter eundum pede premat, hoc
 odio illius in ipsos ascribunt, & vix id
 autò factum est. Adeo excanduit qui-
 dam *Turca* in *Christianum* præ festinati-
 one canem, quem calcavit, humi jacere
 non animadvertentem, ut in furorem
 versus interrogaret, *Quomodo tu nosti,*
Infidelis, an non patris tui anima in
hunc canem immigraverit ? Quo
 dicto,

dicto, testatus est suum pro cane affectum, & pro opinione suâ, quam tenebatur, zelum. Hæc parva & levia sunt, fateor, & *Te* indigna, sed quæ huius populi genium monstrant, nolui ea omittere.

Adhuc crassam istam de fato retinent opinionem, genuinum tantæ barbariæ ac ignorantia partum : hoc scuto muniti, mortis pericula aggrediuntur intrepidè, tempore pestis grassantis plene securi; non deterret ipsos contagio quo minus decumbentium isto fonticulo morbo lectulis affideant, & linteaminibus eorum sudorem à faciebus abstergant, & iisdem vestibus induantur. Faciunt tum cujuslibet in fronte ejus inscribere credentes, illudque nullâ curâ adhibent, nullis medicinis, si instet, fugiendum; frustra esse, quisquis ultra periculum determinatam vitam protensum esse cupit aut studet; pharmaca non curanda; deridiculo esse debere, quotquot se evasuros credunt. Ita fatali hoc errore pereunt innumeri, & mortem suam accelerant. Apud plebem adeo in

veterascit

eterascit hæc opinio, ut ædes desere-
re religio plane sit. Fateor Judices,
qui paulo altius sapiunt, hujus erroris
quidam inde conscios factos, sibi suisque
pagâ consulere ac in pagos quosdam se
abducere, ubi salubri aere frui licet, qui
tandem salvi & incolumes domos
suas repetunt, dum integræ familiæ eo-
rum, quas infelix hic error occæcave-
rat, quandoque delentur. Cum nere-
placida quidem præstò sint, nec adhibe-
antur, in tanto rerum omnium neg-
lectu, quibus pesti occurrendum esset,
vel subveniendum infectis, facile suspi-
caberis non pestem solam atrociter a-
ffligi ipsos sævire, sed urbes, quæ ingenti
civium numero tument, ab ipsâ vix
liberari posse. De *Constantinopoli* id
dicendum arbitror. Pestis enim illic fe-
bris per totum annum durat, licet hie-
male sit remissior; ineunte autem autu-
no vim suam contagiosam exercet
maximè. Quo tempore fructibus & radi-
cibus, puta peponibus, cucurbitis, &c.
avidissime indulgent tum *Turcæ* tum
Græci; deinde cloacis veteribus inter-

clusis & luto oppletis, aquam in
 teis stagnare & cadavera canum
 trespere sinunt: quæ ad augendum
 stis furorem multum conferre fatemur
 nasutiores; sed pesti adeo assuescit
 ut de hisce parum sint solliciti. Nos
 ante de irato *Numine* placando publicis
 precibus & intercessionibus cogita
 quã mille funera singulis diebus
 portam *Adrianopolitanam* ad publica
 pulturæ loca, quæ à *Propontide* ad *Portum*
 usq; in planitiæ campestri extra urbem
 exporriguntur, elata sint: licet telum
 hoc neutiquam declinari posse censeamus
 tamen cœlitus immissum esse fatemur
 tur. Quo tempore, superato transi
 bem (unde adhuc retinet nomen *Genium*
cum Pera) colle, ex quo non injucundum
 est in portum prospectus, occurrit, portus
 lo supra *Kasim Bascha*, planities quædam
Okmidan dicta, quâ, ut ipsum nomen
 denotat, honoratiores *Turcae* in ejus
 landis sagittis vires & peritiam suam
 frequenti populi concursu exerunt
 (hoc enim exercitio sese reficiunt, & mu
 ximè delectantur.) Huc ingenti cum
 len

in pœnitentia in modum proceſſionis Deo
 um applicatum eunt *Imperator & Muſti-*
 um, longâ *Baſſarum*, ſi urbi adſint, &
 atem *sacerdotum* catervâ comitati; bello eti-
 aſſum flagrante aliſque temporibus, qui-
 i. Natus majeſtas & felicitas imperii peri-
 ubliſ ſolitantur. Illic loci templum aliquod
 gitaſ magnificentum exſtructum fuiſſe, quod ip-
 us pœnis adeo ſacrum eſt, & quod tantâ cum
 ica religione frequentant, in animo conce-
 Portaveram, idque quidem inviſere maximè
 urbi cupiebam, ſed dum hac illac vagarer,
 tel. ecce mihi obverſabatur in ipſâ orâ
 ſez montis verſus *Euro-notum* area quædam
 fat quadrangula, viginti paſſus longa toti-
 ns æmque lata, duos pedes aut circiter à
 G. ſuperficie terræ alta, ſaxis cæſis & coag-
 undamentatis in modum muri circumvalla-
 , paſſa: illic ſub dio ſaxeum pulpitem repe-
 edaſ, ad quod decem gradibus aſcenditur,
 om in cujus ſummitate preces effundit
 ja *Muſtius*. Quibus deſuncti, antidotis
 ſua aut ulteriori curâ opus non eſſe cre-
 unt. Si quis moriatur, hoc argumen-
 to ſe illius amici ſolantur, *Allohung*
 n *amri*, id *Dei* eſſe decretum & volun-
 tatem

tatem, cui parendum esse censent, i. i.
 us decreto refragari nefas esse, & m. o v
 consilia humana contra id ullatenus inæ
 lere posse. Eadem est de iis, quoto riâ
 supersunt, opinio, *Egel Ghelmedi*, ne m
ram mortis nondum venisse, prout d. pin
 quidam *Turca*, qui cadente muro a. tio
 sub ruinis sepeliente, vix evaserat, m
 lis *Deo* gratiis actis, qui ipsum ab in. aus
 pinâ morte adeò insigniter libera. non
 rat.

Sed ne istis injurius sim, retice. pet
 hic non possum ingentem illam sanctæ cu
 simi *Numinis* reverentiam, quam exte. ant
 nis gestibus & in privatis colloq. In
 aliqui inter ipsos monstrant, quoti. ni,
 cunque de *Ipsò* incidit mentio. Hi o. rte
 nia ipsius voluntati planè submittunt. an
 de successu belli, itineris, aut cujuscu. ni d
 que rei, licet minoris momenti, qua. si n
 peractam cupiunt, neutiquàm securi. gi
 nec sibi aut aliis aliquod promittunt, r. s,
 si sub hâc conditione, *In sha'llab, si D. fiam*
us voluerit. Nihil quod momentosus ve
 est aggrediuntur, nec iter incipiunt, m. eta
 hâc quoque præfixâ formulâ, *Bis mi. mp*
lab

i. e. in nomine Dei. In omni peri-
 & m. o vitæ, & urgente qualibet molestiâ;
 nū. inā misericordiæ ac benignitatis me-
 ot. riā animum labascentem aut alios
 di. re metu succumbentes sustentant, in-
 t. dominando, *Allah Karim*, Deus est
 o. atiosus; *Allah Ekher*, Deus magnus
 at. n. *Allah ware*, Deus nobis aderit
 b. i. *auxilium*, imbecillitatis suæ & re-
 era. bonis sensu ad Deum unicum opitu-
 rorem confugientes. Quibus amotis,
 tic. petunt *Alhemdo lillab*, Deo sit La-
 nō. cui soli illam referendam esse agno-
 ext. rant.

Inter *Turcas* latent quam plurimi *A-*
 ot. *potissimi*, quorum censu magnam *Cadiorum*
 i. ortem, & omnes fere *Apostatas Chri-*
 um. *anos* reponere non iniquum erit. Hi
 cū. si detestandorum criminum, ac non
 qu. si morte expiandorum conscii, & vitā
 un. gitiosissimi, & sensibus solis vacan-
 t. res, quo liberius & sine conscientiæ
 Dis. mulis ea perpetrent, quæ purior &
 su. severior *Christi* disciplina & recta ratio
 ni. petant, *Mohammedicam* religionem
 ni. amplectuntur, quam tamen ac cæteras,
 h. tan-

ranquam piam fraudem, & vafri
Horis inventum secreto derident. Illi
 rem, cum paulò elevatioris sint cat
 ingenii, *Alcorani* putida figmenta ra
 ni repugnare, ridiculas de *Moham*
 narrari fabellas, absurda esse ip
 dogmata, denique totam ipsius Rel
 onem esse meram imposturam ag
 fcentes, de religione in genere, sine
 teriori examine perperam conclud
 incauta plebi rerum publicarum con
 tores fucum fecisse, & humanæ cred
 tati & superstitioni hoc de *Dei* exist
 tiâ & providentiâ dogma deberi. Nos
 obscuris indiciis patet, ipsos hanc
 piissimam opinionem in sinu suo fo
 re, quam celant, ne dignitates, ope
 vita simul tollantur. Quod meritò
 cidit cuidam *Mohammedano*, qui Athe
 mum effronti planè impudentiâ & mul
 τὸ κέραιον tueri ausus fuit. Cujus exem
 arrogantem de se opinionem in
 stamque virium suarum æstimationem
 non minus quam vitam flagitiosissimam
 ad hasce notiones ex animâ eradend
 valere fiet manifestum. Eorum, pro

ris fide dignissimis, qui eum intime
 rant, sapè accepi, summam hic habe-
 Hic *Mohammedes Efendi* (titulo
 honoris gratiâ, quo insigniuntur e-
 titi, addito) *Larræ* in *Armeniâ* na-
 natus, sibi supra omnes mortales
 in re sapere visus est; sanè pro in-
 agiter docto habitus, utpote in lege
hammedica, aliisque *Arabicis Persi-*
que libris versatissimus; aliàs ingenio
 & placido, & qui gratiam & ami-
 Christianorum aucupatus est, cen-
Turcas suos præ illis planè stupi-
 esse nihilque intelligere. Miserri-
 homuncio ex hoc nefando facino-
 famam sibi quæsit, tantum enim
 à suppressendis hisce concepti-
 à malè sanâ mente & læso cerebro
 ut eos apud omnes de industriâ
 & vulgaret, & contra sanctissimi *Numinis*
 putidissimis disputaret ar-
 gumentis. Quotiescunque virum clarissi-
 & doctissimum *D. Warnerum*
 magni ob peritiam linguarum *Orien-*
 alium nominis, tunc temporis *Constan-*
inopoli legatione fungentem invisit,
 non

non aliâ salutandi formulâ primò
gressu uti solitus est, quam *non esse*,
acriter ab illo responsum erat, *esse*
mirum *Deum*; quo factò, ad disputandum
de hoc primo naturæ effato non
fese accinxerunt, sed hic mentem
adversus hanc apertissimam & lumen
naturali evictissimam veritatem
obfirmaverat, ut, licet totam vim
mentororum, quæ in illum fulminavit
ter, vix sustinere potuisset, ab ipso
ludi posse sibi adblanditus sit. Sed
narratiunculam hanc ulterius proferre
ad catastrophem ipsius pergo, quâ
rebit *Nemesis* divinam in hoc impiis
ac scelestissimo homine puniendo
clare apparuisse, ac si de cœlo in ipsum
caput detonuisset. Lite ortâ inter ipsos
& quosdam *Armenos Christianos* qui
eodem publico ædificio (*Hhan seu C*
van serai) hospitabantur, illum corâ
macamo Governatore *Constantinopolitani*
& Judice summo secundum *Viziri*
cujus absentis vices supplebat, & alio
dice ipsi proximo, quem *Stambol E*
nuncupant, curant sistendum. Injuria

no *genis* fieri plenâ testium fide lique-
 sed nec hic desitum erat: Ul-
 us progrediuntur *Turca*, qui ade-
 t, & de ingenio hominis longos fi-
 on t sermones, reum summæ impie-
 m f & violatæ religionis peragen-
 lum illum nempe vinum tempore *Ra-*
 n *ani* bibisse, sacros ritus à *Prophe-*
 a suo institutos neglexisse, precibus
 avit quam interesse, tandêmque illum
 o e *non esse* credere & palam asseruif-
 d t *sectantur*. Interroganti Judici, an
 ose *ea* esset istiusmodi contestatio in il-
 â a *facta*? Quid Tu dicis? Omnes hic u-
 iiff *quasi ore testantur*, Te dixisse *Deum*
 o z *esse*, sine morâ respondit, *Te, si*
 ip *eris quantum ipse novi, idem me-*
 ip *a sensurum*. Consulunt & monent
 qui *um de hâc sententiâ retractandâ*, si
 u *Castro salvus esse velit, aliter de ulti-*
 rã *o ipsius supplicio ac morte decernen-*
 oliu *m esse*. Hominem perire nolunt, ideo
 irin *ius confessionem de Numine præ-*
 liolantur: sed frustra, maluit mo-
 Efa *quam se errâsse fateri, vel simu-*
 urio *to assensu periculum illud, quod ca-*
 rma *piti*

piti incubuit, amoliri. Ad mortem illico damnatur, sed nec ipse minus per-
 vicax in ipso mortis articulo: cum
 nim ad supplicium abreptus, mu-
 vectus, sed facie ipsius tergo obversa
Subashi i.e. *Officiali*,cujus curæ commis-
 sum erat, ut sententia damnatoria de-
 retur effecta, admonitus esset, ut ja-
 tandem *Deum esse* confiteretur, prove-
 bio ineleganti & spurco regessit, *Sto-*
cus illud, quod comedendum est, a-
comedatur; innuens se, quam ci-
 fieri possit, mori velle. Ita per-
 infelix iste, penè sexagenarius, v-
 tam & opes ingentes, quas congestis
 justo *Dei* judicio, impiæ opinioni,qua
 retractare nolle, pervicacissimè po-
 ponens.

De *militiâ Turcicâ* tot libri exsta-
 de industriâ & accuratè descripti,
 hic plane scribendi materia prærep-
 videatur; unde mihi,ut in cæteris,maj-
 inest sollicitudo cogitandi quid omitt-
 quam quid exponi debeat: post autem
 tantas vindemias paucas racemationes
 colligere licebit.

A *Janizariis* incipiam, qui sunt quatuor nervi imperii *Turcici*. Adhuc colliguntur *Christianorum* pueri sexennales aut septennales, prout placet exactoribus *Bosnam, Serviam*, aliasque provincias ab hoc crudelissimo jugo *Ottomanico* gemiscentes, peragrantibus, qui unum vel duos è familia, si numerosa sit, è manu parentum eripiunt, in ipsorum imperitum postea armandos. Hæc collectio (*Deushirmeh*) non quolibet triennio fit (ut aliqui volunt) sed citius aut serius, quotiescunque postulat necessitas, aut numerus militum sit supplendus, imperatur. Non in omnes *Christianorum* liberos hoc modo servitutum est, quippe quamplurimæ urbes, inter quas *Constantinopolis*, ingenti hoc resonantur privilegio, ne illic hoc tributum, quavis exactione pecuniæ graviorius, exigatur. Hi *Agiamoglan* (i.e.) *pueros & inexperti pueri* nuncupantur, quorum aliqui per *Asiam* disperguntur, ut laboribus & inedia assuescant, linguam *Turcicam* addiscant, & ritibus falsæ hujus religionis initiuntur. At

cæteris recipiendis designantur tunc Collegia, unum *Constantinopoli*, aliud *ra*, non longe ab ædibus, quas *Le*ti serenissimi nostri Regis successores incoluere, tertium *Adrianopoli*, quasi quasi seminaria juventutis. Hic enim militiæ rudimenta addiscunt, sub serenis-
simum praeceptoribus educati; hic enim lissima quæque officia obeunt; hic, si perperam admissum sit, castigantur, vel nutibus obsecundari docentur. Quam severa horum sit institutio, ex-
ris præstantissimis, *Busbequio* & *Ricci* nostro, qui de rebus *Turcicis* optime omnium scripsisse mihi videntur, cum innotescit. Ita olim, & juxta mentem *Amuratis*, qui hanc novam militiam prout nomen illud denotat, primus instituit. Sed jam licet eadem nomina litum retineantur, iidem ordines, disciplina hodiè luxatur & corrumpitur. Cum inter effata verissima, quibus experientia suffragatur, hætenus receptum fuerit, imperia, quibus artibus condebantur, iisdem conservari, & sufficientibus, pessum ire, benè omni-

inc licebit, imperium hoc, quod tot
 regna & respublicas vi armorum supe-
 verit, ad interitum jam vergere, eo-
 em fato imperia ac homines manente,
 longâ serie annorum flaccescant, &
 o & deliciis pacis tandem debilitata
 tereant. Collegia jam fere juveni-
 us, qui in spem & stabilimentum im-
 erii labascentis succrescerent, vacua
 nt. Nec si repleta essent, illorum nume-
 s necessitatibus, quibus urgentur, suf-
 ceret. Flagrante bello *Cretico*, ipsis
 leò fatali, ut ab eo quàm maximè
 horruerint, insulam illam esse *Mu-*
lmannorum cœmeterium censentes,
 Quadringenta enim millia hominum
 hic peste & gladio periisse numerant)
 æcipua veteranorum pars absumpta
 rat. Novi quosdam ab aratro accitos
 hunc ordinem adscriptos fuisse si-
 e aliquo prævio armorum exercitio.
 lim quotquot è *Fanizariis* *Constan-*
nopoli aderant, in duobus spatiosissi-
 is hospitiiis (cameras vocant, *Odaler*)
 mul vixerunt, sub vexillis quasi du-
 am & præfectorum, & in excubiis

agentes : sed nunc cum ipsis, si ab eis
 velint, munusculi gratiâ dispensantur
 est. Uxores quoque jam ducunt, quæ
 antea cælibem vitam (si modo illorum
 spurca vita tali honestam mento sit dis
 nanda) agere cogeantur. Inde domi
 tere mallent quam gloriam bello qua
 rere. Illorum etiam filii recensentur
 eodem ordine, & ipsis succedunt. A
 libus mechanicis & sellulariis occupa
 tur, & ex militibus fiunt cives, pa
 & quietis cupidissimi, & bellicosos il
 quos olim aluerunt, spiritibus remissi
 amore liberorum molles & ignavi, l
 xerim tamen ut nihil in publicis co
 liis de iis, quod ordini illorum noc
 decernatur, duodecim eliguntur qu
Tribuni, (Ogiack Agaler) qui illor
 res procurent, & ipsis prospiciant. H
 rum apud ipsos magna est authorita
 quos tanquam *Patronos* & *Fautores*
 spiciunt: nihil non horum rogatu & p
 suasione aggrediuntur, facile ab his
 tumultus & seditiones moventur. S
 tis enim norunt, suas vires meritò
 pectas esse, penes ipsos esse Imperat

ab eis constituendi facultatem, per ipsos
 Imperium salvum esse; olim de exter-
 minando hoc ordine *Osmanum* hujus
 Imperatoris patrum cogitasse, & de
 constituendo alio; successores ejusdem
 imitari & moliri, si daretur occasio, li-
 beret vota & propositum illud dissimu-
 lent, & in imo pectore teneant. Hinc
 nulla sollicitudo oritur, ille fastus &
 importunæ precēs, quibus se novis pri-
 vilegiis muniri volunt, *Præfectis* poti-
 us quam *Imperatori* morem gerentes.
 Si quis ex ipsis criminis, licet hor-
 rendi, reus sit, Judici civili non con-
 deditur in ipsum animadvertendi pote-
 stas. A *præfecto* suo judicatur, nec
 ipsi licet, si morti damnetur, senten-
 tiam istam exequi, antequam nomen ip-
 sius ex albo *Janizariorum* expunctum
 sit. Noctu quoque infligenda est pœ-
 na ista capitalis, cum non per ipsos tu-
 tum sit eam tempore diurno exigere.
 At ne hoc efferum & contumax homi-
 num genus jura civilia convellat, & in
 se five in alios grassetur, in quovis op-
 portuno latiori præficatur unus ex eodem

instituto, qui ipsos regat; *Serdar* nuncupant. Hic receptis a *Vizirio* aut *Generali supremo Fanizariorum* literis, qui sub ejus districtu degunt, congregantur & pro necessitate imperii disponunt. Quia autem lis oriatur inter ipsos, si alios sint injurii, ad hunc solum confugiendum est. Quam vero sæpe pro æquo *Fanizariis* in causâ alienâ favent illorum *præfetti*, facile erit judicare adeo ut è re magis foret injuriam subferre, quam eam vindicandam curare. Tandem nova & major quidem inferatur: Tanti enim se æstimant, sibi omnia ferè licere, eaque quidem impunè, censeant. Non ergo miraberis, si de horum summo *Præfetto* (*Fenitzeri Aga*) eligendo adeo sollicitus *Imperator*, ne novis rebus studeat, ne pro libidine eum deponat præficiatque alterum, cum tantam milites habeat authoritatem: si neminem præficiat, nisi de cujus fide securissimus sit, & si vel minima orlatu suspicio, quod vacillet fides ipsius, illum ex hac dignitate deturbet. Hæc

caven

venandum est, ne auram popularem
 mis captet, quæ ipsum in suspicio-
 em proditionis trahat: rigidum esse
 pane iniquum oportet, si gratiam
Imperatoris velit sibi integram manere.
 ed nec illi, licet obsequium erga *Im-*
ratorem summum præ se ferat, nec
 quomodo sit suspectus, esse fidendum
 ter arcana imperii numeratur. Nul-
 am illius curæ propugnaculum com-
 mittitur, nulla provincia, urbs nulla. *Vi-*
rio reliquisque *Portæ Bassis* subest, nec
 partem regiminis venit. Rarò ad con-
 lia secretiora adhibetur; quodocun-
 que adest, tacet, nisi ipsi opinionem
 quam de re proposita proferre impera-
 tum sit; nec ipsi permissum est suum
reputatum Kiahia Bei sive locum te-
 nentem eligere, ne contra pacem im-
 perii mutuis conspirationibus aliquid
 molirentur. Adeo nimirum metuunt
 ab ipso & militibus, ne qui hætenus
 imperio munimento fuerint, seditioni-
 bus & tumultibus idem tandem con-
 vellant. Hi omnes continuo stipendio
 aluntur, quod pro qualitate ac merito

personæ variatum (aliqui enim tri-
 aspros per diem, aliqui viginti re-
 piunt) non nisi quater in anno sol-
 tur, singulis nimirum tribus mensib-
 exactis. Horum numerus exsurgit jux-
 usu receptum calculum ad quinquagi-
 ta millia, quorum vix triens propo-
 aliquâ expeditione bellum init: reli-
 enim in præfidiis defendendis, puta
 confiniis *Persidis*, *Hungariæ*, *Dalmatiæ*
 occupantur, nec nisi, gravis urget ne-
 cessitas, egrediuntur foras. Nec *Babyloni-*
 tantum & *Bagdadum* illos admittit, se-
 etiam *Kabira*, licet ab extero hoste
 lic minimè metuendum sit. Norum
 enim quam versatile sit incolarum
gypti ingenium, quam ad seditione
 proclive, quam solâ vi reprimendum
 ne insolescat, & quam maximè liberta-
 tem pristinam sibi restitutam velint.
 Antequam ad castra bellicosæ cujusdam
 expeditionis causâ eunt, quo illis me-
 lius provisum sit adversus omnes even-
 tus tristes & asperos, pecunia inter ip-
 sos distribuitur. Sed de vestibis emen-
 dis præcipua cura est, quibus se à vio-
 lentia

volentia frigoris & ventorum tuean-
 ur, & de tenui ciborum apparatu: a-
 unde sibi prospectum credunt, si ollam
 neam, si pultem, si carnem sole sicca-
 m & in pulvisculos comminutam pro
 onficiendo juscule, si oryzam & alli-
 m & salem in sacculis habeant. His
 ute & opipare vivunt. Potum quili-
 et fons suppeditat. Crimen enim ca-
 tale nullo pretio, nullis precibus re-
 amendum admissurus est, quisquis vi-
 um in castra infert, quibus etiam mu-
 eres interesse illorum disciplina seve-
 e prohibet. Non licet privatas lites &
 imicitiam serere aut fovere, aut ver-
 ulo quenquam laceffere. Omnia silen-
 o peraguntur; ad pugnandum semper
 cincti, eunt quo jussum est, non de
 ericulo, non de morte solliciti.

Quam bene regiones & provincias,
 quas debellarunt, tueantur, satis patet
 ex institutione *Spahiorum*, qui *Turcieum*
 equitatum conficiunt. Inter hos enim
 distributa sunt prædia, in mercedem su-
 oris & sanguinis in bello fortiter ge-
 endo, sed tamen eâ conditione, ut si qua
 imperii

imperii necessitas exigat, primâ den-
 ciatione, qua iussum est, ipsos se ad
 lum accingant, & cum tot equis, pro
 tione terrarum, quas possident, præ-
 sint. Quâ de causâ nullum ex æra
Imperatoris stipendium iis datum
 Hi *Timar-Sipahiler* appellantur seu
datarii, ut contra distinguantur ordi-
 riis *Spahiis* in urbibus degentibus, quibus
 diurnum ab aspris duodenis ad
 tenos stipendium pro dignitate &
 rito cuiusque attributum est. Ex
 triginta fere millia, ex illis juxta co-
 munem calculum numerantur, (neque
 in re illum certissimè esse definitum
 quiras, cum numerus iste, pro incre-
 mento victoriarum, & pro divisione
 prius prædii, morte alicujus vacantis,
 plura, quotidie augeatur) in *Europâ*
 præ viginti tria millia, in *Anatolia* fe-
 totidem, præter alios, qui prope *D*
mascum, *Kabiram*, & *Eudam* habitantes
 provinciis egredi non tenentur, ab
 censu exclusos. Non est quod existi-
 mes, bello in *Europâ* moto, ab alterâ
 perii extremitate omnes protenus
 cersendo

rsendos. Hi enim munimento futuri
nt, si *Persæ* aut domestici hostes hâc
reptâ occasione de *Imperio* invadendo
dem tempore cogitent. Horum etiam
imos agricultura studium, cui se to-
s dant, & rusticæ vitæ quies ita planè
alienarant, ut quam plurimi se mu-
tribus & pecuniâ eximendos curent.
nde non mirabitur quisquam, si mili-
res illorum copiæ jam longè sint in-
riores iis novissimi *Ævi*, quo centum
illia equitum ad bellum *Hungaricum*
axisse *Imperatorem Suleimanum* legimus.
quisque *Spahiorum* armentarium se-
um portare videtur, tot nimirum ar-
is onustus, puta arcu, brevi quidem, &
odem quo, ni fallor, olim usi sunt *Par-*
si, pharetrâ, acinace, sclopeto, parmâ,
anceâ, cujus extremitati apponitur
exillum quoddam, quo innotescit cu-
us sit ordinis. Eorum enim sex sunt
ordines, diversis vexillorum coloribus
distincti; quorum primus est *Spahio-*
glanleri, eorum, qui vexillum rubrum
gestant; secundus est *Selihtari*, eorum
qui flavum: cæteri quatuor, singu-
li

li nempe suum, vexillum viride, album, album viridi admixtum, & album rubro habent. Armorum supra moratorum usum benè nosse & dexterimè tractare pro variâ occasione longa docuit experientia; in regendis equis sunt etiam peritissimi, quos, cum intensissimo ferantur cursu, spatio unius pedis facilè sistunt. Sæpe equidem miratus sum eos tantâ cum peritiâ jacere in se invicem ludentium more emitte posse, equis celerrimè vestos, quos innumeris ferè gyris circumactos ad arbitrium moderantur.

Sunt alii etiam Equites, ut

Zaimler, ad eadem munia præstare obligati, quibus prædia longè diutius ora contingunt. Quæ, uti nec *Spahiorum*, non transeunt ad liberum nisi in bello benè meriti fuerint.

Mutaferraca, qui Imperatorem bella euntem comitari debent; sin domus maneat, iidem etiam manent.

Akingi, volones, quorum aliqui, pro infano illo zelo, quo acti sunt adversus *Christianos*, arma capeffunt; aliqui,

loca & dignitates *Janizariorum* & *habiorum*, qui bello extinguuntur, accedant. Tanto cum ambitu continentur, ut in numero militum recensentur, & opimis illis prædiis & privilegiis, quibus militiam muniunt & honestant, tandem post bellum peractum ruantur.

Sarigia & *Gindi*, qui a cæteris non discrepant, nisi quod hi lanceas gerant longiores, illi sclopeta. Præter hos aliqui *Basse* ad castra citati numeroso servorum, quos in familiâ alunt, & militum comitatu stipantur. Principes *Wallachia* & *Moldavia*, qui annum tributum *Imperatori* pendunt, utpote ab ipso constituti, in bello cum selectis *Christianorum* istarum gentium turmis adesse coguntur. Accedunt denique *Tatari*, quos ex pacto ad auxilium *Turcarum* emittit illorum Princeps. Sed hi in hujusmodi expeditionibus sibi magis consulunt quam *Turcis*; nam prædæ inhiantes multos equos sessoribus vacuos secum ferunt, ut vel misera illa mancipia, quæ surripiunt, iis imponant.

nant, vel, cum aliter non suppètat
solitudine regionum cibus; iisdem
quam deliciis vescantur.

Castra sequi adiguntur multa
perum *Christianorum* millia; quor
operâ in accumulandis aggeribus &
cuniculis agendis utuntur: horum
rique inermes, ligone & rùtro inst
cti, quorum sors miserrima est & pro
fùm dolenda: in acie pugnae sæpenu
mero collocantur ad retundendum
mum hostium impetum, aut, dum
bem obsidione cingunt, si aliqua
muros dirutos irruptio fiat, illuc
truduntur, ut super eorum cadaver
securius transeant *Janizarii*.

Non exeunt *milites Turcici* ex hibe
mis nisi vere adulto, quo tempore gra
men equis alendis copiosè proveni
ad quæ redeunt circa finem *Octobris*
neque enim diutiùs in campis morabu
tur, nisi perquàm gravatim. Inge
tem metalli copiam in qualibet exped
tione in effedis portant, ex quo fu
so, prout occasio fert, tormenta bellic
conflant.

Quant

Quanto impetu in hostes irruant,
quam imperterrito animo prælum ine-
ant, & quam pænè ad desperationem
portes sint, utinam victoriæ illorū, quas
de Christianis reportarunt, non satis
estarentur. Multa autem sunt, quæ for-
titudinem hanc quasi innatam & tam se-
verâ educatione auctam & exercitam
accendunt.

Ante pugnam prælegitur ex *Alcora-*
no capitulum illud, quo *Impostor* fin-
git gladium sibi de cœlo in manus de-
scendisse, cumque eo privilegium,
quotquot *legi novæ* ab ipso promulgan-
dæ resisterint, occidendi. Hinc fides
illa, se pro *causâ Dei* pugnatu-
ros esse, ac omninò pudendum esse,
non pro religione verâ strenuè & viriliter age-
re. Falsus iste zelus novas vel ignavis-
simo vires affundit, omnemque metum
tollit. Quis enim adeò vâcors est,
qui pro *Deo* mori non spontè & alacri-
ter ambiat? Ideò quamprimum ad-
versus hostes eunt, eosque adoriun-
tur, *Deum* incondito clamore invo-
cant, ipsiusque nomen repetunt,
ut

ut causam suam, quam illi armis defenso-
furi sunt; ipse vindicet.

Non parum quoque huic furori con-
fert dogma illud de *Fato*: hinc suæ salu-
tis negligentiores facti, nihil non aggre-
diuntur, & certis periculis se expo-
nunt, stupide sibi adblandientis, se
mediis periculis, in quæ irruunt, salu-
fore, si ita a *Deo* decretum sit; sin aliter
omnem eorum curam de propriâ salu-
frustra esse.

Norunt etiam, quanta laus eos, qui
frenuè admodum dimicant, maneat
quam omnium in ore celebrentur; non
minem gloriam nisi gladio acquirere
præmium virtuti debitum esse; *Barones*
& *Præfectos* istiusmodi initiis omne
dignitatem debere; hac methodo re-
procedendum esse ad honores, & soli
merita pensari. Ita famam vitæ ante
ponunt, de morte neutiquam solliciti
dum pugnando prærogativas, quas
quisituri sunt, præ oculis habeant.

Sed longè efficacissima omnium me-
china, quibus moventur ad sustinere

quicquid sit asperitatis & mole-
 in bello, & ad fortiter occumben-
 est opinio, quæ apud eos plenissi-
 fidem obtinet, nimirum illos mo-
 do paradysum mereri, & à super-
 ibus inter *Martyres* recensendos
 esse. De hâc re nemini dubium est, hanc
 opinionem *Mustio* quodam authorita-
 suâ confirmante, qui consultus, qua-
 ordine sequaces *Mohammedis* ingre-
 rentur *paradysum*, primum locum
martyribus in prælio occisis assignavit,
 succedere *Aratores*, his (*Phaki*) *Ju-*
beritos & *Sacerdotes* statuit, quibus
 mum ingressis, cæteros promiscuè,
 out commodè poterunt, nullo dein-
 sordine servato, ingressuros. Quam
 imosè pugnandum est iis, qui has
 es alunt! penè piget vivere: pericula
 in terrent, non ipsa mors: adeò fœdos
Paradiso, quem sibi promittunt, con-
 ptus habent hæc libidinis mancipia.
 Hoc pacto etiam severum illud in
 pulchro examen ab *Angelis* de vitâ an-
 actâ faciendum, quod tantoperè hor-
 unt, evadunt: *martyrio* enim omnia

crimina, qualliacunque sint, exp
credunt. Hac fide armati, agunt in
pidè; hisce argumentis, hâc spe
mun adversus metum mortis o
mant.

Urbes quo animo oppugnant
dem, si à *Christianis* obsideantur,
fendunt, quamlibet stragem pat
Nefas enim maximum esse cen
aliquod oppidum, modò in eo *Mo*
fit exstructa, dedere aut deserere
esset de *Religione*, quam defendere
& ampliandam in se susceperint,
lè mereri. Hinc obsidiones for
subeunt, tandèmq; sine querell
lati, pereunt. Adeò obstinatos &
vicaces eos reddidit longa super
tio. Sed de *militiâ Turcicâ* hæc

Plura addidisse in animo habue
sed cum mihi verendum sit, *Te*
pistolâ nimium prolixâ, contra
in initio statueram, planè defatiga
esse, nec ea, si adderentur, *Tibi*
futura esse (uti fortasse nec ea qu
quæ supra posui) ne contra bonos
res peccem, ne dicam contra pro

ac Institutis Turcarum. 99

regulas, qui non melius *Tibi* nec
himet ipsi consuluerim, vagantem
primo calamum, cum hac specta-
n, quam notissimæ Tuæ humanitatis
moria mihi suggessit, hæc omnia à
in reverentiæ, affectûs, observan-
, & gratitudinis, quibus erga *Te*
or, signum & *μνημόσυνο* acceptum iri.
e *Vir Præstantissime*, & me, ut so-
ama.

Collegio D. Maria Magdalene
ON. Feste Annunciationis
Maria Θεοτόκου. Anno
isti M: DC: LXXIII.

PISTOLA SECUNDA,

INQUA

PTEM ASIÆ ECCLESIARUM
NOTITIA CONTINETVR.

Mitto jam ad Te, Vir Clarissime
 mihique semper Colende, sep-
 tem Asiæ Ecclesiarum, quas
 Sanctissimus Spiritus nascente
 Christianismo literis salutare digna-
 s est, descriptionem, non accura-
 m quidem, (id enim fateri mihi fas
 est) sed brevem, & qualem potui præ
 angustis temporis, aliisque incom-
 modis, quibuscum in hoc itinere per-
 eundo conflictatus sum. Diligentia
 pietate peregrinantium, qui Hiero-
 lyma singulis annis frequentes invi-
 sant, hætenus effectum est, ne orbis
 Christianus nesciat, quali in statu ea
 loca sacra sint, quorum quisque paulo
 curiosior ex chartis & libris, qui ex-
 stant, sibi ferè ideam in mente effinxit,

& de iis adeò expeditè loquitur, ea omnia pedibus & oculis illustrat. Sed ea felicitas hisce *Ecclesijs* celebratissimis nondum contigit, quibus tristius fatum incubare videtur, quod pene neglectæ jaceant. Tamen neglectus produxit aliquos ex gente nostrâ *Smyrnæ*, commercii causâ, dum gentes, quibus pio zelo ac curiositate perquam laudabili accesserit reliquias tantæ magnificentiæ quam singulæ illarum olim merito claruerunt, paucis abhinc annis intro cordi erat. Mihi quoque, dum *Smyrnam* agerem, præstolanti usquedum naves *Anglicæ* ex portu solverint, acre desiderium rat easdem invisendi desiderium, quod in impatientiam tandem effudit. Illud enim unice in votis habui, peregrinatione illuc instituenda, ut magis indies magis sollicitus: sed defuit occasio, non enim decesserat aqua, quæ ripis superfluis, in agris stagnavit; defuerunt comites, nec enim id solus audere

ΕΙΣΡΟΗ

pote qui tristi experiētiā edoctus
 am, quibus periculis quantisque
 difficultatibus occurrēdum fuerit,
 memoria malorum, quæ, dum *Pru-*
m peterem, terrā marique passus
 m, me planē absterruit. Verum
 im vero navibus nostris non nisi
 st quatuor menses discessuris, pla-
 piguit tantisper morari, & amor
 e, quo erga loca hæc veneranda fe-
 par, me magis magisque ad id ag-
 ediendum stimulavit, nec amplius
 emineram periculorum, quæ me-
 enda erant, dum de tadio amoven-
 o, quod tam diuturna mora ingere-
 t, cogitarem. Tandem tres alios i-
 em, quod me antea, invasit desideri-
 m, unde nova spes illuxerit, me voti
 ompotem redditum iri. Appetebat
 er, & iter maturandum erat, quo fi-
 ret commodius, antequam calores
 ingravescerent: quo autem securius
 etur, duos *Fanizarios* probatæ fi-
 ei & fortitudinis, duos item è gen-
 e *Armenâ Christianos*, coquum, qui

edulia nostra pararet, & tres ag-
siones, qui equorum nostrorum cura
agerent, conduximus. Tanto num-
ro nobis de securitate & salute nostri
necessario prospiciendum erat, quod
illo anni tempore latrones, quibus
pro saevitie illorum crudelitas, nos
iste mos inolevit prius vitam &
vestes & pecunias furripiendi, quod
pradam certissime captent, in publi-
cis viis turmatim grassentur, easque
infestent. Hac in re humanitatem
Judicis Smyrnensis non celandam
bitror, qui ad eam dignitatem
per promotus, quo gentem nostram
sibi magis demereretur, postquam
propositum nostrum de hoc itinere
ciendo ipsi innotuisset, nuncio quod
dam misso consuluit, nos armis bene
instructos & forti satellitio stipatos
esse oportere; aliter verendum esse
ne male iter succederet: communis
enim famam vulgatum erat, istiusmodi
di pradones per varias *Provincias* huius
illuc excursions facere, multosque

ag. x improvise interceptisse. Quo con-
 cura. lio commonefacti, adversus omnes
 unum. ministros eventus, quantum in nobis
 non. erat, hoc modo prospeximus, maxi-
 , me tamen divinâ *Providentiâ* freti.
 nes. Misce jam quasi præloquiis perfun-
 elis. tus, ad id, quod proposui, enar-
 m. andum pergo, ea omnia, uti eti-
 , am quicquid inter eundem contige-
 pul. rit, ex *diario* relaturus: Mihi enim
 aso. solenne erat, nec unquam intermis-
 ran. sum, diurno itinere peracto quic-
 ma. quid occurreret, annotare, & dum
 str. arum *urbium* ruinas lustrarem, ea
 qu. statim in tabulas referre. Rejeçtâ igi-
 res. tu ad extremam epistolæ partem
 qu. *Smyrnæ* descriptione cum bono *Deo*
 be. incipiam.

Tertio Aprilis A. Chr. 1671. *Smyr-*
 at. nâ discessimus, extremâ sinûs parte,
 ef. quæ longius protensa versus *Euroa-*
 tum. *quilonem* excurrit, superata, ad mon-
 mo. tes septentrionales, *Cordilieu* hodiè
 hu. dictos, qui cum *Mimante* ipsis in dire-
 qu. ctum opposito sinum illum, recipien-
 dis

recipiendis navibus & ab omni fa-
ventorum injuriâ defendendis, oppo-
tunum efficiunt, perreximus; in
quibus, in planitie ab eorum radice-
bus ad litus marinum extensâ, spatium
quatuor circiter horarum nostrum
continuavimus iter, præcipites montes
& asperas rupes, quæ viam præclu-
sere, subinde ascendere coacti.
Sed minimè metuendum erat, si cum
adhiberetur, equis eas inoffenso per-
scendentibus. Versus Boream fere
rectâ itum erat, nisi quod via ad
eidentem paulò deflectenda esset.
Quo melius varias itinerum circum-
gyrationes ac deflexus, locorumque
quæ lustratum ire cupii, situm edisco-
rem, pyxidulam nauticam, quæ nobis
bis usui futura esset, nobiscum fere-
dam curavi: In hisce enim terris, pla-
nè navigandum esse videtur. Quod
tum erat spectaculum, sinus ille
quem prætervesti sumus; nec minor
delectatione perfudere oculos, mal-
lum citrearum & medicarum nemo

, densaque ficus & amygdalæ, quæ
 ssim floruere. Relicto tandem li-
 re, terram intravimus: facile hinc
 nia fertilitatem, quam tantoperè
 prædicant antiqui Scriptores, col-
 gere licebat, simulque *Turcis*, qui
 agriculturam non admodum callen-
 s, tam divite & felici solo rectè u-
 nesciunt, ignaviam exprobrare.
 iculos quamplurimos huc illuc
 parvos pertransimus, quos ignobi-
 es appellarem, nisi quod jucundissi-
 mus situs eos adeò commendat, ut
 nobilitatem addere quodammodo
 videatur. In conspectu erat oppi-
 dum *Menimen* appellatum, in editio-
 re loco positum, tam ædibus & *Mos-*
beis, quam commercio celebre:
 hic enim crassiores illi panni, qui-
 bus fericum cæterasque pretiosas
 merces involvunt, contexuntur,
 quod a dextrâ reliquimus, ad flumi-
 nem *Hermum*, qui ab eo paulò abest,
 rectâ euntes.

Hermus ortum in *Phrygiâ* majorē
 habens,

habens, per *Lydiam* & *Æolidem*, quorum prata & pascua quam maxime fecundat, dilapsus, in sinum *Smyrnam* semper aquas effundit, eo in loco, cui altera sinus parte opponitur *Urbem* oppidum, quod hodie à *Græcis* *Turcisque* valetudinariis ob aquas medicinales, quæ illic scaturiunt, tempore æstivo valdè frequentatur. Hoc (obiter notem) aliqui *Clazomenem* iterum esse statunt, sed perperam cum illa urbs in insula cognominata quæ non procul distat, (*Longa Insula* à nostris dicta) potius quærenda sit.

Alveus, quo defertur, *Thamesino* flumine ad *Winforam* longè angustior huiusmodi visus est, in aliquâ sui parte vadifusus, sed tunc ex novo pluvialium aquarum accessu profundior redditus, non nisi pontone, quem illic invenimus trajiciendus.

Post sesquihoram oppidulum quoddam attingimus, *Chiaus Kui* nuncupatum, ubi pernoctandum erat. Haec enim est prima mansio (*Conae Turci*

ed) post iter octo horarum in angusto
quodam tuguriolo excepti eramus,
nobis ipsis gratulantes, quod sub dio
non esset dormiendum,

Sequente die post tres horas finum
Elaensem a longè prospeximus: ad cu-
jus extremam partem, quæ ad *Borea-*
zepbyrum jacet, dum tendebamus, ab
oppido *Guzel hisar* (quod *pulchrum*
castrum denotat) in clivo montis bellè
admodum sito, de industria, longâ li-
cet circumitione, declinavimus, illud
de longinquo vidisse contenti. Aliqui
enim è gente nostrâ illic a barbaro &
iniquissimo Judice ante paucos men-
ses pessimè habiti & mulctati erant
hoc levissimo prætextu, quod *vinum*
in pellibus consutis (his enim uti-
mur, utpote portatu præ cæteris va-
sis facilioribus) circumtulerint,
contra quam paulo ante jussum erat
ab *Imperatore*, qui vini usum omni-
bus severe interdixit: Ab iis pecu-
niam, antequam dimitterentur, ex-
torfit, de quo eorum rogatu questus
est

est apud *Vizirium* D. Legatus, & tam horridi facinoris poenas luerat postulavit. Verebatur nos, ne odio gentis nostrae, huius criminum, cuius reus esse peragebatur, amor, in nos magis saeviret, genium suum secutus, quae vindicta semper meditatur, ei quae quam maxime studet. Sole ad occasum vergente, collem extra viam publicam ascendimus, in quo viculus *Clisia* habitatus situs est, cum *Pergamum* die commodè satis attingere non tuerimus, itinere decem propè dum horarum fessis. His enim distantias & intervalla locorum numerant & itinera emetiuntur, non leuè aut miliaribus, ad quae tamen, quantum conjecturam assequi possumus in sequentibus reducere conabimur. Hinc ab altera parte iucundissimus est prospectus in planitiem, quae subiacet, *Pergamenam*, cuius delicias oculis nostris praelibavimus. Postea die illuc perventum erat. Hinc omnia

ad luxuriam à naturâ composita esse
videntur, nec fortasse vix alicubi
terrarum par planities reperienda
est. Viginti sex miliaribus, aut circi-
ter in longum extenditur, antequam
equalitatem ipsius abrumpat vel unus
colliculus. Post quem multò longius
excurrit in *Notapeliotem*, variæ au-
tem est latitudinis, ubi amplior est,
quinque miliaria occupat. Illius par-
tem tegunt oleæ; pars culta est; par-
tem depascunt numerosi greges. Ad
Boreazephyrum amnis, ni fallor, *Cæ-*
rens per parvo aquarum decursu fluit,
à *Pindaso* monte ortus, ad *Austrum*
verò *Taicus*, quem ad mille passus ab
urbe trajecimus. Hinc quoque plera-
que ex parte lenissimè decurrit, alve-
um *Hermo* dimidio minorem habens,
quem pluviis ubertim cadentibus &
nivibus in vicinis montibus liquefactis
adauctus transgredi solet, & campos
inundare; unde urbs est aditu per-
quam difficilis tempore hiemali ob
paludes. Effunditur in sinum *Ele-*
ensem,

ensem, non procul ab *Elæa* urbe *Æolidis*, hodiè à *Turcis*, ni malè meminisse *Ayasman* dictâ, ad *Occidentem*. Hinc merces aliâque *Pergamum* devehuntur, (nec enim propius accedunt naves, viculæ) à quo fortean duodecim milia passuum distat. Annis autem hic limes est, qui *Æolidem* à *Mysia* distinguit.

Pergamus, olim metropolis *Mysie* *Olympicæ*, (perparvâ variatione à *Turcis* dicta *Bergamo*) sexaginta fere quatuor mille passus versus *Circium* à *Smyrnâ* dissita, sub præalto & precipiti monte jacet, quo adversum flumen *Boreales* satis munitur. Urbi præminet arx in vertice montis posita, ab antiquis *Asie* minoris *Dominia* circumstructa, quod innumeris indiciis patebat: hanc *Turcæ* jam ab omni suspitione belli securi, & sibi ab hostibus in hisce regionibus mediterraneis neutiquam metuendum esse censes, negligunt, utpote tormentis et reliquoque apparatu bellico destitutæ.

. Illic hæc Epigraphe marmori
dam à *Senatu populoque Pergameno*
esto insculpitur.

Ν ΑΝΤΙΟΝ ΑΥΔΟΝ ΤΟΥΔΔΙΟΝ ΑΥΛΟΥ
ΚΟΥΔΑΡΑΤΟΝ ΔΙΣΥΠΑΤΟΝ ΑΝΘΥ
ΟΝ ΑΣΙΑΣ ΣΕΠΤΕΜΟΥΙΡΟΝ ΜΕ
ΛΩΝΟΣ ΦΡΑΤΡΕΜΑΡΟΥ ΟΥΑΛΕΝ
ΕΒΕΥΤΗΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ
ΒΕΙΘΥΝΙΑΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΝ ΑΣΙΑΣ
ΕΒΕΥΤΗΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ
ΠΑΔΟΚΙΑΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΡΟΥ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ
ΑΤΗΓΟΝ ΛΥΚΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΜΦΙΛΙΑΣ
ΕΒΕΥΤΗΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ
ΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΝΕΡΩΝΟΣ ΤΡΑΙΑΝΟΥ
ΕΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ
ΙΚΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΣΥΡΙΑΣ Η ΒΟΥΛΗ
Ο ΔΗΜΟΣ ΓΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΠΡΟΧΩΡΩΝ
ΤΑΜΕΝΩΝ ΤΟΝ ΕΤΕΡΓΕΤΗΝ
ΜΕΛΗΘΕΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ.

Quo autem de hac arce melius de-
denda olim provisum fuerit, ante-
I murale

murale quoddam lateri montis, longum
quidem tractu, insedit, cujus extremum
propugnaculo claudebatur, ut ex
deribus facile conjectatus sum. De
plateas curiose lustrarem, mihi
ficia pulchra è quadrato lapide
structa, quæ adhuc durant, quam
ximè placuerunt. Penè credide
Turcas non illic habitare, *Pergamum*
que ipsis non cessisse: adeò omnia
tebant. Non possem quin primo
ctu huic *Metropoli* gratularer, quod
tam benè cum ipsâ actum esset
cæteris, quarum splendidæ ædes
æquantur, iisdemque fundamen
angusta tuguriola & gurgustia è
to sole cocto, nullâ arte, nullis or
mentis, constructa insistant. Sed
ab hac placidâ cogitatione citò
puère ingentes ruinæ in *Orientali*
bis regione exstantes, quibus equi
visis, eo gravior animum conc
mœstitia, quo antea magis lætabar.
quinque columnas marmoreas p
tissimas, viginti circiter pedes longas
capit

capitulis admodum curiosè elabora-
 ta, recta linea intervallo prorsus æ-
 quali stantes inveni: ulterius, duas
 columnas, ejusdem prorsus ordinis & mag-
 nitudinis, non æquali spatio inter ip-
 sas servato, quæ, instar tot fulcrorum,
 sustentando parieti ipsis contiguo
 serviunt. His ex opposito respon-
 det alia columnarum series, quarum
 styli deficiunt, duabus humi ja-
 centibus. Magis ad *Orientem* versus
 innotuit, Ecclesiæ Cathedralis, olim
Joannis memoriæ consecratæ, rui-
 nis vidi: E latere condita est, quin-
 quaginta sex passus longa, lata tri-
 bus; placuit enim eam ambu-
 lando metiri (neque enim alia ratio
 mihi suppetebat *Templorum* aut
amphitheatrorum dimensiones cog-
 noscendi, uti nec *Columnarum*, nisi
 hac conjectura; quod hic monendum
 est, ne *Tibi* aut *mihi* etiam fraudi
 sis si forte in hisce mensuris assig-
 natis alicubi errera.) Parietes al-
 ti affurgunt, duobus fenestrarum

ab alterutrâ parte ordinibus super
 impositis : In ipsâ *Ecclesia* nave
 quot restant columnæ ; sed
 mutilatæ, ut à debitâ altitudine
 ximè deficient. *Turcæ* enim præ
 via, labori effodiendi terram,
 integræ eruantur, parcentes, eas
 rumpunt & intercidunt, ubi su
 superficiem eminent, quarum par
 illorum usibus non minùs comm
 inserviunt, eas nimirum utrisque
 pulchrorum extrèmitatibus affige
 Harum ingens copia ubique in *Tu*
rum Cæmeteriis, quæ sunt extra ur
 & oppida prope vias publicas,
 lis nostris obversabatur, dum ite
 cimus. Ferè contigua sunt duo
 tunda ædificia, quorum alterum
 ri par, ab alterutrâ *Ecclesia* par
 quibus aditum præbent portæ ex
 fæ: in *Hypogæum* descendimus, q
 multis fornicibus & columnis sus
 tum grave illud pondus superimp
 tum (muri enim saxei sunt va
 crassi) sustinet. Superiorem urbis p

alluit *Selinus*, cujus aquæ ob vada multuantes cursu rapidissimoverfus *urbam* in *Caicum* feruntur:super hoc mentum ædificantur aliquot pontes lapidei, quo facilius in variasurbis pateas eatur.Trans *Selinuntem* adhuc stat pulchra & ampla *Ecclesia*, olim *monastæ Sophiae* titulo ornata, ad quam gradibus lapideis ascenditur, quam die polluunt *Turcæ*, utpote in *Mesopotamiam* conversam. In hujus amplexibus ripâ ostium cujusdam cryptæ, quæ ad arcem usque exporrigitur, observavimus, cujus artificii beneficio aquam, dum obsidione premerentur, sibi olim derivarunt.

Ad occidentem in colle visebantur ingentes quædam faxæ substructi-ones, quibusdam cameris arcuatis integris manentibus. In tantâ rebus caligine ac confusione, ne locus quidem conjecturæ datur, quales olim essent. *Græci* suas penitus ignorant antiquitates, *Turcæ* quoque istiusmodi studia derident & despiciunt.

habent : Aliqui tamen ex his, qui paulo sapientiores cæteris censerent, nobis retulere hasce ruinas *Gynæcei* (*Kiz Serai*) de antea actorum seculorum moribus, quorum ne minime quidem habent notitiam, per fœdo rerum conceptu, ex hodiernorum *Imperatorum* suorum praxi, statuentes, quasi in his sine aliquo discrimine convenisset. Propè aderant ad *Astrum* aliæ moles, fornicibus sustentatæ, quæ etiam hodie, licet dirutæ collapsæ sint, tamen magnificæ videntur. Hinc postquam urbem & plantatiem protensam avidis oculis confissemus, ad aream *Theatri*, cuius graduum vestigia adhuc manent, descendebatur. Inter descendendum marmor quoddam incidi, cui inscriptum erat ΗΡΑΚΛΗΣ: In latere opposita statuâ marmorea sub ruderibus sepulta absconditur, quæ à paupere *Christiano* tolli curavimus. Hic enim unus videtur modus eam integram servandi, cum *Turcæ* in figuras hominum

ve penicillo, sive scalpro, sive curio-
operis *Mosaici* artificio elaboratas
nto odio exardescant, ut si modò
b dii luminis auras exstaret, naso
scisso oculisque excavatis citò ab
dem deformaretur. Non longè ab
rbe in *notolibicum* nos invitavit in-
entium saxorum prospectus, quæ ex
tu, dum integra starent, propugna-
alum olim condidisse conjecimus:
btus, concamerationes quædam in
modum ambulacrorum, præter usum
ndamenti, reponendis & recon-
endis tum belli tum annonæ provisi-
nibus designatæ esse videbantur, li-
et hodie capræ & oves illic stabulen-
ur.

In areâ cujusdam balnei publici
anc epigraphen epistyllo columnæ
aldè in terram depressæ incisam re-
peri.

MA, AEMILIO AUR. PUB. PROCULO PRÆF.

FABR. MA, LEPIDI AUG. PROCUR.

SACRUM,

Adhuc

Adhuc caput bovis eidem quoque
 sculptum signanter exstat. Urbs
 tota occupata est à *Turcis*, paucissimi
 illic *Christianorum* familiis hodiè re-
 ſtis, quorum status admodum tri-
 ſtis & deplorandus est. Hic una eccle-
 ſiola *Sancti Theodori* memoriæ sacræ
 exstat, & ne nomen *Christi* in *Perga-*
mo penitus deleretur, pia *Metropolita-*
Smyrnenſis curâ cautum est, qui ſacer-
 dotem ad fungendum ſacris officiis
 ad ipſos continuo mittit. Hortor
 culturæ maximè vacant, aliaque vi-
 obeunt munera, quibus ſi pauculi
 nummulos exactoribus rigidiffimis
 pro capite pendendos (tributum
 hoc *Turcicè* appellant *Haratch*) con-
 radant, de cæteris vix ſunt ſolliciti
 utpote ſervituti tam deploratæ ad-
 addiſti, ut ad eam longo uſu & pa-
 tientiâ penè occaleſcant.

Sexto : *Pergamo* diſceſſimus, *Thy-*
atira exinde ituri, quam urbem ſer-
 ad *Notapeliotem* habet. Trajectis ite-
 rum fluminibus prope urbem, poſſe
 quam

quam quatuor horis in pulcherrimâ
 feracissimâ planitie progressi fuif-
 emus, ad flumen aliud, *Hyllum*, ni
 allor, ventum erat; Post, *Somam*,
 oppidum peramplum in devexitate
 montis præalti situm, attigimus, de-
 uide *Kirk-agatch*, oppidulum à nume-
 o quadraginta arborum nomen ha-
 ens, tandemque *Bok-bair*, mansio-
 nem nostram, viculum ob bellum
 prospectum, unde nomen habet, quam
 maximè commendabilem.

Septimo, duodecim ferè ab hoc
 iculo milliaribus, paulò extra vi-
 am publicam columnas ultra quadra-
 ginta vidi, harum aliquæ in terrâ valdè
 depressæ exstabant, aliquæ in gramine
 acebant: sed nulla rudera propè
 derant. Unde aliunde advectas quasi
 in alienum locum crediderim. A vicu-
 lo *Mader kui* in colliculo pçsito, sub
 quem defluit amnis, *Thyatira* una ho-
 râ pervenimus.

Thyatira, urbs *Lydia*, hodiè à *Tur-*
cis Ak hisar, i.e. *album castrum* nun-
 cupata,

cupata, à Pergamo quadraginta
aut circiter milliaribus distantia
planitie conduntur. Hîc omnia pe-
mo aspectu adeò sordebant, ut urbes
hanc non à prioribus Asia minoris
colis, qui pulchris ædificiis dele-
bantur, eorumque magnificentia
nitori studebant, sed à Turcis ab ori-
gine planè habitatam esse penè con-
tra fidem Historiæ suspicari ausus
sem: unicum enim ædificium antiquum
invenimus, quod forum olim fuisse
videbatur, columnis ornatum, quarum
quatuor tantum eminent, cæteris tan-
tum defixis in terrâ. Sed ecclesiæ
dirutarum ne exstant quidem vestigia
Iterum investigamus, nec indiligenter
sed frustra; de hac re ideò, quæ nobis
tantam molestiam facessivit, quosdam
Turcas consulimus, qui ingenti
quædam ædificia ex lapide quadran-
tibus subtus terram multis in locis ag-
stam & accumulata nobis retulere
quod facile à nobis admissum erat, quod
effossa terra ordinatam saxorum seri-

m & validissima fundamenta ingenti-
 bus ædificiis sustinendis non imparia
 licubi in his regionibus observavi-
 mus. Hanc autem urbem esse *Thya-*
tira ex antiquis commentationibus &
 quibusdam inscriptionibus illic re-
 pertis jam extra omne dubium poni-
 tur, licet *Græci* hodierni, qui pro-
 fundâ & planè prodigiosâ harum *An-*
tiquitatum ignoratiōe laborant, *Ti-*
riam, oppidulum, quod ab *Epheso* vi-
 ginti quinque mille passus ad *Notape-*
liotem distat, pro iisdem sumendam
 esse contendant, affinitate soni pla-
 nè decepti, eodem levi prætextu, quo
 aliqui *Laotik*, oppidum non procul ab
Ancyra, (*Turcis* hodiè *Anguri*) esse
Laodiceam crediderunt, cum eandem
 juxta *Lycum* & *Hierapoli* ex adverso
 oppositam esse è *Geographia* veterum
 certissimis indiciis liqueat.

Adhuc latuerant *Thyatira*, nisi
 clarissimus D. *Consul Smyrnenfis*, re-
 verendus D. *Luke* Mercatorum *Anglo-*
rum societati illic degentium à sacris
 concio-

concionibus, alique, quibus susp
ctum erat *Græcos* in hac urbe defig
nandâ errasse, itinere suscepto ea in
vestigatum ivissent, tandêmque feli
cissimè detexissent: sed ecce quam fir
missimam fidem faciunt antiquissim
marmora.

In medio foro desuper tecto, n
perpluat, in basi cujusdam column
hanc epigraphen pulchris & conspi
cuis characteribus incisam reperi.

Η ΚΡΑΤΙΣΤΗ ΘΥΑΤΕΙ
ΡΗΝΩΝ ΒΟΥΛΗ ΚΑΩ
ΔΙΟΝ ΑΥΡ ΠΡΟΚΛΟΝ
ΗΡΩΑ ΑΝΔΡΑ ΕΥΓΕΝΗ
ΕΠΙ ΣΕΜΝΟΤΗΤΙ ΒΙΟΥ
ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡ
ΓΙΑΙΣ ΠΑΣΑΙΣ ΔΙΑΤΕΛΥ
ΤΟΤ ΚΑΙ ΤΟΤ ΓΕΝΟΥΣ.

Vidi quoque in latere saxæ sandapi
læ, cistæ, cui operculum sublatum
est, formam referentis, in area am
pla

plæ domûs aliam epigraphen, sex
longis lineis constantem, literis verò
minutioribus & sibi invicem ferè sine
distinctione verborum adhærentibus,
quarum etiam multæ excisæ erant, in
quâ nomen urbis ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
bis occurrebat.

In ejusmodi monumento sepul-
chrali in officina *Alutarii* planè lege-
bantur hæc verba.

ΣΕΟΥΗΡΩΝ....

ΕΥΤΥΧΗ ΣΕΒΑΣΤΟΝ.....

ΤΗ ΚΑΙ ΜΕΓΙΣΤΗ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩ
ΠΟΛΙΣ.

.....

.....

ΑΡΟΥΝΤΙΟΝ.....

...ΦΛΑΒΙΑΝΟΝ.

Alias inscriptiones vidi, quarum
aliquas in diario præsens annotavi;
cum ne omnes quidem, quod maximè
vellem, exscribere potuissem: neque
enim suppetiit opportunitas præ
multitudine

multitudine *Turcarum*, tam virorum
quàm puerorum, qui me inter scriben-
dum circumfiterunt, nec tempus,
quod quamplurima monumenta in
dium muros ordine inverso ab his in-
festis literarum & antiquitatum ho-
stibus conjicerentur, qui pro fatu-
te suâ nos vix sani capitis esse cen-
suerent, qui istud iter susceperimus
faxum vetus, ut irrisoriè aiebant, in-
tuendi causâ.

Crediderim cives olim, antequam
Ethnicæ idolomania tenebræ ab E-
vangeliî luce fugarentur, sedulos fu-
isse *Dianæ* cultores. In flexu plateæ
propè fontem in lapide effracto, qui
muro affigebatur, inter alia legi hæc

ΑΡΤΕΜΙΑΙ ΟΡΕΙΤ.

Et in Cœmeterio extra urbem ad No-
tozephyrum perpulchrum monumen-
tum memoriæ *Ulpia Marcellæ* hujus
Deæ sacerdotis à Senatu & populo di-
catum exstat cum hac epigraphe:

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗΙ
ΗΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ
ΕΤΕΙΜΗΣΑΝ
ΟΥΛΠΙΑΝ ΜΑΡΚΕΛΛΑΝ
ΤΗΝ ΙΕΡΕΙΑΝ ΤΗΣ ΑΡΤΕ
ΜΙΔΟΣ ΜΑΡΚΟΥ ΟΥΛΠΙΟΥ
ΔΑΜΑΠΑΡΑΔΟΞΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΝΙΔΙΑΣ ΒΑΣΣΗΣ
ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΕΠΙΤΕΛΗ
ΣΑΣΑΝ ΤΑ ΤΗΣ ΘΕΟΥ
ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑΣ ΘΥ
ΣΙΑΣ ΛΑΜΠΡΩΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΥΔΑΠΑΝΩΣ
ΑΝΑΣΤΗΣΑΝΤΩΝ ΤΗΝ*ΤΙ
ΜΗΝ ΑΝΔΡΟΝΕΙΚΟΥ ΤΟΥ ΑΝ
ΔΡΟΝΕΙΚΟΥ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΟΝΕΙ
ΚΗΣ ΤΗΣ ΜΗΝΟΓΕΝΟΥΣ
ΤΩΝ ΘΡΕΨΑΝΤΩΝ
ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ

* De voce hęc non adhuc mihi constat, an bene descripse-
rim, utpote penè evanida. cum cætera essent maximè con-
spic.

Ibidem quoque sepulchrali saxo
inscriptum erat, ΑΓΟΣ.

In officina *Alutarii* nupèr memo-
rati.

...:ΕΝΩΝ...
ΚΑΙ ΠΡΕΙΜΩ Ε...
ΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ...
ΚΑΙ ΟΥΔΕΡΙΩ ΟΥΑ
ΛΕΡΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ
ΕΩΜΑΙΚΩ.

Huic inscriptioni appositi erant
quatuor versus Latini.

VOTA SUPERVACUA FLETUSQUE ET NI
MINA DIVUM
NATURAE LEGES FATORUMQUE ARCU
IT ORDO
SPREVISTI PATREM MATREMQUE MISERR
ME NATE
ELYSIOS CAMPOS HABITANS ET PRATI
*B *VEATUM.

In angiportu ferè ad flexum via-
rum ad *Boreapoliotem* fori:

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ

ΝΤ. ΚΑ. ΑΛΦ. ΑΡΙΓΝΩΤΟΝ ΤΟΝ
 ΡΑΤΙΣΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΟΝ ΤΟΥ ΣΕΒ
 ΡΧΗΣ ΔΕΙΒΙΑΝΗΣ ΕΠΑΡΧΟΝ ΕΙΛΗΣ
 ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΦΑ. ΑΓΡΙΠΠΑΝΗΣ ΠΡΑΙΠΟ
 ΙΤΟΝ ΕΙΛΗΣ ΕΝΤΑ΄ΔΑΡΙΩΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟΝ
 ΠΕΙΡΑΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΙΑΙΚΩΝ ΠΡΑΙΠΟΣΙΤΟΝ
 ΗΣ ΣΠΕΙΡΑΣ ΣΑΙΤΟΥΛΩΝ ΕΠΑΡΧΟΝ
 ΠΕΙΡΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΦΑ. ΝΟΥΜΙΔΩΝ ΠΡΑΙ
 ΠΟΣΙΤΟΝ ΣΠΕΙΡΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΦΑ. ΒΕΣΣΩΝ
 ΠΕΙΡΑΣ ΑΝΝΟΝΗΣ ΘΕΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
 ...ΙΜΕΝΩΝ ΣΕΛΕΥΚΙΑΣ ΣΠΕΙΡΑΣ ΠΙ΄ΠΕΑΡΩ
 ...ΑΝΩΝ ΤΡΙΒΟΥ ΚΥΡΕΙΝΑΠΑΤΙΚΟΝ ΣΥΓΓΕ
 ΝΗ. ΥΙΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΑΣΙΑΣ
 ΑΔΕΛΦΙΔΟΥΝ ΑΛΦ. ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ ΕΠΙΚΗΝ
 ΟΝ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΩΤΑ
 ΤΗΣ ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΟΓΙ...
 ΤΑΤΗΣ ΣΕΛΕΥΚΙΑΣ ΠΕΙΣΙΔΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝ
 ΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΩΝ...ΚΑΙ ΡΟΕΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ
 ...ΤΡΙΑΝΩΝ ΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
 ΟΛΩΝΕΙΑΣ ΕΝ ΠΑΣΑΙΣ ΤΙΠΕΡΕΣΙΑΙΣ ΤΡΑ
 ΣΙΩΝ... ΤΟΝ ΟΤΑΤΟΝ ΙΕΡΕΑ ΤΟΥ ΠΡΟ
 ΒΑΤΟΡΟΣ ΘΕΟΥ ΤΥΡΙΜΝΟΥ.

ΟΙ ΒΑΦΕΙΣ.

Κ

Urbs

Urbs hæc ingenti aquæ beneficio gaudet, ob quam nitidissima foret, à *Turcis* non incoletur. Illa enim per singulas plateas fluit, à vicin monte ad orientem scaturiens, & in per ter mille tubulos, si *Turci* afferentibus credendum sit, derivatur. Civibus abundat *Turcis*, qui hic numerant *Moscheas*, cum ne una quidem *Ecclesia Christiana*, quantum mihi, illic reperiatur: adhuc celebris est ob gossipii mercaturam, quod à *Smyrnam* fertur, in orbem *Christianam* navibus avehendum.

Octavo die, cum à *Thyatirum* milliari aberamus, monumentum quoddam à longe vidi; quale esset, videri quidem intueri, ideo propius accessi, & sandapilam esse lapideam peri cum hac epigraphe:

ΤΟΝ ΓΗΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣ
ΣΗΣ ΔΕΣΠΟΤΗΝ ΑΤ
ΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑ
ΡΑ. Μ. ΑΤΡ. ΣΕΤΗΡΟΝ
ΑΝΤΩΝΙΝΟΝ ΕΤΣΕ
ΒΗ ΣΕΒΑΣ
.. . . . Η ΔΙΟΝ ΙΑ
ΟΙ ΚΕΡΑΜΕΙΣ.

Trajectis duobus à se invicem ad
ille passus disitis fluentis, quæ ab
adem scaturigine, uti verisimile est,
ta, versus occidentem decurrentia,
lanitiem iuterluunt, ad pagum *Selin-*
kui pervenimus: huc illuc dispersa
cuerunt quam plurima politissimi
armoris fragmenta aliaque rudera,
quæ nobis fidem fecêre, licet ea curio-
us rimari præ festinatione non licue-
rit, veteres *Græcos* hic olim sedem
abuissse. Placuit situs, qui valdè com-
modus videtur, cum nec ab eo longè
est rapidus amnis, aquas in *Hermum*
fundens, quem nescio an *Halyn*, *Cræ-*
hujus provinciæ Regi adeò fata-
m, an potius *Crionem* dicerem. Tan-
em superato colle, qui lenitèr assur-
it, *Marmoram*, oppidum perquam ve-
ustum, & *Moscheis* & Collegio *Mo-*
nachorum ornatum, ingredimur. Non
ongè distat stagnum *Gigæum* ab ori-
te ad occidentem spatio quinque
milliarium, uti mihi videbatur, in lon-
um protensum: prope quod, ut in-

nuit *Herodotus*, stetit olim magnificum illud *Alyattis* parentis *Cræsi* sepulchrum. Hinc ad planitiem *Magnesia* ventum erat, insignissimæ illius pugne inter *Scipionem Asiaticum* & Regem *Antiochum* initæ scenam; cujus victoriæ tota *Asia* minor pretium erat, ceteris provinciis postea facile debellatis, aut *Romanæ* magnitudini, cui resisti non posse hoc fatali bello demonstratum erat, sponte cedentibus.

Magnesia autem in monte *Sipylo*, *Ioniam* à *Lydia* ad orientem disjungens sita est, olim *Bassæ* sedes, jam *Moselim* i. gubernatorem quendam, dignitatem & potestate *Bassæ* proximum, habet cui totius provinciæ cura committitur.

Relictis à dextra montibus *Magnesia* & *Sipylo*, ad oppositum planitiolatus, *Tmolo* monte, quem *Boz dag*, glaciale appellitant *Turcae*, clausum trajecto *Hermo*, tendebamus. Tandem post undecim horarum iter, *Sardis* quæ triginta tribus milliaribus à *Thy*

is versus *Austrum* distant , attigi-
us.

Sardes, quarum nomen adhuc reti-
etur, à *Turcis* nuncupatæ *Sart*, in la-
ere celeberrimi montis *Imoli* versus
ptentriones sitæ sunt : urbi præten-
itur ampla & jucundissima planities,
actolo ad *eurum* , aliisque aquarum
uentis à vicino monte versus *euro-*
tum scaturientibus, quæ in *Hermum*
adunt, irrigua. Hic primo intuitu
ubibat animum, quantum vetustas
ossit, quantum terræ motus, quantum
elli furor , sed præcipuè quantum
ra Numinis, quæ hasce intulit clades.
Triste erat spectaculum , nec tantæ
rbis ruinis illachrymari pudeuit. *Sar-*
des in *Sardibus* quærebat. Viculus
nim hodie ignobilis est, ædes angustæ
humiles, sine splendore, sine ornatu:
nec alios ferè incolas habet præter
pastores & bubulcos, qui gregum &
rmentorum in planitie depascentium
curam agunt. Cum verò *Persicæ* *Car-*
uane serico, aliisque mercibus onustæ ,

Smyrnam, celebre *Orientis* Emporium
 petituræ, *Sardes* attingant, hic extra
 ætun est publicum quoddam hospitium
 uris, istis recipiendis, & à frigoris, ve
 torum, ac pluvie violentia defenden
 dis destinatum. Sanè magnam apud
Turcos famam acquirunt, qui istius
 modi ædes condunt, aut fontes in publi
 cas vias derivant deducuntque, quibus
 peregrinantibus subveniatur. In
 opera pia, quæ animæ cedunt in be
 num, numerantur, licet quandoque
Basarum alia mens, aliud propositum
 nimirum ad amoliendam invidiam,
 nimium severa in ipsos, qui tantas op
 congestere, fieret inquisitio. Ab
 jui modi hospitiiis planè abhorruimus.
 omnia illic palam fiunt, omnes sc
 eodem tecto hospitantur, stabula
 tur quoque illic equi & cameli
 cum Dominis; ideo, si optio dare
 tur, in equilibus privatarum ædiu
 pernoctare nobis magis commodu
 videbatur, quam hæc tecta sub
 Sed *Sardibus* non contigit hæc fel
 cita

ritas, barbaris & ſuperſtitioſis incolis
 ſuos in ædes ſuas recipere planè renu-
 ſpiciuntibus.

In *Auſtrali* urbis regione ingentes
 ſtant ruinae, quibus viſis, facile in
 animo concipiebamus, quam magni-
 fica olim fuerit, quam ſplendida &
 ſuperba, antequam everteretur. Sex
 ſcilicet columnæ eminent, viginti cir-
 citer pedes altæ; propè, humi ja-
 cent confuſi ingentium ſaxorum ag-
 geres, quæ columnas alias hodie de-
 ſectas & diſruptas conſtituebant, a-
 ſſe in integris columnis alii ſuper-
 impoſito ac tam arctè coagmentato,
 ut ne commiſſura quidem appare-
 rimus.

Hinc arcem, quæ ab *Oriente* eſt,
 ſcendimus, magno quidem cum la-
 bore; mons enim præaltus eſt &
 præruptus, multisque in locis fere
 præceps ad perpendiculum, unde lon-
 gis circuitiionibus opus erat. Hanc,
 ſi modo integra maneret, ſi hujus ævi
 ſeventa bellica ſpectemus, facile ſub-
 rui

rui potuisse credimus, cum terra
nec admodum firmæ, subfusci colo-
ris, innitatur, licet forte superioribus
seculis, quæ prodigiosa pulveris pyr-
vis latuit, & quibus nullæ machinæ
in usu erant præter balistas & ariete-
planè insuperabilis censeretur. Muri
adhuc durant, una cum quibusdam
cameris arcuatis. Prope aditum
sinistra in muro hanc epigrapham
legi.

Ω ΠΑΝΑΡΙΣΤΕ ΒΟΚΟΝΤΙΕ
ΣΑΙΣ ΑΤΕΛΕΣΤΟΝ,
ΕΡΓΟΝ ΕΟΙ ΠΡΑΠΙΣΙΝ
ΤΟΙΑ ΠΟΝΗΣΑΜΕΝΩ.

Fortè vocabulum ab Anaglypte
missum erat, ad complendum tum se-
sum, tum versiculum, necessario re-
quisitum; uterque enim mancus vi-
detur.

Propè, sed in alterâ muri facie, ve-
tustis characteribus saxo, quod illi
casu, quantum judico, affixum erat, in-
sculpebantur hæc verba:

Ν ΤΩΝ ΔΙΑ ΤΥΠΩΘ ΗΤΟΙ ΚΕΧΩΡΙC

ΕΝΤΩΝ ΑΝΟCΙΩΝ Κ ΜΥCΕΡΩΝ ΕΛΛΕ

*A

ΩΝ ΠΑΡΑ ΥΠΕΡΕΧΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝΔΟ

ΥΟΤΑΤΟΥ •• ΙΕΡΕ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΟΥ

•• ΠΟC ΕΙC ΤΟΝ ΑΡ. ΣΤΩΝ

••••• ΠΙCΤΗ

Intra arcis aream super capitulum
columnæ,

ΦΙΑΗ ΤΙΜΩΛΙΣ ΕΤΕΙΜΗ

ΣΕΝ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΤΙΒΕ

•• ΟΝ ΚΑΙΣ

Satis notum est ex *Strabone*, quam be-
nè de hac urbe terræ motu penè di-
rutâ *Tiberius Imperator* meritus fuerit,
in cujus benèvolentiæ memoriam hanc
columnam ipsi dedicatam fuisse par-
est quod credamus.

Ad Orientem, *Ecclesiæ Cathedralis*,
ut videbatur, ruinas luximus. Prope
quas sunt ingentis ædificii reliquæ,
circuæ suo grande spatium occu-
pantes, muris longum excurrentibus
nondum dirutis. Quale esset, an Præ-
fecti *Palatium*, an *Judiciale Forum*,
an denique *Curia municipalis*, omnino

in-

incertum est, & planè pudet har-
plari: longo quidem tractu ruden-
conspeximus, quæ demonstrant satis
hanc esse præcipuam urbis regionem
ædibusque olim refertissimam. Tur-
unicam habent *Moscheam*, pulchram
quidem, olim *Christianorum* tem-
plum, cujus propylæum columnis
fabrè politis ornatum est. Pauci
modum hic reperiuntur *Christiani*,
ingenti patientiâ, vel potius stupore
ac sine sensu, miseram servitutem su-
stinentes, sed quod longè miserius est
absque *Ecclesiâ*, absque *Sacerdotibus*.
En deplorandum urbis quondam glo-
riosissimæ statum! Ad congeriem ca-
sularum rêdacta est *Lydiæ* urbs prima-
ria, & *Sedes Metropolitana* destituta
Ecclesiola.

Decimo die, relictis *Sardibus*, in
Philadelphiam versus prosequimur
fluentis quibusdam à *Tmolo* ortis, qui
uberem & foecundam reddunt plani-
tiem, subinde trajectis: tandem po-
ster novem horarum illic pervenimus

Philadelphiam

Philadelphia à *Sardibus* ad *Eürono-*
um viginti septem milliaribus aut
 circiter distat, in radice montis *Tmoli*
 ita: cujus ædes ob clivum, qui lenitèr
 surgit, pendulæ videntur, unde ferè
 ab omni parte in planitiem subiectam
 versus *Septentrionem* & *Orientem* pro-
 spicere licet. Hodie à *Tarcis* nuncu-
 patur *Alah Shahr*, sive pulchra urbs,
 nempe ob hunc situm commodissimum:
 nihil enim quod pulchrum aut mag-
 nificum est, jam reperiri potest, nihil,
 quod tale nomen meritò, indat. Olim
 triplici murorum ordine versus pla-
 nitiem, cum ab altera parte mons pro
 munimento fuerit, munita, quorum
 tantum adhuc manet, non integer qui-
 dem, (utpote hic illic dirutus) cui in-
 edificantur turres. Non hisce muni-
 tionibus tantum, quantum propriâ
 fortitudine confisi *Philadelpheni* atro-
 cissimos *Urchanis* & *Amuratis* impetus
 repulère, eo tempore, quo tota *Asia*
 minor militaribus *Ottomanorum* copiis,
 hac urbe exceptâ, in prædam & ludi-
 brium

brium cessit. Non ipsos moverunt
 frequentes illorum victoriæ, non mi-
 nã: libertas vitã longè charior. vici-
 batur, quam tantã vi, tanto furorẽ
 oppugnatam, non minùs viriliter
 furiosè vindicabant. Sola *Philadelph*
 invicta erat, sola, quæ eorum victoriã
 sufflaminavit. Sed fato non obstitit
 aliter his civibus salva & defen-
 sisset. Puduit *Bayazidem* (quem *Turci*
Tilderim i. e. *Fulmen* nuncupant) il-
 lam nondum triumphatam esse: idcirco
 urbem numeroso exercitu cingit, in-
 riam illius armis, hucusq; victricibus
 quasi factam vindicaturus. Omne auxi-
 lium miseris civibus præterclusum
 est, & salus à solâ desperatione qua-
 rendã. Irruunt in castra barbarorum
 hostium, sed incassum; cadunt, licet
 non inulti. Tandem expugnatur su-
 cumbitque *Philadelphia*, prædamque
 captat *Bayazides*, cui inhiarunt patres
 & avus, elusi. Cives ab effero & iram
 Tyranno extrema passos fuisse credi-
 bile est. Sola conjectura est, quam jam
 profere

profero, hujus stragis, cujus ille au-
tor erat, vestigia adhuc restare. Ad
ille enim quingentos ab urbe passus
versus *Austrum* crassum murum ex ossi-
bus humanis cum lapidibus gypso
confusim permixtis consistentem vidi;
illum hoc iræ suæ in obstinatos hosce
aves monumentum erexisse verisimile
mihi videtur: mihi enim penè constat;
vicinus adeò horrendum & ab omni
humanitate prorsus alienum non nisi
Turcis perpetrari potuisse.

Post obsidionem adeò arctam lon-
gæque neutiquam mirandum vide-
bitur; si pauca *antiquitatis* monu-
menta supersint, eidem cladi pari-
ter obnoxia. Marmora quædam vidi
characteribus insignita, sed ea aut
corsum fracta, & excisis literis
deformata, aut si in parietibus
integram integram manerent, inversa: In
cimiterio quodam *Græcorum* hexa-
tichon hoc saxo sepulchrali incisum
reperi:

ZANONININ

ΖΑΝΘΙΠΠΗΝ ΑΚΥΛΑ ΜΝΗΜΗ ΒΙΟΤ ΠΑΡΕΔΩΚΕ
 Τ
 ΒΩΜΩ ΤΡΙΜΗΣΑΣ ΣΕΜΝΟΤΑΤΗΝ ΑΛΟΧΟΝ
 ΠΑΡΘΕΝΟΣΗΣ ΑΠΕΛΥΣΕ ΜΙΤΡΗΝ, ΗΣ ΩΡΙΟΝ ΑΝ
 ΕΣΧΕΝ ΕΝ ΗΜΙΤΕΛΕΙ ΠΑΥΣΑΜΕΝΟΝ ΘΑΛΑ
 ΤΡΕΙΣ ΓΑΡ ΕΠΕΙΚΟΣΙΟΥΣ ΤΕΛΕΟΣΕ ΒΙΩΝ ΕΝΙΑΥΤ
 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΔΕ ΘΑΝΕΝ ΤΟΥΤΟ ΛΙΠΟΥΣΑ

Nobis maximè displicuit hæc ru-
 ra intueri, sed in barbariem *Tur-*
eam planè excandescēbamus, dum
 Sancti *Johannis* ecclesiam ad *Eur-*
tum urbis, olim, uti amplitudo ip-
 penè demonstrat, *Cathedralem*, in
 sterquilinum factam nos conver-
 mus: in quam purgamenta conjicie-
 impuri *Turcae*. Ad *Austrum* fluit am-
 à monte ortus. Colliculi vineis, qui
 colunt *Græci*, confiti sunt, sed à vi-
 conficiendo, autumno proximè elap-
 abstinerunt, edicto *Imperatoris*, qui
 vetitum erat, territi, ut, prout
 narravit *Græcus Pappas* i. sacerdos
 ad sacros *Eucharistiae* usus vix in-
 suppeteret. Nescio an dicerē cum
 steris eorum, qui in defendendâ *Ch-*
stianâ religione mortem adeò for-

eroppetiêre, ideò melius actum esse:
 i enim quatuor *Ecclesias*, quæ &
ararias, seu *Sanctissimæ Virginis*, *S. Ge-*
rgii, magnæ apud *Christianos Ori-*
ntales famæ, *S. Theodori*, & *S. Taxi-*
archæ nominibus insigniuntur, hic ha-
 ent, unde eorum numerum neq; par-
 um neque contemnendum esse quis
 acilè censeat.

Duodecimo, post tres horas amnem
ogamum pleno aquarum decursu,
 ngusto licet in canali, à *Imolo* laben-
 em trajecimus: deinde montem il-
 um relictâ planitiæ ascendimus, viâ
 uidem præcipiti & saxeâ: densis pi-
 orum & abietum sylvis utrumque
 atus & jugum obtegentibus. E qui-
 bus egressi, in radice oppositæ partis
 apud viculum *Kosh Tenige kui* dictum
 ernoctavimus, duodecim horarum
 tinere fessi.

Décimo tertio die. Ferè ad quin-
 gentos abhinc passus ad sinistram ex-
 tant ingentia saxa aggeratim conge-
 ta, urbis antiquæ, forsan *Tripoleos*,
 quam

quam non longè ab *Hierapoli* esse morant veteres scriptores, rudem prope quam tortuosus ille *Maander* decurrit, quem, non sine difficultate vadis tandem repertis, trajecimus. Spatio deinde quatuor horarum attingimus *Hierapolin*.

Hierapolis, hodiè à *Turcis* *Pamuk Kulasi*, i. e. *gossipina turris* dicta, ruplum clivos, qui à longè infestis gossipii candicant, urbs major *Phrygiae*, sub excelsò monte ad *centrionem* conditur, *Laodicea* ad *strum* ex adverso opposita, planitie quinque circitèr mille passus lata tercedente, quam interluit *Lycus*. *Laodiceam* tamen propius attingitur situ, ut videtur; perquam incommodò, ac ob nimium solis calorem, tota patet, infesto. Sed hoc quicquid est incommodi abundè pensatum aquis calidis, quibus suam debet magnificentiam *Hierapolis*, & quarum tanta tantam celebritatem olim adeptum est. Balneum illud unde scaturit

marmore

armore candido stratum est, in quod
columnæ, quæ id olim circumambie-
bant, conjiciuntur. Aquæ autem con-
suetudo fluxu quosdam canaliculos sibi
excavâre, quibus supergressæ, albi-
entis terræ superficiem in tophum
proximè, friabilem convertunt. Jam
civitas eversa est; incolisque desti-
tuta, cujus tamen ruinæ illam magni-
ficentiam & gloriam præ se adhuc
ostendunt, ut, dum eas circumspice-
rem, nescio an mentem meam major
convulserit horror an admiratio. Luge-
bant quoque hujus admirandæ urbis
tristè flebilem & miserandam sortem;
Ejusque templa intercidisse mihi doluit,
etorum parietinæ adhuc durant; ubiq;
stant altaria, fornices, & columnæ
testantur ædificum splendorem & gloriam re-
stantes, palatiorum aliarumque in-
finitissimarum ædium appendices; ut
videretur præcipuas non solius *Orientis*,
sed totius mundi urbes recenseri, dum
describeret, mereretur. Nomen verò *Sacræ*
urbis fortè ipsi impositum erat, tum

ob numerum sanorum, quibus, magnis
 expensis & longè majori curâ & arte
 exstructis, olim superbiebar, tum
 aquas, quibus vim salutarem & medicam
 cinalem inesse crediderunt. Quâ
 causâ *Apollinem* hic olim præcipue
 cultum fuisse vero quam maximè præ-
 ximum est. In *Amphitheatro*, cuius
 ambitus amplissimus est, nec minime
 profunditatis, (numeravi enim illius
 gradus saxeos ultra quadraginta) in-
 ter descendendum in quoddam præcipiti-
 ssimi marmoris fragmentum affixum
 elaboratum, olim, ni fallor, præcipue
 ornamentum, incidi, cui inscriptum
 erat, ΑΠΟΛΛΩΝΙ ΑΡΧΗΓ. Ex his sepulchris
 quædam adhuc supersunt, planè *Asiæ*
solea, integra quidem & illæsa, quæ
 mortuis parcendum esse inter
 clades, quas urbs passa est, lex natu-
 lis, vel efferis hostibus iusserit, et
 rumque monumenta demoliri pla-
 sacrilegum esse videretur. Horum
 quibus superincumbunt saxa ingens
 in cubos efformata, alia instar
 grundionum

grundiorem ab utraque parte pro-
pendentia. Inscriptionibus prope-
modum omnia insignita erant, qua-
rum aliqua tot lineis, iisque valde in-
longum protensis, constat, ut non epi-
graphium sed historiolum continere
videantur. Sed hic, ubi etiam sub dio
pernoctare vellem, non licuit morari:
nobis enim relatum erat, famosum la-
ronem, *Inge Morad* dictum, cum vi-
cini duobus sicariis, quibus praefuit,
hic nuperrime praeteriisse, & propè
hic morari. Ideò ne curiositati vi-
am postposuisse videremur, *Hierapo-*
mœsti reliquimus. Dum verò mo-
numenta aspicio, hasce tres inscripti-
ones, utpote breves, properante cala-
mo exscribo.

Ο ΒΩΜΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΩΡΟΙ
ΑΙΑ ΠΑΙ ΤΟΥ ΑΥΡΕΛΙΑΝΟΥ
ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΗΡΩΟΝ
ΣΤΕΦΑΝΟ
ΕΡΡΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΒΑΘΕΩΝ
L 2

ΦΛΑΟΥΙΟΣ

ΦΛΑΟΤΙΟΣ ΖΕΥΞΙΣ ΕΡΓΑΣΤΗΣ
 ΠΛΕΤΣΑΣ ΥΠΕΡ ΜΑΛΕΟΝ ΕΙΣ Ι
 ΤΑΛΙΑΝ ΠΛΟΑΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ
 ΔΥΟ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙ
 ΟΝ ΕΑΥΤΩ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ ΦΛΑ
 ΟΥΙΩ ΘΕΟΔΩΡΩ ΚΑΙ ΦΛΑΟΥΙΩ
 ΘΕΥΔΑΚΑΙΩ ΑΝ ΕΚΕΙΝΟΙ
 ΣΥΝΧΩΡΗΣΩΣΙΝ.

Tribus post horis trajecto *Lycobates* superato quodam monte, in planitie amygdalis & ficibus testâ viculum ignobilem, quem ante sesquihoram reliquerant scelestissimi latrones, attingimus. Hic nobis erat manendum cum *Colossas*, licet non nisi quatuor mille passus distitas, petere vix esset tutum.

Decimo quarto die, *Colossas*, à *Turris Chonos* dictas, in clivo montis scanis perquam difficilis fitas ingredimur, sed tantummodo ad exeundum. Hic enim ab iisdem latronibus quam maxime periclitabamur, nec minus civibus, qui atroci in *Christianos* Occi-

dental

mentales odio flagrabant : apud quos
 reperiuntur pauci è gente *Græcorum*,
 qui inter tot opprobria, ac calamita-
 tes, quibus obnoxii sunt, adhuc fidem
Christianam profitentur : nulla apud
 ipsos est Ecclesia, nullus sacerdos, qui
Liturgica prælegat, & sacramentum
Eucharistiæ celebret. *Græcæ* linguæ
 penitus obliti miserrimi *Colossenses*,
Turcicè in familiari sermone loquun-
 tur. Inter eundem nobis occurrebat
 exercitus equitum *Turcicorum* tur-
 ma, quorum ductor erat *Vaivoda* seu
 Præfectus *Dinghilsleia*; (*Dinghilsleia*
 oppidū est nitidum & amplum quater
 mille passus à *Laodicea* dissitum.) Hi
 sicarios; qui totam hanc provinciam
 suis deprædationibus infestârunt, in-
 sequebantur. Tandem spatio ferè
 septem horarum *Laodiceam*, quam *Co-*
losse ad Occidentem habent, perveni-
 mus, prope cujus ruinas ad *Boream* in
 pago, cui nomen est *Congeleb*, hospi-
 tabamur.

Laodicea, hodie à *Turcis* dicta *Eski*

Hifer i. vetus Castrum, urbs *Lydia*, super sex septemve colles posita est, qui circulum, cujus perimenter ingens terræ spatium occupat, quasi conficere videntur : Ad mille quingentos passus versus *Boream* & *Boreapeliotem* dilabitur *Lycus*, latera verò urbis aluunt duo fluentia, *Asopus* & *Caper*, alterum ad *Occidentem*, ad *Euronotum* alterum, quæ in *Lycum* cadunt, uti *Lycus* in *Meandrum*. A nemine jam habitatur, nisi quod hîc noctu lupi, vulpes, & *Alopecida*, quas *Jackal* nominant, prædam investigatum eant. Quam misera & deserta jacet *Laodicea*, quæ tot palatiis olim tumebat ! Sola enim hodie supersunt rudera, quæ tamen eam testantur *celeberrimæ urbis* nomen meruisse. E quatuor *theatris* magnitudinem & gloriam ipsius colligere licet, quorum duo sunt admiranda, alterum, cujus aditus est ab *Euroaquilone*, hominum supra triginta millia capax, ad cuius aream quinquaginta gradibus descenditur, alterum viginti duos

duos gradus, qui adhuc integri manent, habet, tercentum & quadraginta passus longum: in cuius extremo aditui opposito specus est, in quo feræ asservabantur, pulchro fornice ornatus, cui inerat hæc epigraphe:

ΤΩΙ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ ΟΥΕΣ ΠΑΣΙΑΝ ΩΥΠΑ
ΤΩ ΤΟ Ζ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟ...

ΠΟΤ ΥΙΩΙ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩΙ ΝΕΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ
ΑΥΚΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΟΥ Ι...

ΔΙΘΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΑΝΕΘΗΚΕΝ ΤΑ ΠΡΟΣ
ΔΕΙΨΑΝΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΕΛΕΙΩΣΑΝΤΟΣ
ΝΕΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ

ΙΕΡΟΝΟΜΟΥ ΑΤΤΟΥ ΚΑΘΙΕΡΩΣΑΝΤΟΣ
ΤΟΥ ΤΡΑΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΗΠΑΤΟΥ.

Ad *euronotum* rudera propugnaculi & aquæductûs, cuius canalis in faxis solidissimis cæditur & excavatur, vidimus, ut & columnarum bases, quæ duplici serie ab *euro-austro* ad *bo-reo-ephyrum*, & ab *euro-aquilone* ad *noto-*

Notoxephirum extendebantur, quas porticum sive ambulacrum, olim confutuisse plusquam verisimile est. Amplissima Ecclesiæ muri nobis demonstrarunt, veteres *Christianos* nullis sumptibus in fabricandis ædibus religioso cultui dicatis pepercisse, prope quam exstant tres pulcherrimi fornice. Epistylia columnæ hos versus incisos reperi:

ΔΟΚΤΙΚΙΟΥ ΜΟΡΦΗΣ : ΝΕΧΩ ΤΤΠΟΝ ΕΙΚΟΝΑ ΔΑΤΤΕ
ΘΕΣΠΕΣΙΝΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟ ΜΑΦΩΤΟΣ ΕΚΑΣΤΟΥ
ΤΙΣ ΤΟΔΕ ΚΑΛΟΝ ΑΓΑΛΜΑ ΤΙΝΟΣ ΧΑΡΙΝ Η ΤΙΝΙ ΦΩΤΩΝ
Η ΠΟΔΙΣ ΑΝΤΑΓΑΘΩΝ ΔΟΚΤΙΚΙΩ ΜΕΓΑΛΩ.

Decimo sexto die; Post solis occasum, illucescente lunâ, *Laodiceam* reliquimus: mediâ nocte aërem crassifumo obfuscatum non sine stupore vidimus, quasi sylvæ conflagrassent: sed ecce! dum ad pedem collis è lateris montis altissimi descendimus, fons ebulliens aquas ferventissimas, pro digito in eas immisso expertus sum

evonuit

quamvis, tanto autem cum æstu, ac si
 ingens ignis iis supponeretur. Hinc
 ferè ad quingentos passus *Meandrum*
 iterum trajecimus, ponte ligneo ipsi
 superimposito, in regionem *Eumene-*
ticam & campos *Bargylleticos* transeun-
 tes. Hic non sine summâ delectatione
 varios *Meandri* flexus obliquosque
 cursus observavimus, ripis ejus ferè
 decem horis insistentes. Tandem op-
 pidum *Nozli*, ubi pernoctandum erat,
 pervenimus, itinere ferè septendecim
 horarum penè confecti.

Decimo octavo. Novem adhinc mil-
 liaribus vicum *Teke-kui* pertransimus,
 à quo ferè ad ducentos passus, & à
Meandro octingentos à dextrâ distant
Tralles, hodiè à *Turcis Sultan Hisar* i:
Imperatoris Castrum nuncupatæ, olim
 urbs celebris, & in primo *Christianis-*
mi ævo *Episcopi* sedes, ad cujus cives,
 uti ad *Magnesianos*, epistolam scripsit
 pientissimus ille Martyr *S. Ignatius*
Antiochenus. Ingentia rudera in colle
 quodam jacent ad *Boream*, inter quem
 &

& oppositum montem intercedit pulcherrima planities: longo tractu erant alia ecclesiarum, aquæductus, propugnaculi rudera, quibus lustrandum non licuit immorari. Ex quo enim *Hierapoli* discesseramus, fuga erat potius quam iter. Tandem post octo horas *Gazel Hisar* pervenimus.

Gazel Hisar nomen suum i. *Palaestrum Castrum* meretur, (quo nomine plura loca cohonestare *Turcis* libet) nupote oppidum *Moscheis* ornatum & muris portisque munitum, splendorem vero maximum ab antiquis adibus & columnis mutuatur. Mihi videtur esse *Magnesia* ad *Meandrum*, (quo epitheto ab alterâ *Magnesia*, quam ad *Sipylum* esse supra memoravi, discriminatur) à *Trallibus* sexdecim milliaribus distita. Hinc stamina ex gossypio neta *Smyrnam* deferuntur. Iter hoc die ferè ad occidentem direximus, quibusdam fluentis in *Meandrum* cadentibus subinde trajectis.

Decimo nono, hinc ad *Gherme-ant*

sex horarum iter erat ferè versus *Boreazephyrum*.

Vicesimo, paulo ad *Boream* declinavimus, usque dum de jugo montis, unde insulam *Samum* ad *Boreazephyrum* conspexeramus descenderetur versus *Ephesum*, ad cujus radicem amplius erigitur æquæductus (cui respondet alter *Ephesinus* ad orientem, magnificentiae priorum seculorum insigne, quem tres fornices infra, supra vero quinque sustinent. Paulo ab urbe distat, quam post iter diurnum octo horarum ingrediebamur.

Ephesus, à *Turcis Aiasalik* dicta, olim *Lydianæ Asiæ* metropolis, & *Romani Proconsulis* sedes, utpote omnium civitatum, quæ ejus ditioni subjacebant, longè præcipua, florentibus ac prosperis *Græcorum & Romanorum* rebus non tam celebris, quàm hodiè infelix & miseranda est; planè sordet, casulis & angustis deformata, non civitas, sed vicus, licet ob rudera venerabilis. *Gyffro* ad *Boream* irrigua, à *Smyrna* qua-

quadraginta sex miliaribus versam
Notapeliotem distat, in extremâ plani-
 tie, quæ myricis adeò in altum ex-
 crescentibus luxuriatur, ut hominem
 equo vectum facile abscondant, ad
 radices duorum montium sita est, quod
 disjungit planities ferè tercentum
 passuum: horum alter ad *Notapelioten*
 modicum excurrit, alter ad *Austrum*
 longius exporrigitur, in cuius iugo
 longo tractu supersunt reliquiae muri
 qui urbi, ne oppugnaretur illac, viam
 præcluserit, quibusdam cryptis lon-
 go ordine in ejus acclivitate effosis
 sub hoc monte præcipuas urbis re-
 giones sitas esse ex ruderibus liquet,
 licet in latere alterius non defuisse
 ædes magnificas ex muris & fornici-
 bus inibi prostantibus testatissimum
 sit. Columnas marmoreas disjectas
 et submotas offendimus, alias albico-
 loris, mixti alias. Hæ autem erant
 prope templum *Dianæ*, (cujus fundam-
 entis ecclesiam *Christianos* inædifi-
 ficasse verisimile videtur) quarum
 amete

erfus ameter erat septem circiter pedum ,
plani longitudo quadraginta, epistylia, quæ
ex propè aderant, fortè undecim pedes
in quadrum extensa sunt, & quatuor
crassa, quibus bases erant planè ana-
logæ. Templū hoc versus *Japyga* situm
est, ejus aditum esse ab *Euroaquilone*
situ portæ pulcherrimæ inducor ut
credam. Hisce visis, placuit ad ima
descendere, quæ enim subius latent
admiranda esse fama erat: idè cereis
vian accensis, & glomere lini muro alligato,
longius ope exitum ex hisce locis sub-
terraneis, quæ non incongruè *Labyrin-*
thum appellitant, invenimus, flexu,
qui à dextra est, descendimus: inde
angustum aditum perreptantes, rectâ
progredimur, ab utroque latere erant
camera, ad alias ducentes, arcuatim
structæ, & aliæ porticus, quas per-
icere nobis non licuit, nisi genibus
flexis, & corpore in terram pene stra-
ndito. Cryptæ hæ tantâ cum arte ac tan-
to cum labore exstructæ, superbi æ-
dificii, quod sustinent, fundamentis
infer-

inserviebant, nec ad alios usus à conditoribus designatæ esse videntur cum recondendis annonis sint propus inaptæ & inutiles, tum ob angustiam ambulacrorum & camerarum tum ob crassissimum acuvium aërem quo quicquid inibi reservatum fuerit facile ac cito putresceret. Inde etiam teterrimi & noxii vapores exhalant, à quibus metuebamus, totum corpus sudore perfusi, ideo post quadrantis horæ moram ex his tenebrosissimis regionibus exiimus, quo purioris aëris luce frueremur.

Hinc ad *Notozephyrum* in vertice saxosi montis adhuc visuntur muri cujusdam propugnaculi, cui objacet promontorium *Trogylum* & mare ad *Notozephyrum*: *Sanctum Paulum* inibi detentum fuisse vulgo creditum est, inde carceris *Sancti Pauli* nomen habet; mihi videtur tum ex situ, tum ex angustia, (non enim ultra decem passus quadratos continet) speculam fuisse, hunc in finem exstructam, quod melius

melius navium, quæ maris, unde quinque;
mille passus distat, oram legerunt ac
quasi prætervolarent, prospectus ha-
beretur. Hinc quoque ad *Boreazephy-*
rum despeximus in admirandos flexus
& obliquationes *Caystri*, qui in se ma-
gis reverti videtur, quam *Maander*.

Non procul à *Diana* templo versus
Boreapeliotem humi jacet amplum
lavacrum, e lapide *Porphyretico* effor-
matum, cujus interior circulus ab ex-
tremo ad extremum sex circiter pe-
des continet; Hoc *D. Joannem* olim
usum fuisse quidam asserunt, eadem
incerta traditione confisi, quatuor
adhuc columnis restantibus, quibus
id instiruisse volunt. At parum credi-
bile est *Christianos* sub *Domitiano* &
Trajano, quo tempore tot gravia passi
sunt, opibus & dignitatibus exuti, &
quo mysteria & ritus religionis clam
in cryptis fiebant & celebrabantur, de
tantâ magnificentia meditari & con-
sultare.

Cum populus *Orientis*, æque ac plebs
Romana

Romana spectaculorum] amore infaniret, *Amphitheatra*, quæ in quavis insigniori civitate ferè prostant, in hoc amplissimo totius *Asiae* conventu deesse nemo suspicabitur. Duo autem sunt, alterum sub monte *Australi*, alterum ad *Occidentem*, prope quod adhuc eminet porta magnifica. Illic duobus in locis inscriptum erat

ACCENSORENSI ET ASIAE.

Ab *Amphitheatris* ad *Ecclesiarum* rudera me converto : sed quam triste, quam horridum spectaculum ! Eheu ! *in septentrione Asiae* qualem subiit mutationem ! Quam solitaria, quam nuda, quæ olim tot millia civium, tot millia Christianorum numeraverit ! Quam splendida & magnifica Tempia essent, ostendit unicum illud, quod hodie restat, *Divi Joannis* memoriæ consecratum, ad *Septentrionem*, jam *Turcarum Moschea*, septuaginta passus longum, latum viginti, cujus duos *tholoi* sustinent

sustinent quatuor insignes columnæ
ex *Porphyrice* factæ.

Hinc ad *Boream*, ad portam, per
quam ad *novum Castrum* eunt, statuæ
minoris formæ curiosâ & artifice ma-
nu incisæ prominent, quosdam vi rap-
tores oculis quasi exhibentes: quid in-
nuant hæ figuræ, mihi saltem incer-
tum est, & piget in proferendâ conje-
cturâ ineptire. Sed de *Epheso* hætenus.

Vicesimo primo: Ad mille passus ab
urbe pons saxeus *Caystro* supersterni-
tur, quo trajecto, non longè post ad-
itum verè admirandum ingredimur,
qui sit in cæsa rupe altâ & solidissimâ.
Paludes, quæ viam stratam ad *Ephe-
sum* ducentem ab utroque latere, tem-
pore hiemali infestant, impedimento
fortasse sint, quo minus illac, vel sal-
tem non sine difficultate, eat; sed
rupis effodiendæ non eadem videtur
ocasio, non idem prætextus, cum lo-
cus hic præ situ acclivi vix ab aquis
pari possit: ideo mihi verisimilius vi-
detur, hoc opus ex levi cujusdam

M

Principis

Principis aut Praefecti motu attentatum
 & effectum esse, ut homines, ne qui
 novi molirentur, distinerent, vel sal
 tum ut ostendant humanâ arte & in
 dustriâ difficillima quæq; effici poss
 Post, scandebamus viâ saxeam & per
 quam difficili *Alymanam*, montis *M*
mantis, qui ad promontorium *Corin*
um, hodiè à *Turcis Kara borun* i. nig
nasi promontorium dictum, excurrit
 appendicem, oleastris testam, quâ
 duarum horarum spatio superavimus
 Deinde trajecto anhe *Haleso* apud
Colophonem in mare *Aegeum* itab
 te, venimus ad oppidum nitidum *G*
mobasshi dictum, in ampla planitie
 tum, *Moscheis* & multiplici cupressu
 rum ferie ornatum, inde ad vicum
Karagic kui divertimus, & die sequenti
Smyrnam repetimus.

E septenario ecclesiarum numero
 sola restat *Smyrna*, cujus descrip
 tionem paucis expediam.

Smyrna, hodiè à *Turcis Esmâr* dicta
 in extremo recessu finis, qui ab utro
 que

que lateribus præaltis montibus cin-
 tus, ab *Occidente Orientem* versus
 elalem circum leucis exporrigitur,
 & in *Melete* ad *Septentrionem* in-
 possingatur.

Adhuc eminet & celebris est, non
 ob splendorem & pompam ædium,
 (dum enim est, ex quo hæc igni, ferro,
 & terræ motibus conciderint) sed ob
 copiam civium, opes, & commercia.
 latere montis, & magis ad *Austrum*,
 urbem olim stetisse è fundamentis,
 inter effodiendum detegunt, ali-
 que ruderibus certissimè liquet, li-
 mari jam magis appropinquet. In
 montis adhuc vetus arx manet,
 nisi duobus tribusve tormentis,
 appetente novâ lunâ *Birami*, aut
 tempore cum classe *triremium*
 ingreditur *Capitaneus Bassa*,
 copiarum navalium Præfectus, explo-
 solent, munita: prope cujus por-
 quæ sinui rectâ obiacet, exstat ca-
 marmoreum, cujus nasus à
 præ odio ac furioso zelo, quo

adversus istiusmodi figuras ardent
 abscissus est. Nescio an memorare de
 beam cisternam illic subtus humum
 effossam, columnisque suffultam, cuius
 pavementum gypso obtegitur : opus
 sane antiquum, cuiusmodi aliud anno
 narium, sed longè illustrius suisque
 partibus maximè compositum in in
 sulâ *Clasomeniâ* vidi, centum sexagin
 ta passus longum, latum centum tri
 ginta novem, quintuplici columnarum
 serie ornatum, quarum unaquæque
 viginti quatuor columnas continet, in
 terstitio æquali septem passuum inter
 ipsas servato. Ad latera alterius por
 tæ arcis, quæ ad *Orientem* est, adhuc vi
 suntur duæ aquilæ, *Romanorum* insig
 nia, largiusculè & bellè quidem deli
 neatæ. Hinc inter descendendum an
 plum *Amphitheatrum* ad *Notapelioten*
 quo *Sanctus Polycarpus* martyrio co
 ronatus erat, intravimus, gradibus
 faxeis a *Turcis* ad ornandas ædes illi
 sublatis. In cuius lateribus duæ co
 vernæ, quibus claudebantur leones

ibi invicem opponuntur.

Sepulchrum *Sancti Polycarpi*,
quod in latere montis versus *Euro-*
strum adhuc conservatur, *Græci* die
ipſius memoriæ consecrato, pro
ore, qui apud ipſos obtinet, ſolen-
tè inſunt: ſitum eſt in quadam
ediculâ, eccleſiæ fortè ſacello, alii,
per quam illuc tranſeundum eſt, con-
ſignâ.

In hac exteriori, marmori in fo-
culo jam poſito hæc Epigramhe inci-
ſa eſt.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ
ΑΔΡΙΑΝΩΙ
ΟΑΤΜΠΩ ΣΩΤΗΡΙ
ΚΑΙ ΚΤΙΣΤΗΙ

In hoc monumento inſtaurando, ſi
impressionibus æriis, ſi à *Turcis*, ſi
Chriſtianis Occidentalibus, qui frag-
menta marmoris quaſi tot reliquias
inde tollunt, lædatur temereturq;,
indubilis illorum collocatur opera,
ſic ſicili quoque illie appoſitâ, in
quam

quam quisque ferè vel ex curiositate
 vel præ veneratione, quâ erga *δομαστουρα*, pro *Christo* invictâ animi
 præsentia mori sustinentem, ferunt
 illic ductus, pauculos aspros conjiciunt,
 ut in omne ævum perennet. Prope
 exstat fornicum longo ordine posito-
 rum series, ingentibus saxis humi
 centibus: uti etiam saxeum quoddam
 ædificium, quod judicatorium fuisse
 videtur, tria conclavia habens eidem
 solo insistentia, quorum medium duo-
 decim ferè ab omni latere passuum est.
 Frontispicium ipsius olim ornârunt
 quatuor columnæ, quarum solæ bases
 manent. Nuper in regione urbis, quæ
 ad *Euroaquilonem* est, dum terram
 aggestam effodiendo sustulêre, ecce
 apparent grandium saxorum casorum
 series, aliæ aliis instar tot graduum
 supereminentes, fani forasse hic olim
 grassante Ethnicismo exstruere appen-
 dices. In mœnibus urbis incisionem
 quovis ferè saxo literæ V figuram ple-
 runique exhibentem videre est, quæ

in *Vespasianum* Imperatorem de
Smyrnis optimè meritum allusum
 esse aliqui conjectantur; sed cum fi-
 gura illa non sibi semper constet, re-
 ctâ lineâ ipsi in aliquibus additâ instar
Græcorum, dicendum videtur, illam
 a latomis & architectis factam esse,
 quo melius saxa cohærent. Ad mille
 ab urbe passus exstant parietinæ cu-
 cidam ecclesiæ, quam *Franci Jani*
templum communiter nuncupant; for-
 te *D. Johanni* olim dedicabatur, cujus
 Apostoli nomen & memoriam præ-
 ceteris *Asia minor* celebrat colitque;
 unde alterius nominis & erroris origo
 petenda videtur.

Turcæ hic tredecim numerant *Mos-*
chas, *Judei* suas hic habent *Synago-*
gas: inter hos *Christiani* nominis ho-
 nor viget quoque religio *Christiana*;
 adhuc enim dignitatem *Metropoleos*
 tenet *Smyrna*, licet solæ duæ *Græco-*
rum Ecclesiæ illic hodie sint, quarum
 altera *Sancto Georgio* dedicatur, *San-*
cto Photeo altera. *Armeni* unicam ha-
 bent

bent *Ecclesiam*, in cujus cœmeterio
hæc insequentes inscriptiones re-
peri.

ΟΙΘΕΙΟΤΑΤΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΣΕΟΥΗΤΟΣ ΚΑΙ

ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ... ΣΜΥΡΝΑΟΙΣ

ΕΙ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΡΟΥΦΙΝΟΣ Ο ΠΟΛΕΙΤΗΣ ΥΜΩΝ

Ο ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΝ

Η ΣΥΝΕΣΤΙΝ ΕΠΙ ΠΑΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΝ ΛΟΓΩ

ΣΤΝΕΧΗ ΒΙΟΝ ΤΗΝ

ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΗΝ ΤΟΙΣ ΣΟΦΙΣΤΑΙΣ ΚΑΤΑ ΤΑ

ΘΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

ΗΜΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΤΕΛΕΙΑΝ ΤΩΝ ΔΕΙΤΤΩ

ΩΝ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΣ

ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΕΚΟΤΕΙΩ ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΚΑΛΟΥ

ΜΕΝΩΝ ΥΦΕΣΤΗ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΑΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΦΙΛΑΤΡΟΝ ΤΗΝ ΓΟΤΝ ΕΙΣΤΑ

ΑΛΛΑ ΜΕΝΕΙΝ ΑΠΡΑΤΜΟΣΥΝΗΝ ΑΚΕΙΝΗΤΟ

ΑΥΤΩ ΔΙΚΑΙΟΤΑΤΟΝ

ΕΣΤΙΝ ΟΥ ΓΑΡ ΑΞΙΟΝ ΤΩ ΑΝΔΡΙ ΤΗΝ ΕΙΣΤΑ

ΦΙΛΟΤΕΙΜΙΑΝ ΓΕΝΕ

ΣΘΑΙ ΖΗΜΙΑΝ ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΑΤΤΗΝ ΤΩ

ΑΠΟΤΝΤΩΝ ΥΠΕΡ

ΑΥΤΟΥ ΤΗΝ ΧΑΡΙΝ. ΕΥΤΥΧΕΙΤΕ

ΕΠΡΕΣΒΕΥΕΝ ΑΥΤ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ ΚΑΙ ΑΙΛΑ

ΣΠΗΡΑΤΟΣ

ΧΑΡΙΤΙΝ ΕΡΜΙΠΠΟΥ ΤΟΥ
ΕΠΙΤΤΧΑΝΟΝΤΟΣ ΤΟ Μ'ΝΗ
ΜΕΙΟΝ ΕΑΤΗ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΕΝ
ΤΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

ΟΜΝΗΜΕΙΟΝ ΕΣΤΙΝ ΙΚΙΟΥ ΙΚΙΟΥ ΤΟΥ
ΕΤΗΜΕΡΟΥ ΙΕΡΟΥ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΗΣ
ΤΟΥΤΟΥ ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΕΓΟΝΥΙΑΝ
ΚΙΩΡΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΑΠΟ
ΤΕΘΗΣΕΤΑΙ ΕΙ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ.

ΠΑΤΙΑΣ ΗΡΩ ΘΕΜΙΔΟΣ ΜΑΓΝΗΤΗΣ ΑΠΟ ΣΙΠΤ
ΛΟΥ ΖΩΣΑ ΚΑΙ
ΤΟΤΙΩ ΚΑΤΟΙΚΟΜΕΝΩ ΛΥΣΑΝΙΑ ΛΥΣΑ ΚΑΙ ΤΟ
ΠΑΤΡΙ ΛΥΣ.

Hac qualicunque notitiâ satis com-
pertum habebis, *Vir Clarissime*, quali
statu hodie sint hæ quondam celebra-
tissima *Ecclesie*, quas *Apostoli* condidêre,
in quibus, tot sanctissimis *Martyribus*,
tot myriadibus *Christianorum* olim
fatis, *religio Christiana* de odio, de
tyrannide, de vesaniâ barbarorum
hostium, qui præ amore ac zelo Ido-
latriæ

lolatria eam igni & ferro penitus ex-
 terminatum iverint, triumphabat,
 quas demum, cum *Imperatores* se legi
 & disciplinæ *Christiane* submitterent,
 & *crux*, non amplius fendale mortis in-
 strumentum, tanquam insigne & sum-
 mum ornamentum cononis superpo-
 neretur, æternas fore aliquis credi-
 ret; quam nihil ipsis præter rudem
 superstit, quæ eas olim fuisse testatur,
 quanta barbaries & inscitia *Asiam* mi-
 norem obruant; quam vili habita-
 illic *Christianismi* professio, & quam
 somnia & deliria impurissimi & vilissi-
 mi *impostoris* vigeant. Non Te in
 deplorandis rerum vicissitudinibus
 amplius morabor, nec mihi antithesis
 est *Græci* luxuriam & stupiditatem
 exprobrare; hæc enim vulgariū
 pavorum sunt: ad altiora contem-
 plandum me invitat *Sacerdotale* illud
 munus, quo, divina misericordia
 venter, licet indignissimus, fungor, Cere-
 do autem pietatem tuam & mentis, quæ
 polles, perspicacitatem me in hinc
 medi-

meditationibus anteveruisse) hasce
 mirissimas calamitates, hanc miserrimam
Græcorum servitutem, harumque
Ecclesiarum demolitionem orbi huic
 nostro *Christiano* palam denunciare, ac
 Angelus de cœlo horrendum & tri-
 ste illud nuncium ad terras detulisset,
 quid de ipso fieri possit, modo
 eisdem vestigiis insistat, eorumque
 exempla sequatur; ingenium & vires
 humanas adversus iram *Numinis* neu-
 quam valere posse; & denique totam
 ipsius securitatem non in exterioribus
 privilegiis, non in exercitibus (neque
 enim his utrisque à furore *Saraceno-
 rum & Turcarum* satis muniti erant
Christiani Orientales) sed in fide co-
 muni, in animorum consensu, & in
 innocentia & probitate morum re-
 ponendam esse. Vale *Vir Præstantis-
 sime*. E coll: D. *Maria Magdalene*
Ozm. octavo die *Aprilis*, Anno *Christi*
 M. DC. LXXII.

21

Inde

سین

بحر

مازن

کش

ی

ان

دنی

مار

شهر

دی

مان

اری

INDEX

Index vocabulorum *Turcicorum & Arabi-
corum*, quæ in hisce epi-
stolis continentur.

ابن سنان	<i>Abdesſ</i>	P. 30.
ابو بكر	<i>Abu bekr</i>	II.
اخشام نامازي	<i>Achſham namaẓi</i>	28.
ابكش	<i>Abkeſh</i>	58.
اجل كالمدي	<i>Egel ghelmedi</i>	74.
انان	<i>Exân</i>	33.
استنبول افندي	<i>Iſtambol Ephendi</i>	77.
اسكي حصار	<i>Eski hiſar</i>	150.
اعلي شهر	<i>Alai ſhahr</i>	139.
افندي	<i>Ephemdi</i>	77.
اقامان	<i>Ikamat</i>	37.
اكندي نباري	<i>Ikindi namaẓi</i>	28.
	<i>Ak</i>	

INDEX

آکی حصار	Akhisar	84
الله	Allah	بیرون
آفندی	Akingi	92
الله کریم	Allah Karim	75
الله اکبر	Allah Ekber	39. 75
الله ویره	Allah Vere	75
اللهی امری	Allahung Amri	71
امام	Imam	95
انشاء الله	Inshaallah	74
اوق میدان	Ok midan	72
اوجاق اغالری	Ogiak Agaler	82
اورخان	Ur-chan.	70
اویله نمازی	Oile namazi	28
اودالری	Odaler	80
برات کیجه	Barat Kigeh	49
بایزید	Bayazid.	فرج
بره طکور	Bre Domuz	وبلر
بو خیر	Bokhair	121

الله
 بیرون
 جمار
 طبع
 سی
 75
 شش
 ایمان
 کبیر
 هیلر
 از ی
 تر
 28
 تو
 جه
 فرج
 وبلر
 121
 Bif:

INDEX.

121	بِسْمِ اللّٰهِ Bismillah	25.39.
	بیرام Biram	35.
92	بی دی بیام Bivamoz	12.
75	بوز طاج Boz dag	132.
75	پنبوق قلعه Pambuk khalasi	144.
75	تتیمه Tetimme	65.
71	تشیهد Teshabud	38.
45	تسلیمان Teslimat	38.
74	تکبیر Tekbir	38.
92	تیمار سپاهیلر Timer Spahiler	90.
82	تجید نمازی Temgid namazi	29.
	تربه Turbeh	58.
28	تربه دار Turbehdar	59.
82	توغ Tug.	53.
49	جهه Gehud	9.
	چفره Tchephut	9.
9	جبوبلر Genubler	31.
121	گیمه Gun.	28.
Bif.	Gindi	

INDEX.

جندی	Gindi
جزء خواندن	Giuzhunler
الحمد لله	AlHemdo, lillah
حق	Hakka
خان	Cban
خراج	Haratch
دانشمند	Danishmend
دعا گویند	Doa kuiler
دوشیزه	Deushirmeh
دین سر	Dînsiz
رجب	Regeb.
رغائب	Regaib
رکعات	Rekaat
رافضة	Raphize
رمضان	Ramazan
زایملر	Zaimler
سبحان الله	Sobhan Allah

سردار
جدا
سیاه
39.7
سری
دندان
رای
س
دانش
و باش
نچ
سرخ
یمان
حصا
شعبان
شغل
طهار
زی
زی
Sard

INDEX.

93	سردار	Serdar	86.
58	سجدات	Segiedat	37.
9.7	سپاهی	Spahi	89.
37	سریگاہ	Sarigiah	93.
7	سپاہی اوغلانلری	Spahi Oglanleri	91.
110	سرای	Serai	
64	سنة	Sunna	55.
58	سنة داش	Sunnedash	35.
8	سوباشی	Subashi	80.
1	سلج	Selihdar	91.
4	سوخ	Suchta, Softa	64.
4	سلیمان	Suleiman.	
3	سلطان حصار	Sultan hisar	53.
1	شعبان	Shaaban	58.
3	شعخ	Sbeichler	49.
9	طهارت	Tabaret	32.
3	صبح نمازی	Sabah namazi	28.
0	صلوة نمازی	Salah namazi	28.

N

Surata

INDEX.

- صورة *Surata*
 عثمان *Osman*
 عشر آشن *Essher Ash*
 علماء *Vlemai*
 عجم اوغلان *Agiamoglan*
 علی *Ali*
 عمر *Omar*
 غسول *Gusul*
 فاتحة *Phatiha.*
 فتوي *Phetfa*
 فراش *Pharash.*
 فرض *Pherz*
 فردکيلز *Phrenkiler*
 فقيه *Phakih*
 قزل باش کور *Kizel bash Gaour*
 قاضي *Kadi.*
 قاضي لشکر اناطولي *Kadi leskir A*
doli: dicitur etiam

INDEX.

قاضي تسكر	<i>Kadi Eskir</i>	53.
قاضي تسكر روم ايلي	<i>Kadi leskir. Rum</i>	
	<i>ili.</i>	53.
قاي	<i>Kaim</i>	58.
قاي مقل	<i>Kaimacam</i>	78.
قرا	<i>Kerat</i>	57.
قدر نمازي	<i>Kadar namazi</i>	50.
قرار	<i>Koram</i>	
قرا بورون	<i>Kara borun</i>	162.
قربان	<i>Korban</i>	50.
قيرلر اغا	<i>Kizler aga.</i>	56.
قير سرای	<i>Kiz Serai</i>	118.
قاپي آغا	<i>Kapi aga.</i>	56.
قودق	<i>Konak</i>	108.
قند بلغي	<i>Kandilgi</i>	59.
قرق آغاج	<i>Kirk Agatch</i>	121.
قه	<i>Kahwe</i>	60.
قعودات	<i>Khudât</i>	37.

INDEX.

قاهرة	<i>Kahira</i>	88
كافر	<i>Kaphir</i>	12
كمرباشي	<i>Kamarbashi</i>	65
كور	<i>Gaour</i>	9
كدي چفوت	<i>Ghiddi Tchepbut</i>	9
كتيب	<i>Katib</i>	66
كاروان سراي	<i>Karavan serai</i>	
کتجدا بک	<i>Ketchoda (Kiahia) Bei</i>	87
كوزل حصار	<i>Guzel Hisar</i>	109.114
محمد	<i>Mohammed.</i>	
مدرسة	<i>Medrese</i>	6
منار	<i>Menar</i>	33
مدرس	<i>Modaris</i>	64
مردار	<i>Murdar</i>	12
معراج	<i>Miratch</i>	48
مران	<i>Morad</i>	
مخضر	<i>Muhfir</i>	66
مقيمن	<i>Mokaid</i>	66

INDEX.

88	مسجد	Mesgid, Moschea	
12	مسلمان	Musulman.	
63	موتافرقه	Mutaferraca	92i
3	مفتي	Muphti	50i
9	مولود	Mulud	48.
66	مؤذن	Muezzin	33.
	مواي	Mulai	54i
87	نايب	Naib.	65.
114	وزير	Vizir	
	ياتسي نمازي	Fatzi namazi	28.
6	چيچري	Jenitzeri	81.
33	چيچري اغا	Jenitzeri Aga	86.
64	يلدرم	Filderim.	140.

12
49
66
66
17m

Monendus est Lector, vulgarem pronunciationem à scripturâ, quam in hoc indiculo expressi, aliquantulum differre.

Formula verborum, quâ utuntur
Sacerdotes & ipsorum ministri, popu-
lum ad preces celebrandas convo-
cantes. v. pag. 34.

الله اكبر الله اكبر اشهد ان لا اله الا
الله اشهد ان لا اله الا الله اشهد ان
محمد الرسول الله اشهد ان محمد الرسول
الله حي على صلوة حي على صلوة حي
على لفلاح حي على الفلاح الله اكبر
الله اكبر لا اله الا الله

FINIS.

ERRATA.

P. 112. l. 6. quâ. Cetera, si quæ sint, levioris momenti
a quo Lectori corrigenda & consonanda relinquo.

riptur
opu-
onvo-

الله ا

الله ا

مجد

الله ا

على ل

الله ا

177: 0 177: 0

Epistolae

DE MORIBUS

IN

CON

Aut b

xcuo

Imp

Epistola
DE MORIBVS

AC

INSTITVTIS
TURCARVM,

Cui annectitur brevis

CONSTANTINOPOLEOS
NOTITIA.

Auctore Tho. Smith Coll. D. Mariae
Magdalene Oxon. Socio.

OXONII,

Excudebat H.H. Academia Typographus,
Impensis Ric. Davis. M. DC. LXXIV.

Epistola

Admiratione et admiratione

Admiratione et admiratione

Admiratione et admiratione

Admiratione et admiratione

Admiratione et admiratione

Admiratione et admiratione

Admiratione et admiratione

Admiratione et admiratione

Infi

D.

Se

Reg

Insignissimo & Præstantis-

simo viro,

D. JOSEPHO WILLIAMSONO

EQUITI AURATO,

Serenissimi Britanniarum

Regis apud Coloniam Agrip-

pinensem Legato.

IN

adufi
ihi r
idere
ngen
rga
ban
is sty
em a
uder
spe
ellit
uod
ro a
ro i
nno
im

DE MORIBUS AC
INSTITUTIS TURCARUM
EPISTOLA.

IN edendis illis epistolis,
quas rogatu Tuo; *Vir*
Insignissime, exarabam;
cum parum subsidii in
meam excusationem ab
industria; quâ pro viribus usus sim;
mihi reliquum foret derivandûque
videretur; honestum illud & homine
ingenuo dignum mentis haud ingratis
erga *Te* propositum, quod unice vo-
cabam, rudi licet & ineleganti pror-
us stylo expressum; me tergiversan-
tem animique planè dubium, ut id
auderem, exstimulavit. Hoc augurium
et spem, quàm inde conceperam, non
constituit eventus. Rescribis enim,
quod pro innato candore *Tuo*, quod
pro amore literarum, quod denique
pro ingenti affectu Tuo, quem tot
annorum spatio neutiquam imminue-
re sentio, nimirum facis, *Tibi* hoc.

b

quale

quale quale studium nonnihil placuisse. Nec obscure patet aliorum, qui conatus non minoris æstimant quam rem confectam, gratiam & benevolentiam novitate suâ conciliasse; unde tantum abest, ut damnem, ut potius mihi hanc temeritatem gratulari officii mei esse penè ducam. Interim juvit me in portu fortasse plus æque securum in syrtes & scopulos in nosque fluctus retrospicere, nec mihi aliud magis in animo erat, quam de tuto receptu, obscuro licet, in futurum prospicere: cum ecce ad vos accersitus labores, in altum & infidum mare revehi, iterumque cum ventis luctari cogor. Quod cum præ autoritate Tuâ, quam in me habere jubere possis, idem pro humanitate Tuâ, cui nihil opponere nec possum nec debeam, exoratum velis. Si idcirco res malè cesserint, si obsequium hoc debitum in errores traxerint, si alio hoc ausu excidero, non mihi vitæ vertendum erit, sed potius vices meas as dolebunt omnes, qui, dum *Tibi, T*

to Viro, cujus laudibus efferendis longè impar videtur fama, placere, dum alios demereri cupiam, jacturam famæ tam libenter passurus sim.

Quam dirissimis vicissitudinibus humana vita sit obnoxia, quantisq; malis distrahi & penè invita protendi possit, nullibi magis quam in *Turcarum* ditioribus apparere ex flebili Captivorum, quibus hæc infelix sors obtigerit; statu, cuivis facile constabit. Quid enim miserius vel fingi possit; quid in universâ malorum; quibus intercludimur, serie & circumplexu magis dolendum ac tristius videbitur; quam in acerbissimam servitutem abripi, ac hostium barbarorum protervia subesse? Parum metuo, ne hæc animi teneritudo, quâ a natura afficior, mihi objiciatur; si dixerò, id mihi quam maximè doluisse; quando præsens adessem; nec quisquam, quantumvis fortî animo, spectaculo adeo tristi ac horrido, nisi cor planè obduruisset, absque gemitibus interesse sustinuerit. Non alia certè merx

magis in usu est apud ipsos, quam *Christianorum*; quibus a *Tataris*, incurſionibus & bello, raptis, onuſtæ naves tempore æſtivo, quo in *mari Euxino*, ipſis, artis nauticæ non admodum gnaris, aliàs adeo exitiali, tuto navigandū eſſe videtur, quod *Kara Deniz* i. e. *mare nigrum* nuncupant, *Conſtantinopolim* frequentes appellant. Hæc urbs celeberrimum eſt mancipiorum emporium, ubi cito & pluris veniunt. Huc etiam ab extremis Imperii provinciis per terram beneficio *Caravanarum* deferuntur. *Tataros* autem, quibus felicior aut magis opima præda vix contingit, dum ſinguli rem ſuam adaugent, privatisque commodis inhiant, non minus hac ex parte publico inſervire vel obtuſioribus *Turcis* manifeſtum eſt. Hinc *Chriſtianorum* vires; tot millibus ſubinde raptis, peſſum ire; hinc novam ampliandi imperii ſpem adeo ingentibus incrementis & acceſſionibus ſuccreſcere læti augurantur. Pauci ex his patios repetunt lares, at longe paucioribus

oribus suppetit constantia fidem
 Christianam, quâ educati essent, re-
 tinendi, à quâ, vel minis territi,
 vel commodioris vitæ degendæ, spe
 allekti, turpissimè deficiunt: in no-
 vos transeunt mores inque novam
 religionem, & patrii soli penitus obli-
 viscentes, ex advenis fiunt glebæ
 Turcicæ adscriptitii. Forum, quo
 quolibet die *Mercurii* ante meridiem,
 ad instar tot equorum, vænum ex-
 ponuntur, peculiare inde nomen ha-
 bet *Tasir Basar*. Aream quadrangu-
 lam quinquaginta passuum occupat,
 quam ab omni latere circumcingunt
 cameræ, quibus asservantur. Quingen-
 tos *Mohammedi* immolandos simul pro-
 stare non sine horrore illic vidi. Pueri
 e modestè gerunt, & fœminæ acicu-
 lis suis artem & peritiam, si quam
 habent, ostentant, volentibus id do-
 minis, ut majoris vendantur pretii.
 In his, uti in aliis mercibus, pro-
 rudendis, quo facilius emptorem al-
 liciant, hoc quasi mangoio utentes,
 bene pastos & decoris vestibis or-

natos exponunt. Vix ferè quisquam
 est, nisi fortè qui extremâ labore
 inopiâ, qui *Christianum* pecuniâ sibi
 non comparaverit. Horum operi
 utuntur in quibuscunque vilissimis
 officiis fabeundis. Hos elocant quan-
 doque, exinde non parum emolu-
 menti percipientes; summam in hoc
 habent auctoritatem, nisi quod in
 illos ultimo supplicio animadvertere
 interdictum sit. Quicquid miseri lu-
 crantur, Dominorum est. Nihil in
 proprios usus reservatur, a quibus
 pro lucro deputandum, si obsonia
 parata, si vestes, si quicquid vici-
 sustentandæ par & necessarium vici-
 tur, illis suppetant. Quâ in re
 magis quam ipsis consulunt, nec
 quicquid est curæ humanitati ullat-
 nus adscribendum; utpote quorum
 eadem est de equis cæterisque anima-
 libus cura ac sollicitudo, ut bene
 leant vigeantque, cum illorum agri
 do & mors ipsis in ingens detrimen-
 tum planè cessura essent.

Rasas cæterosque Principes vici-
 quibus

quibus tanta rerum copia contigit,
 fortunæ adeò prosperæ beneficio, dum
 licet, frui facilè arbitraberis, sibi-
 que in tantâ rerum, quam vident hor-
 rentque simul, incertitudine pla-
 cere. Magnificè sane, pro genio
 gentis, sese efferunt: ædium ta-
 men pompam non quærunt, nitori
 non student, si amplæ sint, si usibus
 familiæ, quam alunt, pares & ac-
 commodæ, abundè contenti: idem
 erè ipsis cum plebe communis cibus,
 non condimentis cæterisque gulæ
 vitamentis student inhiantque. Lon-
 ge alia est magnificentia *Bassarum*.
 militiæ addicti tam in propriam,
 quam in *Provinciæ*, cui præsumt, se-
 curitatem de provisionibus bellicis
 de copiâ armorum sibi maximè
 curæ censent, uti de equis alen-
 dis generosæ prosapiæ, quam longâ
 vie deducunt. Præcipua vero ipsis
 gloria est famulos vel bello captos
 vel ære coemptos alere. Horum ac-
 curatissimus fit delectus, solis juve-
 nibus proceris, fortibus, & pulchrâ

indole & specie in familiam admiffis. Horum largo comitatu fe maxime ostentant superbiuntque *Basse*. Quo spectaculo nescio quid jucundius aut gloriosius desiderari possit. Hinc e numero mancipiorum, quæ in censu bonorum reponuntur, dignitatis & opum amplitudo apud ipsos æstimatur.

Eâdem licentiâ in fœminis emercandis spurcissimus *Imperator* uti permisit, quas quisque libidinosus, prout rerum domesticarum rationes sinunt, accumulat; harum enim numerus non a lege sed a solo ipsius arbitrio dependet. Parum refert, cujus sint gentis, cujusve *Religionis*. In ipsas plenum jus disponendi ac iterum vendendi habent: quando harum tædet, in forum remittuntur, a novo domino possidendæ, ac ab alio ad alium quinquies aut sexies quandoq; transferunt.

Hâc ex parte *Judaorum* ingenium versipelle & astutum quo quo modo, ubi lucri spes affulserit, sese inclinare

ordinare facile perspexi, nec illos
 ditescere remque suam augere vel
 sub tyrannide *Turcica* mirandum est,
 qui tot opes congerendi artibus in-
 structissimi id solum agunt eique
 unice intendunt. Puellulas satis vili
 pretio a *Turcis* redemptum eunt, in
 quibus educandis multum studii &
 laboris ab iisdem impenditur: mores
 pro tenerâ ipsarum ætate ad libitum
 effingunt, de gestu, loquelâ, tota-
 que vitæ ratione solliciti: ne decedat
 pereatque pulchritudo malis cibus
 aut morbo, sedulo cavetur: canere
 & choreis saltare docentur, ne alias
 artes, quæ ingenuas maximè dede-
 cerent, memorem. Tandem cum
 ad justam ætatem pervenerint, tanti
 æstimantur, ut laboris, quem in-
 sumpsissent, pretium, a *Turcis* em-
 ptoribus facile ferant. Hinc ex æ-
 dibus *Judeorum* in *Gynæceum Impera-*
trix aut *Basarum* transeunt, (neque
 enim privatorum est ipsas compara-
 re) quæ memores, quantâ benignita-
 te ipsas prosequerentur *Judei*, quor-
 um

rum alumnae penè erant, & quorum
 curæ, licet proprium, non illarum,
 commodum respexerint, felix illa
 fors, ut ipsis videtur, accepta refer-
 ri debet, mutua amoris & benevo-
 lentiae officia rependunt, & de ipsa
 quavis occasione, quæ non rarò acci-
 dit, mereri impendiò student. For-
 minis nulla propemodum elabendi
 via patet, in conclavibus occludun-
 tur & semper domi manent, nisi forte
 ad balneum, si ædibus suis desit, ire
 liceat, vel tempore æstivo in campis
 paululum spatiari, aut in cymbâ in
Bosporo Thracico vehi aut fretum tra-
 jicere indultum sit: sed ne solæ eant,
 (præcipuè si cujusquam viri divitiis
 sint) comitem vel potius custodem
 habent. *Eunuchum nigrum*, quie-
 rum curam agit, ne quid ab ipsis fu-
 at, quod zelotype domino bilem aut
 suspicionem commoveat. Facile au-
 tem *Turcicis* moribus assuefiunt, nec
 rarò conditionem, omni patriæ, a-
 micorum, ac religionis sensu exuto,
 sibi gratulantur, neque eam volunt

in-

utatam. Homines fortasse furor cru-
delium dominorum penè ad despe-
rationem cogit, & mortem præ servitu-
te petunt, dum vitâ chariorem liber-
tatem habent, nec pericula curant,
tum de patriâ repetendâ cogitant.
Incassum cedit plurimis hic conatus,
in sylvis tantisperdum delitescunt,
donec fames in publicas vias redire
cogit. Palabundos *Turcæ* arripiunt in
proprius usus, vel patronis restitu-
endos curant, cum syngrapha liberta-
tis recuperandæ illis non suppetat.
Interceptiuntur, revocantur, longè
graviora passuri; elapsum mancipi-
um illico investigatum eunt; ad pon-
tes, ubi necessario transeundum est,
quasi excubias agunt, & alios de fu-
gitivis retinendis monent. Memini
quosdam *Turcas*, ponti fluminis *Cay-*
stri, quod non aliter trajiciendum es-
set ob aquarum profunditatem, as-
cendentes, nos, quos ejusdem gentis
& religionis cum ipsis opinarentur,
rogasse, ut si forte fortuna in itinere
quædam mancipia antevertisse conti-
gerit

gerit, ea coram Judice proximo
 stenda curaremus. Quandoque ta-
 men (licet perrarò) etiamsi tanta
 ab avidissimis dominis, ne aufugiant
 adhibeatur cura, sese ab ipsorum ma-
 nibus furripiunt, & ope *Christianorum*,
rum, præsertim *occidentalium*, elabun-
 tur.

Quanto cum periculo duo, quos
 noveram, effugerint, quamque insigni
 providentia libertatem demum nacti
 fuerint, brevissimè enarrabo. Puer
 gente *Russus*, duodecim circiter anno-
 rum, verberibus à domino male mul-
 tatus, & ad tam diram servitutem,
 quam servivit, planè inhorrescens,
 arreptâ oportunitate vespere do-
 mum evasit. Extra urbem perniti-
 evolavit, nescius, quo evadendum
 esset; forte ad vicum *Christianis* inco-
 lis refertum uno milliarià *Pera* re-
 ctâ tendebat; huc illuc palat, tanquam
 peregrinus; vel illic manere aut pro-
 gredi metuens paritèr. Quod animad-
 vertens unus ex *Interpretibus* nostris,
 qui negotiorum causâ se illic tunc
 temporis

temporis contulisset, qualisnam esset,
 sciscitatus est. Illicò *Christianum* se
 esse, & à crudeli Patrono aufugisse
 fatetur, ipsius opem & misericor-
 diam obtestando obnixissimè. Pro-
 misit ille bonus vir, se aliquid pro
 libertate ejus ausurum. Ingravescen-
 tibus tenebris, puerum secum ad æ-
 des D. *Legati* tulit, & fugæ historiam
 narrat. Iste autem vestes *Christianas*
 induit, galericulo capiti imposito;
 Puer alter a se videtur, & in numerum fa-
 milularum recipitur: postquam *Angli-*
 loqui cœperit, securus plateas tran-
 sit, ne ipsi quidem Patrono suo, si
 occurrisset, cognoscendus, ac si no-
 viscum ex *Anglia* advenisset. Qui
 maxiori sunt in custodiâ, ope navi-
 um, quæ portus *Turcos* appellant, a-
 quando aufugiunt. Huic oportu-
 nitati abesse nolunt aliqui, licet peri-
 culum, quod subeundum est, quemli-
 ber, nisi plane de vitâ desperantem,
 obsterret. Paucis diebus, antequam
 sinu *Smyrnenfi* solveremus, media fe-
 c nocte flebilem vocem cujusdam in
 mari

mari audientes nautæ, ad latera
 vis citissimè accurrebant; tanto strepitu
 & gemitu attoniti. Juvenem viderent
 penè viribus confectum, fundum maris
 petiturum; ni suppetias tulissent. No-
 vis nostra tum aberat a litore, spacia
 læuicæ extra propugnaculum, & ab
 urbe quatuordecim: noctu elapsus
 tacitus legebat litora, donec ventum
 esset ad locum oppositum (favebat enim
 audaci periculo tranquillum mare)
 & nox illustris stellisque lucida
 ut navem semper præ oculis haberet.
 Exteriori veste relicta, ne inter nau-
 dum impedimento esset; se aquæ com-
 misit; latus recipitur in navem, se-
 nescio an ipsius lætitia, an nautarum
 qui ipsum penè in extremis fatiscen-
 tem sustulerant, maior esset: novis
 stibus induitur; sed quo securius pro-
 cedatur, in navem *Belgicam* bellicam
 mittendum curavimus, ne *Turca* na-
 ves nostras in orbem *Christianum*
 abituras exploratum venirent, & hoc
 prætextu, si apud nos illum reperirent
 sent; nobis & mercatoribus mole-

am facefferent. Post quatrimum,
cum nec ille nec nos amplius pericli-
taremur, juvenem, qui etiam genere
Russus erat, repetimus, & in *Angliam*
tandem perduximus.

Horum plerique, ut in se tristem
ac duram servitutem subeunt, felices
videntur præ cæteris, qui ad triremes
damnati, remis perpetuò incumbunt;
sedibus suis catenis alligantur, cælo
pluvio & fulmine ac tonitribus gra-
vato ipsis illic manendum est; nullum
sub tabulatis refugium est, sola spes
relinquitur, turbidum mare tandem
deservitum, & tempestates pro-
cellosas, vaporibus absumptis, ex-
spiraturas esse. A necessitate, cui sub-
esse tristi fato coguntur, patientiam
sumunt. Quantum amorem vitæ,
quale desiderium, quam ingens,
quam acre ipsius prorogandæ singulis
severit natura, hinc argumentum,
non vix aliud clarius reperiri pote-
rit, sumendum erit. Quis enim la-
bores non nisi cum vita exhaurien-
dos sustinuerit? quis penè, dum fla-
gris

gis cæditur, ad desperationem non
 adigeretur? quis non vitam pro pec-
 na, mortem poneret pro lucro?
 sed nec his mors adeo exoptanda vi-
 detur, catenis longè gravior est
 ad nomen ipsius pallent ac exhorres-
 cunt; ad vitam non minus quam ad
 libertatem anhelantes. Quotquot
 infelici sorte belli capti sunt, manci-
 pia *Imperatoris* fiunt; in triremes de-
 truduntur, nullo pretio, nullâ pro-
 ce redimendi, nisi fortè quando le-
 gatus aliquis *Christianus*, post initum
 cum ipsis pacis & amicitiae fœdus, po-
 tentè intercedit; nec hujusmodi in-
 tercessio semper valet, ni in partem
 fœderis venit: Indecorum arbitrantur
 ipsos pecuniis numeratis dimittere,
 ex horum lutris fiscus *Imperatoris* vi-
 ditior futurus esset, & præ fastu respu-
 unt quicquid nummorum oblatum est.
 Consenescendum est in triremibus &
 ergastulis, nisi in alto mari a *Mele-
 tensibus*, prælio commisso, eripiantur
 aut inexpectato casu triremibus
 navibus in terram subductis, quod

rarissime

rarissimè contingit, ope *Christiano-*
rum, aufugiant. Ampla area est
 trans *Constantinopolim*, quâ savi-
 niente occluduntur. *Turcæ* præ for-
 tibus excubias agunt, altis muris
 munitur carcer. Nec tamen se satis
 cavisse de illorum custodiâ credunt,
 compedibus in ipsos coniectis, quæ
 cruciant & simul gravant inter in-
 cedendum: quorum quisque socium
 miseriæ sibi alligatum habet. Huc
 sæpe me contuli, prout officii ratio
 exigebat, conterraneos meos invi-
 sendi gratiâ, qui cuidam *Græco* pi-
 aticam in mari *Mediterraneo* exer-
 centi, & *Turcas*, quos pessimè ode-
 rat, malè mulctanti operam suam elo-
 quantes, tandem ipsis in prædam ces-
 dere, tum ad ipsos monendum de re-
 ligionis *Christiane* officiis, ut vitam
 sobriè & piè instituunt, ut captivi-
 tatem strenuè ferant, ut totam spem
 in *Christo Salvatore* reponant, ut de
 omni animarum salutis consulentes
 eodem *Christi* ad mortem usque inter
 c *Turcarum*

Turcarum insultus & minas constanter retineant, tum ad inopiam illorum sublevandam vestibus, aliisque, quibus indigebant, ac pecuniis, quibus edulia emerent, datis. *Turca* enim panem atrum & aquam abunde ad vitam sustentandam sufficere arbitrantur, nec aliud quicquam, nisi perrarò, ab ipsis suppeditatum est. Hi sunt vilioris conditionis, nautæ ac milites gregarii.

Quotquot vel navarchæ vel in castris *Christianis* militantes ductores erant, in magnifico quodam carcere in extremo urbis *Constantinopolitanae* versus *Propontidem* angulo sito qui *Jedi Kola*. i. e. *septem turrium*, a numero totidem turrium illic exstructarum dictus est, asservantur. Hæc tanquam trophæa victoriarum ostentant, horum perpetua servitute sed tot millium, qui in bello periêrunt, iacturam solantur. Horum singuli quindecim *Aspros* in diem *Imperatoris* pro regiâ suâ liberalitate impertit.

sed cum sint plerique è nobili prosa-
piâ oriundi, amicis adjuti, habent
quo benè vivant: non tamen tantil-
lum illud pro victu quotidiano, quod
ex ærario *Turcico* ipsis suppeditatur,
cujus ferè trientem avidissimus *Præ-*
fectus sibi deposcit, spernendum est.
Hunc quoque carcerem sæpissime
conveni, a quibusdam *Nobilibus* bello
Cretico & Hungarico captis, qui *Refor-*
matam Religionem a Romanensium cor-
ruptelis purgatam profitebantur, in-
vitatus, ad ipsis divina mysteria com-
municandum. Facile admissus eram,
neminem repulerunt *Turcæ*, quo minùs
colloquium inire ac conversari cum
ipsis possent. Huc illuc cursitare li-
cuit, modò non extra limites egre-
derentur, quos transilire penè nefas
erat. Mutuis congressibus tam longæ
servitutis tedium fefellerunt: etiam
in horto, quem *Nobili Veneto*, viro
fortissimo, elocaverat propugnaculi
Præfectus, spatiari permissum erat.
Nihil ipsis defuit, præter libertatem,
sed

cujus jacturam minus ægrè tulerunt,
 tantisper dum his vitæ commodis fru-
 erentur. Custodia erat planè libera,
 & suam feritatem & sævitiam dedidi-
 cisse videbantur *Turcæ*, qui jure bel-
 li quidlibet, licet humanitatis jure
 planè adversum sit, ipsis licere autu-
 mant. Postquam verò *nobilis* quidam
Gallus in numero *Equitum Melitenensium*
 recensitus, ante biennium & quod
 excurrit evasisset, ferociores facti in
 cæteros infandâ barbarie & sævitâ
 animadvertentes, his captivitatis de-
 linimentis frui amplius non sinunt.
 Illius fugam qui supererant miserè
 luunt, in gurgustia citra omnem a-
 tatis & dignitatum, quas olim gesse-
 re, rationem detrusi, a quibus invi-
 sendis quilibet *Christianus* arceretur:
 nec hic se stitit *Turcicus* furor; quo
 magis de iis retinendis fiant securi,
 eos compedibus gravant non sine in-
 genti verborum insolentiâ, quæ cui-
 libet ingenuo morte gravior est, &
 supra humanam patientiam, ni divi-
 na gratia adsit.

De cæteris mancipiis, quæ priva-
 torum peculium fiunt, modò preti-
 um justum offeratur, redimendis non
 est eadem difficultas. Hic tamen cum
 avarissimis eorum dominis ingenio u-
 tendum est; affectus *Christianorum* erga
 contrerraneos suos sub tam crudeli
 servitute ingemiscences, ne nimius vi-
 deretur, coram suppressi debet; au-
 getur enim pretium ex charitate,
 quam erga illos præ se impotenti a-
 nimo ferunt, & quò magis procuran-
 tibus ipsorum libertatis studium inno-
 uerit, in iisdem dimittendis se diffi-
 ciliores præbuere. Quæres fortasse,
 unde in *Anglos* aliosque adeò crude-
 lier sævitum sit, quibuscum fœdus
 pacis & commercii per tot annos in-
 tercesserit? De *capitulationibus*, qui-
 bus de vitâ & opibus mercatorum a-
 giorumque, qui has regiones invisunt,
 cautum est, postea dicendum erit: in
 presenti sufficit rationem, quam pau-
 lo supra innui, explicatiorem redde-
 re. Ex istis nautis aliqui, nescio quibus
 De ille.

illecebris aut qua spe prædæ ducti, navibus mercatoris turpiter desertis, sub alienis vexillis, puta *Venetorum* aut *Melitenſium* stipendia meruere. Aliqui *Piratis* (quos non tam zelus religionis & odium *superſtitionis* *Mohammedicæ*, quam lucri & spoliolum spes & amor armavit) operam elocarunt. Nec malè plerumque succedit tanta audacia: hinc naves *Alexandrinæ* opulentis mercibus onustas, cum prælio ineundo prorsus impares sint, inter *Cyelades* & *Sporades* maris *Ægæi*, omni fugâ illis præceptâ, rapiunt occupantque. Illinc in litus exscensionem facientes, *Turcas* incautos & penè dormitantes opprimunt, licet tantis cladibus è veterino expergefacti, de oris maritimis muniendis jam tandem seriò cogitent. His lætissimis auguriis elati, victoriam sibi in quolibet conflictu spondentes, extrema malorum procari & ambitiosius petere videntur. Non omni tempore feliciter pugnatum est: Quis enim illud

illud speret? nec id fata bellorum
 sinunt. Omnes, quotquot in manus
Turcarum incidunt, eadem infelix fors
 manet; modò *Anglus*, modò *Gallus*,
 nullo discrimine habentur, nec ip-
 sis magis favent quam cæteris. Memi-
 ni me, dum *Smyrnæ* agerem, *Capitane-*
um Bassam, *Consuli* nostro pro capti-
 vis quibusdam *Anglis* supplicanti, cum
 ipsum in triremi sua *Prætoria* honoris
 gratia inviseret, audivisse ita respon-
 dentem, sibi a *Domino* suo imperatum
 esse, ut nautas, cujuscunque essent
 gentis, qui hostibus suis suppetias tu-
 lerint, pro meritis tanti sceleris gra-
 vissimè discruciaret; ipsis imputan-
 dum esse, quod in hanc captivitatem
 sponte ruerint; id illis jure belli lice-
 re, proque talibus, qui longè majora
 supplicia meriti fuissent, minimè sup-
 plicandum esse. *Bassæ* & *Beii* insulis,
 quæ huc illuc scatent & quasi ex a-
 quis emergunt, præficiuntur hæc con-
 ditione, ut triremibus classem *Turci-*
cæ singulis æstivis expeditionibus

adaugeant: pro ratione vero redituum, quos colligunt, triremes numerantur. In his armandis ne unicum quidem asprum suppeditat fiscus *Imperatorius*. Illorum est cibos, mancipia, tormenta, cæterosque bellicos apparatus comparare. Si quam verò hostilem navim proprio Marte, dum a classe sejuncti & dimissi sint, occupent, vel si quis fortè in litoribus suæ ditionis naufragium patiat, ipsis in prædam cedit. Quod tamen rarò accidit, nec numerus iste bello captorum sufficit, Alios ergo ære suo emunt, quos, prout commodum videtur, vicissim vendunt. Cum horum aliquibus de captivis liberandis pacisci quandoque licuit. Hic tum conscientia mea, tum fama D. *Legati* & *mercatorum* injurius essem, si tacerem, cum id probè nossent, quanto affectu, quam abundè ipsorum necessitatibus subvenerint, & quam largos in iisdem redimendis profuderint nummos: dum se *Christianos*, dum se

Anglos

Anglos meminerint, nullis sumptibus pepercerunt, si modo sumptibus res expedienda esset, hac ex parte *Religioni* ac *genti* suæ optimè consulentes. Non minoris veneunt quam quinquaginta libris *Anglicanis*, interdum longè pluris. Quendam e nostris redemptum quam maxime cupiebamus, ingenti pretio oblato, quod planè rejectum erat, nec, si duplicaretur, suffecisset. Ille enim, quod postea cognovimus, carbasis conficiendis & refarciendis operam dabat ipsis adeo utilem ac necessariam, ut nullâ pecuniâ pensanda censeretur. Sed ars, quæ ipsi omnem libertatis spem præcluserat, tantam apud ipsos gratiam conciliavit, ut hæc sorte penè felix esse videretur & solo nomine captivus. Alios fastus & pecuniare odium tum *religionis Christianæ* tum *gentis* nostræ adeò obstinatos reddidêre, ut nullis machinis pecuniariis submoveri aut flecti potuerint. Hanc intemperiem, hosque malos affectus

affectus *Bassæ Rhodensis* menti infide-
 re experiebamur, cujus exemplo de-
 siderium vindictæ ex animis *Turcarum*
 nunquam erui posse, & non nisi cum
 vitâ cessaturum clarius liquebit. Ip-
 sius pater, triremium *Turcicarum*
 præfectus, postquam insulas oramq;
Græciæ maritimam lustrasset, tan-
 dem se in sinum *Eubæensem*, qui
Beotiæ versus septentrionem objacet,
 (hodie *Golfo di volo*) cum classe re-
 cepit; illic quamprimum duas *An-*
glicas naves anchoris stantes vidisset,
 suspicatus illas frumenti gratia, quod
 a legibus *Imperialibus*, ne in *Christia-*
num orbem deferretur, severissime
 vetitum erat, appulisse, spe & animo
 optimam prædam, quæ oculis obver-
 sabatur, deglutivit. In istiusmodi enim
 angustiis, quibus pro diversâ pugna
 di ratione naves circumagendi præ-
 syrtibus ac vadis nulla dabatur, nec
 dari poterat oportunitas, facilem spo-
 spondit victoriam: nulla nostris fugæ
 vel salutis vel victoriæ spes relinque-
 batur.

batur; certissimum mortis aut ser-
 vitutis periculum illis imminebat.
 Postulavit illè fastuosè, ut se dederent,
 aliter extrema mala expectanda esse.
 Non diu deliberandum erat. Vires,
 quas inopinatus hic & infelicissimus
 casus sustulerat, a desperatione re-
 petunt recolliguntque, & efferatiores
 facti, ineunt pugnam. Utrunque
 pugnatur quam atrocissime, ab his ob
 vindictam, ab illis ob prædam. Tantis
 copiis oppressi, nostritandem succum-
 bunt, at non inulti. Confertim cecidè-
 re *Turca*, inter quos *Præfectus* iste sclo-
 peto confossus periit. Hinc efferum
 illud filii erga gentem nostram odium;
 hinc avidissima vindictæ sitis. Ille e-
 nim paternum fatum, quod ante qua-
 draginta annos ipsi evenerat, in me-
 moriam revocans, dum adhuc de ul-
 tiscenda ipsius morte meditatur, *An-*
gelos, quotquot reperiri possint, vel
 vel pecunia occupare conatur. In
 hos severè animadvertit, in hos tri-
 umphos agit quotidianos crudelissi-
 mus

mus vir, quasi parentis manibus hoc
modo litaturus. Decem, ni fallor,
è nostratibus habet, nullis precibus
nullo pretio dimittendos. Hunc
frustra tentavimus, quem licet alia
pecuniæ avarissimum, inexorabilem
comperimus, utpote vindictæ pro
niorem. Sed de Mancipiis haec
nus.

Cum sub oculis habuerit *Impos-*
Mohammedes, quantum vires nimis
vini usus exhauriret, & quam male
Christianorum exercitus, quorum disci-
plinam militarem luxaverat, ab
intemperantiâ multarentur, quam
denique sanguineæ lites orirentur
inter compotandum, id sequacibus
suis, quos bello & armis destinave-
rat, penitus interdixit. Vafro huius
invento vim & auctoritatem concili-
avit superstitio, quâ genti credulâ fa-
cile persuasum fuerit, illud unâ cum
cæteris legis *Muslimicæ* institutis de
cælo in ipsius mentem illapsum esse.
Sed quanto nisu in vetitum ruat gen-
humana,

humana; Turcæ hac in re clarissimum
 faciunt indicium: cum tot elogia
 ipsorum, quasi plane abstemii es-
 sent, apud scriptores existent, illos
 a vino abhorruisse, ebrietatemque
 crimen inauditum illic fuisse, ac solis
 Grecis imputandum, quispiam faci-
 le crediderit: sed diu est, ex quo
 ab hac laude exciderint; luxus to-
 tam gentem ferè inundavit, excep-
 tis fortè quibusdam *senibus & sacer-*
dotibus, a quorum ætate, moribus,
 & vitæ professione hoc vitium alie-
 num videtur. Nemo beneficium
Turcis, quod acceptius foret, con-
 ferre, aut ipsos magis demereri po-
 terit, quam si dederit vinum. Hoc
 petunt, hoc strenuè potant, miran-
 tur a nobis aquam inter bibendum
 vino attemperatam, quod tali mix-
 turâ nolunt jugulandum: nec mode-
 ratius haustibus contenti, se in pocu-
 lis ingurgitant profusissimè. Labes
 hæc undiquaque sensim obrepfit; ci-
 ves & milites paritè rei: nec ipse
Vizirius,

Vizirius primarius immunis. Postquam enim expugnatâ *Candiâ* vinum semel degustâisset, qualem saporem suavem an amarum, habuerit attente, prorsus nescius, tanto affectu insequitur, ut *Prophetam* suum obrepente palato adeo gratæ & sanitati corporis mentisque hilaritati conducibile interdictum penè damnet. Doluit hoc rigidis & superstitiosis *Mohammedicæ* fidei cultoribus & vindicibus, clamitant & tonant de rostris, de religionis & imperio jam actum esse, rem nefandam quotidie admissam esse, & penam inexpiabilem. At non movit horum zelus *Janizarios* cum *Vizirio* è *Cretâ* reduces. Tandem pro concione, quam habuit in natali *Mohammedis*, Imperatorem sui officii monuit *Sacerdos* quidam *Vani Ephendi*, eruditionis, pietatis, & eloquentiæ famâ apud ipsos longè insignissimus, rixas & concertationes militum penè sub ipsius conspectu hoc liquore diabolico diffusentium memorat, hanc rem esse peccati

omni ominis, & omnia exinde in pejus
 uitura, tantis flagitiis *Deum* & *Mo-*
ammedem excandescere, denique sa-
 crofanctæ religioni certam pernici-
 em impendere spissâ & tragicâ ora-
 tione exaggerat: orat, obsecrat, ob-
 laxissimè, maximâ vocis & animi in-
 tentione hortatur de remediis adhi-
 endis. Pergit, & illum *Paradisum*
 nunquam ingressurum obnunciat, æ-
 ternaque supplicia ipsi intentat mi-
 turque, nisi hoc gravissimum scan-
 dalum quam citissimè curret amoven-
 tum. *Imperator* tum agebat *Adriano-*
poli; illicò cenopolia *Græcorum* fun-
 ditus diruenda, ac vinum effunden-
 tum, tanti sceleris ac tantarum liti-
 um causam, primò mandat; mox cur-
 ores per totum *imperium* missi *Impe-*
riale mandatum de interdicens vini
 usu ubivis promulgarunt. Animum,
 tum hæc scribo, subit quantâ cum
 animi consternatione nuncium illud
Græci Constantinopolitani exceperint;
 quasi afflatu quodam pestilentiali
 percussi,

perculsi, gemunt, plorant, penè desperant, discurretur, sed frustra; jubet *Imperator*, cui parendum est. Cellas ipsorum vinarias ingrediuntur *Turcae*, vasâque effringunt, quos tamen celeritate ac diligentia suâ aliquando anteverunt, nè in præstando obsequio nimium segnes videantur. Unde versus complectitur decretum illud *Græcis, Armenis, Judæis*, non minus quam ipsis *Turcæ* in posterum a vino abstinendum esse. *Turcæ* pro genio qui ipsis insitus videtur; extremè gaudent, quibus, præposteris consiliis rei, quam effectam cupiunt intentis, quam futura damnosa sit minimè curæ est. Quicquid agunt tanto cum impetu tanque incitamento est, ut vix clementiæ & æquitati aliqua ratio habeatur. Quo major vis & auctoritas huic decreto constitet, ne quis contra eat, severissimis pœnis cavetur; harum metu magis quam religionis sensu coerciti à vino, ne anhelitus expirans, forte

forte coram *Judicibus* aliisque, qui-
 bus illud exequi commissum erat, si-
 tantur, vel si ipsis occurrant, ipsos
 odat, planè abstinent. *Græci* &
Armeni non item, qui temeritatis suæ
 penas luunt. Quosdam enim benè
 otos tum linguâ tum pedibus titu-
 antes in plateis abreptos & ad tri-
 emes damnatos novi. Interpretes
 nostri, quotiescunque officii ratio
 ostulavit, ædes *Gubernatoris Constantinopolitani* non nisi jejuni adibant;
 grande enim nefas esset, si in ora
 sse tetros vapores afflâsse quispi-
 m auderet. Interim *Christianos* Le-
 atos cura tetigit, ne ipsi familiæque
 osorum, *Autumno* insequente ces-
 antibus vindemiis, his etiam incom-
 modis premerentur. *Græci* præ des-
 eratione, à vineis colendis destite-
 runt: neque operæ pretium vide-
 antur ob solas uvas, quæ vilissimo
 retio veneunt (nec aliter eorum co-
 iz finit) tantum temporis impen-
 ere, & meruendum erat, ne pro-
 d tervi

tervi portitores vetarent; quò minus vasa vinaria e navibus *Christianis* ad ipsorum palatia deferrentur. Alii liquòs ex his *Judicibus* zelus stimulavit, aliquos mentis perversitas & obstinatio, aliquos avaritia. Hoc prætextu *Judex Hierosolymitanus Religiosis Christianis*, qui sacra illa loca incolunt, in missis celebrandis usum vini interdixit, nimirum ad extorquendam ab illis pecuniam. Hoc enim unicè voluit nequissimus Nebulo, non aliter pacandus erat. Quid ergo in tantâ rerum perplexitate agendum? Interpretes, quorum opere rebus suis procurandis utuntur, *Vizirium* a *Legatis* confectim mitrantur, qui ipsi referrent, hoc iniquissimum fore, si in ipsos ita decerneretur; *Turcicis* liquoribus & aqua non nisi maximo valetudinis detrimento assueferi posse; & hoc, ne commodis vitæ fraudarentur, pro gentium iis deberi: Re perpetuum æquum postulatum censebatur: id

miſis, ſed ſolis, indultum eſt privile-
gium in proprios uſus vinum confici-
endi. Ad alios quoſcunque ſuæ ditio-
nis, qui commercii exercendi cauſa
extra *Smyrne*, &c. degerent, id extendi
preſcribi poſtulant. Hærent *Baſſæ*, &
ſimilis legis evanidam fore, nec finem
propoſitum fortituram, ſi concedere-
mur, obſtinatè regerunt. Impetrandi
quod petirum erat ſpes nulla reliſta
videbatur. Interpres noſter rem uſq;
quoſque proponit, urgetque fortiùs,
de novo auctoramento adjutus. De die
in diem res delata eſt, tandem poſt
longas moras (quatuor enim menſes
effluxerant) pervicaciâ ipſorum con-
tinuis efflagitationibus laſſatâ ac vi-
ſâ, aſſenſere.

Interim *Græci* ſua fata lugent, qui-
bus hoc vitæ delinimentum non am-
plius ſuppetit, quorum tamen aliqui
in privatis ædibus uvas in torculari-
bus premunt, conniventibus *Judici-*
bus pecuniâ, quæ hic omnia poteſt,
corruptis & emollitis. In hoc decreto

interdictus quoque erat liquorum situlatio-
 latitiorum potus. His enim non minus
 laxè indulserunt *Turcae*, quemlibet
 qui vel stomacho calorem indat, vel
 palatum titillatione aliquâ afficiat,
 vidè exhaustientes. Nemo apud illos
 reperitur artis *Chymicæ* peritus, in
 istiusmodi processibus formandis ne-
 mo versatur. Nec *Græci* hâc ex parte
 expeditiores, exstillant equidem,
 sed modo adeo rudi & ineleganti, cum
 non minus vasis ad id accuratè exequen-
 quendum aptis, quam regulis artis
 destituantur, ut liquores coxisse potius
 quam spirituosas & puriores ipsorum
 partes a crassioribus & faculentis
 lentis separasse videantur. Qui magis
 in usu est apud ipsos, *Racke* appellatur;
Racke appellatur; quod nomen ad
Indos usque diffusum est.

Cum vero huic nostros tantâ curâ
 ac tanto sumptu ex aromatibus aliis
 isque rebus calidis & pretiosis secretis
 tos antecellere; sensus judicaverit, quam
 facilè senties gentem brutam, quæ
 sensum

fit sensum, si non ut unicum, saltem ut
vitz ducem præcipuum sequendum
statuit, in illos effræni appetitu rue-
re, cui non aliter satisfieri credunt,
cum detur copia, nisi fœdissimum in
modum gravi excessu obruatur. Si
quis integer & mentis compos à
tali computatione discedat, illud
non virtuti, non voluntati, non affe-
ctibus, quos moderari ne vix qui-
dem possunt, sed forti cerebro impu-
tandum.

Habent etiam alios liquores sibi
magis peculiare, quos tantum no-
minabo. *Bozza*, ex milio, *Dareb*, con-
fectum, *Hushaf* e racemorum cocto-
rum & mellis admixtione, *Palisee*, ex
aquâ, melle, & ovis, *Pecmez* sirupum
ex uvis saccaro conditis. His assue-
tit sola infima plebs ob pretii vili-
tatem: ditiores, furentibus anniæ-
tibus, ad sitim extinguendam con-
fectione, jam apud nos notissimâ,
quam *Sherbet* appellant, utun-

Hic de opio (*Oſiun Turcice*) cuius
 usus apud *Turcas* celebratissimus est,
 oportunitate erit pauca differere, ne-
 que enim in describendo hoc succo
 quomodo compressione facta fluat a
 papaverum seminibus te morabor.
 Quod adeo accuratè exequitur *Bella-
 nius*, ut nihil habeam quod ipsi addam.
 Solum in præſenti enarrabo, quomo-
 do afficiat corpus, qualesque muta-
 tiones inducat. Quod insigne *Turca-
 rum* vesanix argumentum suppedita-
 bit, qui breviculæ delectationis in-
 tuitu sanitatem corrumpunt vitæque
 infidiantur. Deglutitione factâ (ne-
 que enim unquam id inapsum est) &
 stomacho suis partibus fungente, vi-
 res, quas habet, sentit cerebrum;
 spiritus effero motu agitantur; inde
 oritur vertigo & penè delirium;
 incessus primùm inconstans, insur-
 insipientium ebriorumque, ita ut ne-
 que lingua nec pes nec mens sibi con-
 stent, officiumque suum præstent.
 Sibi interea mirificè placent, mille
 rerum

perum species facultatem imaginatri-
cem subeunt, quibus delectantur ;
adeo parvo pretio ipsis acquiritur
voluptas, quam delicati cibi & liquo-
res longè pluris empri vix dabunt ;
effectus saltem iidem videntur, nisi
quod vino in cerebrum longè violentius
operetur concretus hic liquor :
solum in hunc finem id ab aliquibus
ori ingestum est ; neque enim viles
animæ aliis voluptatis, quam quæ ex
hoc præternaturali statu corporis or-
nitur, capaces sunt, neque aliam
magis cupiunt : ab aliquibus, ut in
exercendâ venere, cui id non parum
conducere experiuntur, se magis
strenuè gerant : Aliqui pilulas ejus-
dem vorant, cui æquè ac doctrinæ de
fato cæterisque incentivis in priori-
bus epistolis à me enumeratis audax
& penè desperata fortitudo videtur
adscribenda. Aliqui denique, ut
seipsos a frigore aliisque hiemis vio-
lentiis magis muniant, & expedien-
dis longis itineribus paratiores fiant.

Tanta enim vis huic pharmaco inest, ut tantisper dum illa duret, per sessionis expertes sint. Hoc viatico instructi nuncii, quorum plerique sunt *Arabes*, cum literis a *D. Legati* & mercatoribus *Constantinopoli Smyrnam* subinde huc illuc missi, mira facilitate & celeritate iter illud conficiunt. Intercapedo harum urbium ferè est tercentum milliarium, (*Propontide*, quæ necessario trajicienda est, & ob viæ compendium, interposita) quam pedibus metiuntur octiduo, nisi ob pluviam & lutum & aquarum inundationes transitus reddatur difficilior. Rem optima fide peragunt, in tribum quasi coacti; his enim præficitur quispiam melioris notæ, qui eos regere & ad varias *Imperii* provincias, prout ratio negotiorum exigit, ablegare solet. Cum dixi eos, hoc toxico sumpto, stupidos & penè insensibiles fieri, de impressionibus aëriis id dictum esse memineras; se rectâ viâ incedere, licet

mente

mente emoti, & in anfractibus & divisionibus viarum, quali semitâ iter sit prosequendum, norunt; defessi quiescunt sed parcè admodum, & penè supra fidem: soporem, quem aliter superinduceret, primo impetu, discutunt continuâ corporis agitatione, modico somno contenti, non strato corpore jacentes, sed more recumbentium, genibus usque ad ventrem, ut exindè calefiat, collectis. Quantitas varia est pro vario cujusque temperamento. Quod ordinariè a quibusdam sumitur & quasi in quotidianum alimentum, æquat pisi magnitudinem; duplum ipsius fortiores desiderabunt stomachi, quod ab iisdem concoqui posse aliquis miraretur, nisi venena etiam peculiari corporis constitutione, quam vel natura dedit vel longus usus firmavit, in succos alimentosos olim abiisse, certò constitisset. Quamvis illa pars ejus nostros oculos longo sopore constringeret non nisi extremo die aperiendos! quod usus familiaris

liaris quibusdam penè ad vitam necessarium reddidit, ut ne per unicum quidem diem abstinere possent. Exitum! spiritus accensi, post violentum & præcipitem motum ipsi hisce venenatis particulis impactum tota vi absumpta, subsidunt, flaccescuntq; & torpidiores fiunt, aspectu teret & luridus, & nihil nisi horridum præ se ferens, manus tremula, cæteræque vitia senectutis longè ante senectutis tempora, inertes & stupidi, nec inter homines vivos, sed automata penè numerandi. Nescio quibus experimentis veritas rei constet, certum est, eos, qui paulò cauti agunt, sumpto opio, a potu aquæ frigida, modico saltem tempore, abstinere. Credunt nimirum mortem certam, licet sensim & sine agonibus, exhibitam secuturam. Hic unicus est opii apud ipsos usus, quod crudum devorant nescientes, quanti foret usus, si in medicinâ noxiæ qualitates debitâ attentione corrigerentur.

de Institutis Turcarum 43

Institutum illud, quo à vescendâ carne porcinâ arcentur, tantâ cum animi firmitate tantâque diligentia a singulis adhuc colitur, ut qui id dissimulatum vellet, pro sacrilego & scelerato habendus sit; inde ex contactu se pollui, sordesque in animam derivari credunt. Hanc opinionem superstitiosam, quæ altas in ipsorum mentibus radices egerit, longa ætas adeo firmavit, ut nunquam evellenda visum sit. Pueri ab ipsâ infantiâ, quam primum disciplinæ capaces fiunt, & rebus addiscendis attendunt, eam & Christianos, quos infami porcorum nomine dehonestant, simul execrari jubentur. Inde cum annis crescit ostentum, non minis, non invitationibus, non ipsâ fame amovendum: Vix tam tali flagitio protractam indignantur; quod si quis admiserit, *Islamismum* censebitur ejurasse. Qui tandem ad conspectum ejus inhorrescunt, deinde horror, quem primo conceperant, in bilem & iram vertitur;

titur; væ igitur *porcis*, si fortè armati militibus occurrant, cum quibus confligunt tanquam cum atrocissimis hostibus. Quorundam nares offendit nidor, ac si pestilentielle quoddam miasma exhalasset. Cavendum est *Christianis*, ne mensæ, cui accumbit *Turca*, tam feralis & horridum ferculum inferatur; nemo si vel tantillo religionis sensu imbutus sit, id patitur: excandescit, fugit e triclinio, inque alium secessum se recipit. Quod cuidam seni in ædibus mercatoris *Angli Galatæ* præsidenti dum adessem, accidisse meminimus. Cum enim coquus, talem convivam nobiscum assedissem planè nescius, ferculum illud tandem apponendum curasset, ille carnem immundam esse suspicatus, qualisnam esset interrogavit, quo cognito (neque enim res amplius dissimulanda foret) surgit quasi attonitus, vagantibus oculis omnia circumspiciens, cisternam videt, ejus epistomio verso, aquâ infusâ manus, os, nares pur-

gat,

gat, nobis præ ira & celeritate pror-
sus insalutatis. *Græci*, qui vicos seor-
sim à *Turcis* incolunt, non tam in pro-
prios, qaam *Christianorum* occiden-
taliū usus, porcos alunt. Id non sine
pecuniis numeratis ab ipsis impetra-
tur. Mos quoque obtinuit, ut quo
securiùs agatur, in iis comparandis
syngrapham *Gubernatoris* sigillo muni-
tam procurent *Legatorum* interpretes;
quodlibet autem postulatum vel
requissimum apud hos barbaros illico
petitio *Arx* nuncupatur) hoc fit sin-
gulis annis, ingruente bruma. Ne
vero horum animalium conspectu
oculos malè se habere, ipsosque im-
puris halitibus inquinari querantur,
subulcis cum grege extra urbes in
campis manendum est, usque dum nox
suis tenebris omnia occuluerit; ap-
petente enim vesperâ se recipiunt
Turcæ, singuli in suas ædes festinan-
tes, nec in plateis noctu spatari vel
licet vel iuvat, quo pacto tum ab of-
fensâ; tum a tumultu caveri solet.

Nondum

Nondum invasit *Turcicam* gentem ciborum luxuries: desunt illic artes culinariæ, frustra quæras condimenta, quæ gulam irritent, præter piper & cepas; raro piscibus aut avibus vescantur, nec deliciis carniū student. Ovillam subinde in frusta dissecant, quæ veribus ligneis insunt igni comburenda. Communissimus autem cibus per totum *Oriem* est oryza, quæ omni ferè ferculo apponitur. Hanc variis coloribus tingunt, puta croco, seminibusque inspersis: facilè paratur coquiturque; neque enim longas moratur patitur ingenium *Turcicum*; tribus ante meridiem horis discumbitur, quod prandii loco est, hic omnia fiunt celerrimè. Vas cupreum, rotundæ figuræ, scamno appositum, sesquipedis à strato altitudine, cætera minora vasa tum ejusdem metalli, tum fictilia, continet, neque enim argenteis utitur ipse *Imperator*. Hoc præse junctis lateribus circumcingunt,

certa

certatim quasi cibos comedunt, vel
devorant potius, carnem, digitis &
dentibus dilacerantes; non enim
cultri suppetunt ad hos usus. Sed
de his satis superque dixisse *Tibi* vi-
debor, ideo ad alia pergo, licet non
annotassem, nisi quod de moribus
Turcarum aliquatenus hinc etiam ju-
dicandum sit.

Nuptiæ magno cum tumultu, qui
bus pompa est, celebrantur; spon-
sa enim velo coccineo ad talos usque
propendente induta, equo cruribus
divaricatis vehitur, numeroso cognato-
rum & vicinorum comitatu stipata.
Tibiis canitur in plateis, pueris cir-
cumsonantibus applaudentibusque.
Non ante hunc diem genialem con-
veniunt sponsus & sponsa, sponsali-
bus utpote, ipsis absentibus, ope
amicorum peractis. Cum vero lege
Mahammedicâ permissum sit quavis
de leviculâ causâ nuptiis renuncii-
are, quo magis de felici filiarum for-
tæ adversus inconstantiam & proter-
viam

viam geherorum provisum sit, si ipsos illarum tædeat, coram Iudice signantur contractus de tot aspris in singulos dies numerandis in alimonie subsidium, modo remittantur. Hac arte affectus maritorum retinetur, quibus, si quid in divortiis faciendis deliquerint, nummi, quos paciscabantur solvendo esse, tanquam justum debitum exiguntur. Non licet ultra quatuor uxores sibi assumere, quæ ancillarum dominæ sunt, nec aliud intercedit discrimen præterdotem, nisi quod in hæc plenum quisque habeat. Hac syngraphâ acceptâ, utriusque partis Procuratore quandoque (neque enim hoc apud illos perpetuo in usu est) coram sacerdote comparent, de futuris nuptiis, quo celebriores fiant, indicendis. Ille fausta quæque auguratur interdumque ad convivium nuptiale invitatus, ipsis benedictionem coram impertit; tribus continuis diebus iusibus & latitiæ indulgetur.

Status mulierum; quas solenni con-
ugio quispiam sibi adsciverit, ser-
ilis est, in ædibus tanquam in car-
ere concluduntur; non foras ex-
eundum est absque custode, nemo ad
colloquium admittitur, ne ipsarum
videm fratres, si pubertatis annos
excesserint, vel saltem bis terve an-
no, quod gratiæ deputandum est,
maritis præsentibus. Otiosæ domi
anent; maximum hoc vitæ delini-
mentum est, clathratis cancellis,
quo prætereuntes aspiciant, adstare,
balneis, quæ in amplioribus ædi-
bus nunquam desunt, frequentes in-
eresset; nisi quod aliquas ex ipsis hu-
us otii planè tædeat: hæ sudaria &
ragula intexendo & acn pingendo
longas horas fallunt; felicissimæ vero
ibi videntur, si maritis placeant, in
ipsis demerendis totæ incumbunt, hic
labor præcipuus, hoc unicum studi-
um est, ne vel minima de ipsis subori-
atur suspicio. Repudiantur, expel-
luntur, modò justa subsit causa nec,
e ne,

ne, pro arbitrio maritorum.

Quosdam tantæ severitatis erga ipsas pœnitet, quas iterum in pristinum statum resumunt, quod alternâ etiam vice per consuetudinem, quæ invaluit, fieri licet; si quem verò furor & impotentia mentis ad id tertio faciendum impulerit, actum est de ipso, sui juris plane fit fœmina, nec in illius potestatem amplius redigenda, nisi post alienos amplexus; aliter ipsam ad thorum adsciscere penitus interdictum est, & adulterii crimen habet, juxta sententiam *Haniphei*, celeberrimi apud ipsos *Alcorani* & traditionum *Mohammedicarum* interpretis & enarratoris. Hoc in pœnam inconstantiae ipsis irrogatur; maxime autem dedecori habetur apud moratiores, nec hâc infamiâ sibi pejus imprecari potuisse visus est *Bajazides* primus, nisi statotempore, quo illud ad praelium ineundum invitaverat *Tamberlanes*, (*Timur lenk* i. e. *claudus*) ipsi cum exercitu suo occurrisset.

Quam

Quam facilè autem apud ipsos divor-
tia fiant quibusque de causis *Judæi*
fidei & religionem *Mosaicam*
pissime ejurent & *Mohammedanismū*
amplectantur, cum id quotidianā fere
experi liqueat, historiola hæc non in-
certa dilucidè monstrabit.

Cujusdam verpi uxorem, quam
peribat, tandem ad suos amores
ellexerat alius eorundem rituum
cultor, sed scelus occultum longa a-
perit dies; ipsa secluditur, dum ille
fulminatrice *synagoga* censurâ me-
rit & ad desperationem penè redi-
tur. Omnia consilia versat, quo se
ab hisce laqueis ear expeditum, fa-
tum liquebat nullo prætextu dissi-
mulandum; novos amores accendit
absentia, quæ intolerabilis utrisque
visa est, quibus repetendis securiùs
palàm, mutuo consensu condictum
est, *Turcicam* religionem amplecti.
Quod factum erat, ringente marito,
cui omnis spes eam repetendi præ-
cludebatur; convicta tandem fœmi-

na criminis admissi; ad pristinum virum, qui id unicè volebat, redire cupiit; nec renuit amarius, at obstitabat. *lex Mohammedica*, quæ fœminam *Turcicam* *Judæo* aut *Christiano* nubere vetat. Idè ille insano amor indulgens, in castra *Mohammedica* transit, hic coram *Judice* nuptiis, quæ tabellis signatis firmaverat, dissolutis eam abrenunciat, quæ jam libera & sui juris, alteri nubit, a quo decesserat. Relictâ urbe *Theſſalonicam* *Judæi* tu mentem petunt, veterem *Judaismum* amplexuri, ubi in tantâ multitudine minimè metuendum erat, ne ipsos ob renunciatam fidem *Mohammedis* animadverteretur.

In gratiam fœminarum sancitum est, eas a conjugibus suis, si ab iisdem majorem injuriam quam quæ tolerari debeat, passæ sint, separari posse hac conditione, ut nihil præter vestes aliasque reculas, quæ nomine doti veniunt, secum auferant: nec quicquam, quo alantur, a maritis expectent.

ent, puellasque, si quas pepererint, erent educandas: sed exempla rara sunt.

Erga eos, qui gravi morbo maleficiuntur, aliquâ præsertim necessitudine & cognatione intervenient, perquam humani & benevoli sunt, quod etiam nonnulla animalia bruta docuit natura. Hoc inter opera charitatis, (*semeb*) quæ humanitatis & civilitatis leges exigunt, recensetur: his visitandis adeò frequentes concurrunt, ut molesti videantur, nisi quod usus officium hoc non solum tolerabile, sed penè necessarium reddiderit. Quisque fructus & pharmaca in subsidium ægri secum affert. Dum vis superest, nihil non, quod illam solaturam retinere fugientemque extrahere possit, moliuntur. In ipso item agone mortis, cum res jam proclamata est, moribundo auribus conspiciam, sacerdos præsertim si adhibet, insusurrar plus semel formulam, quæ summam religionis apud ipsos

ipsos complectitur, *Non esse Deum*
præter Deum, & Mohammedem nunci-
 um ejus. Egros laborantes & cum
 morte luctantes lugent, misereantur
 ingentemque præ se tristitiam ferunt
 voce & vultu flebilibus. Postquam ve-
 ro anima a carcere, quo detinebatur
 avolaverit, cessat omnis luctus, a ge-
 mitu & suspiriis, saltem quantum na-
 tura patitur, ne palam exaudian-
 tur, abstinent; mortuos lachrymæ
 reliquoque doloris ac iræ apparatus
 & tumultu plangere non leve piacu-
 lum habetur, cum hoc esset decretum
 divino, cui placidè parendum est
 perperam & contumaciter obare.
 Cadaver thymiamate suffumigatur
 & aquâ tepidâ, cui admiscetur sapa-
 ad eluendas sordes, diligentissimè
 lotum & sindonē consutum (nisi quæ
 pars infima, quæ caput & pedes opor-
 rit, sine acu conjuncta in plicas o-
 volvatur, quo expeditius se pedibus
 sistat in sepulchro, & sine mor-
 rula rationem fidei suæ reddat.

Deum citò ad sepulchrum, capite prius la-
to, defertur; Non alius ipsis condi-
endi modus in usu est, non in solen-
norem pompam prorogatur sepultu-
ra, nullas exequias, nullam magnifi-
centiam funerum curant; nulla præfi-
ca, tædiferi nulli, qui cereos por-
tent ad supplendum diurni luminis
defectum; nunquam enim noctu hos
ritus peragunt. Antè ambulat *sacer-*
dos, pauca obmurmurans: sequun-
tur cognati vicinique: cum ad loca
sepulturæ perventum sit, pro salute
ipsius animæ peculiare preces effun-
dit *sacerdos*, qui solus propè adstat,
reliquis ad viginti pedes recedenti-
bus, & quædam *Alcorani* capita le-
git. Tum mortuum de fide, quam, dum
in vivis esset, profitebatur, seriò qui-
dem monet, ne illum quasi ex impro-
viso, & de istiusmodi rebus minimè
cogitantem occupent *Angeli inquisi-*
tores, ut in illo examine subeundo
hoc nempe, *Deum esse creatorem su-*
am, Mohammedem nuncium ejus, & se
Meccam

Meccam versus preces suas direxisse liberè & audactè respondeat; quibus cæremoniis peractis, hūmi cadaver condunt, & ab *Angelis* de antea vitæ ratione examinandum relinquunt.

Cura superstitum erga defunctos ultra sepulturam extenditur, nummi distribuuntur pauperibus, ut eorundem suffragiis & precibus amicorum animabus benefiat. Ad sepulchra sæpissimè itum est a cognatis, ad testandum luctum simul & affectum. Aliqui ex *Imperatoribus* & *Magnatibus* sibi consulentes, ad hos usus prædia devoverunt, ne deessent istiusmodi officia. Mulieres funeribus nunquam intersunt, cum id officii & humanitatis ad solos viros spectet, nisi quod ultimo die *Ramazani* iis sepulchra invisere permissum sit. *Cameteria* sunt extra urbem, & prope viam regiam, nescio an ad pompam religionis *Mohammedica*, an in humanæ fragilitatis exemplum & memoriam. Sepulchra

autem

autem cava sunt, neque enim terrâ
implentur, spatio, quo assurgant fa-
cilius & assideant coram *Angelis*, re-
lictis, asseribus superimpositis, ne
in ipsorum ora & oculos decidant
pulvisculi & arenulæ, quibus supe-
rius spatium oppletur. Ad horum
extrema eriguntur duæ columnæ,
effractæ & intercisæ, quæ olim *Græco-*
rum ædes & templa ornarunt,
vel ingentia saxa, quorum non pauca
quatuor ulnas longitudine excedentes
in cœmeterio *Galatensi* me vidisse me-
mini. Mortuos lædere horridum so-
nat; ideo ossa in loculamentis qui-
escere sinunt, nec idem sepulchrum
bis effodiunt; quisque proprium se-
pulchrum habet, non ossa ab alienis
ossibus premuntur, cineres non magis
impermixti olim in urnis & capsulis
recondebantur. Uniuscujusque, vel
pauperrimi, tumulus duobus saxis
signatur, insigniora verò sepulchra
habent melioris sortis viri, quorum
descriptionem paucis accipe. Ex
lapide

lapide quadrato & bellè cæso exstruuntur, cistæ, cui operculum ablatum est, (nullum enim saxum superiori sepulchri partem tegit) formam referentia, gradu lapideo ea circumambiente: in utrisque lateribus tres circuli auro obtecti, ut in extremis unicus, exstant, intermedia spatia flores cum germinationibus & flexibus suis incisi implent. Hic, uti in laquearibus, calatura ostenditur: statuariam & artem pingendi humanas imagines nemo apud ipsos callet, nec si calleat, ostentare audet. Artificium hoc tanquam scelestissimum penitus damnatur, & in figuras seu penicillo seu scalpello elaboratas planè sæviunt. In alterutro extremorum erigitur columna, quæ à quadrato latere incipiens in conum assurgit desinitque, cujus apici superimposita fascia, qualis capitibus virorum multiplici flexu spirarum instar circumvolvitur, viri sepulchrum signat, ut (*Tekyah*) insigne capitis muliebris

mulie-

mulieris. Haftenus de fepeliendi ritibus & fepulchris, quæ sub dio funt in locis campeftribus: de facellis tectis, quibus *Imperatores* jacent, poſtea commodior erit dicendi locus.

Jusjurandum apud *Turcas* maximè obinet in judiciis litibùſque pecuniariis & capitalibus dirimendis: producitur in medium *Alcoranus*, quo tacto auctor & teſtes, invocato *Dei* nomine, (*vallah*) ſe bonâ fide in teſtimoniis adhibendis aucturos ſolennitèr obſtringunt. Librum oſculantur, & fronti apponunt, tum in juramenti, tum in *Alcorani* reverentiam, qui tanti æſtimatur, ut illum illotis manibus tractare nefas ſit, nec niſi poſt hos ritus peractos aperire liceat. Si quiſpiam *Chriſtianus*, ſi *Judeus* in jus vocentur, vel alicui litem intentent, eos tactis ſacroſanctis *Evangeliiſ* vel *Pentateuco* de rerum veritate adjurant. Unus è *Chriſtianis Occidentali- bus* ad forum citatus coram *Judice Mohammedano* comparuit teſtimoni-
um

um daturus; prius juramentum interponendum erat; libentissimè se juraturum profitetur, cum id optimo jure potuerit; sed defuit sacer *Evangeliorum* codex, nec ulterius in litis contestatione procedendum erat, nisi hoc obice amoto. Itur ad *Græcos*: tumultuantur, sedulo inquirunt ac investigant an liber uspiam inveniri possit; tandem infertur libellus quidam *Latinus*, quem *Evangelium* crediderunt. Quo ostenso, ille manum a contactu libri profani in hoc sacro cultûs divini, quem naturalis religio docet, actu planè retrahit; Urget interpres, a quo hæc historia mihi communicabatur, rem fieri, ne lite caderet; librum ipsi *Evangeliorum* vice objectum esse; moram ipsius testimonium suspectum reddituram; eâdem fide se jurare potuisse, modo *Evangelistarum* Autographa exhiberentur: quibus argumentis expugnatus, annuit.

Non expectabis, ut jurandi formulas,
quibus

quibus in familiari sermone extra
 iudicium utuntur ad fidem concilian-
 dam, cum rei, de qua agitur, seriò in-
 tenti sint; vel cum versutia & deci-
 piendi hoc religioso prætextu studi-
 um; vel cum ira similesque affectus
 mentem transversim rapiant, hic ap-
 ponam; In historiis rerum *Turcica-*
rum ex ubique exstant. Unicam dabo,
 quâ omnem falsi suspicionem amo-
 vendam curent, & cui succumbere quæ-
 libet præfractæ mentis necessum sit;
 hæc autem his conceptis verbis effertur,
dort kitab hek itchin, i. e. per verita-
 tem quatuor Librorum remita se habe-
 re; Intelligunt legem Mosis (*Teurat*)
Psalms (Zabur) Evangelium (Ingil)
 & *Coranum*. Horum auctoritatem
 agnoscunt, & tanquam libros sacros
 venerantur; *Isa, Jesu, (Musa) Mo-*
sis & (Daoud) Davidis nomina apud
 ipsos nota sunt & in honore, quos
prophetas insignes fuisse fatentur; nec
 de iis absque elogio loquuntur, ip-
 sorum nominibus titulo dignitatis
 præfixo, ut *Hazrette Isa, Dominus*
Jesus.

Iesus. Fœdissimus *Impostor* hac de re ipsis præivit in *Alcorano*, de sanctissimâ vitæ *Christi* ratione & de miraculis, quæ edidit, abundè testatus. Hinc illa reverentia erga *Christi* nomen apud moratiores, ut si qua injuria ipsi inferatur, indignentur, & quandoque eam ultum eant. *Judeus* quidam *Gallipoli* urbe *Thraciæ* maritimâ ad *Propontidem* mercatori *Anglo* malè infensus, postquam putidissima convitia in illum evomuerit, extremum, quo illum maximè ureret, *Christo* maledixit, sed non cessit ipsi impunè hæc impia oris virulentia: abripitur ad ædes *Judicis* recutitus nebulo, testantur, qui aderant, ipsum *bazrette Isa* (i. e.) Dominum *Iesum* blasphemâsse ac probris læsisse; factum liquebat, sine morâ fustibus pedes cædi jubet *Judex* (nec enim longâ deliberatione & consilio in re adeo apertâ opus erat) in tantæ blasphemix pœnas.

Singulis annis celeberrimus *Turcarum* ab omni ferè imperiî, quantû quantiû est, Provinciâ

de provinciâ conventus est apud *Meccam*;
 Hanc urbem sacrauit *Mohammedis* se-
 pulchrum, in quo invisendo insignis
 pietatis pars collocatur; hinc amor
 & zelus iste illic peregrinandi ori-
 tur, hinc opinio meriti, hinc major
 fama pietatis peregrinantibus, qui-
 bus hæc felicitas contigit, unanimi
 consensione accrescit. Quibus autem
 ritibus & cæremoniis tota hæc pere-
 grinatio peragatur, ex historiâ, quam
 meo rogatu *Constantinopoli* descrip-
 sit D. *Albertus Bobovius*, de quo,
 utpote tibi famâ ac commendâ
 datione noto, mecum egisti, ante-
 quam ex *Anglia* discefferim, pla-
 nissimè liquebit: Hanc cum aliis e-
 jusdem lucubrationibus in appen-
 dice annectendam curabo. Quantâ
 veneratione *Hierosolyma* prosequan-
 tur, titulus, quo ea insigniunt, satis
 indicat. *Kuds* enim (i. e.) sanctuari-
 um seu urbs sancta vulgari nomine
 nuncupatur, cui hæc epitheta hono-
 ris gratiâ frequentissimè addi solent,
Kudsherif & Mubarek i. e. nobilis &
 bene.

benedicta : sed longè clarius indicium est, quod aliquamulti peregrinationem *Meccanam* non absolutam & meritoriam credant, nisi hic etiam inter redeundum adorent, & sacra obeant, in *Moscheâ* nimirum, super montem *Sionis* exstructâ, eo vertice quo olim eminuit magnificum *Solomonis* templum. Hanc etiam, uti sacellam illud; quo *Meccâ Mohammedes* sepultus jacet, ingredi nemini, præter eorundem sacrorum consortes, permissum est; omnis aditus tum *Christianis* tum *Judæis* interdicitur, quasi sacra hæc loca, si alienis gressibus calcarentur, vilescerent omnemque suam dignitatem & sanctitatem penitus amitterent. Sed manum jam de tabulâ; proximis, quia rem non ingratam nec displicituram videbor factururus, *urbis Constantinopolitane* descriptionem qualem qualem habebis. Interim, *Vir Clarissime & Præstantissime*, quam optimè valeas. *Collegio B. Mariæ Magdalene festo Sancti Barnabæ A. Chr. M. DC. LXXIII.*

EPISTOLA

EPISTOLA,

inquâ brevis

CONSTANTINOPOLEOS

notitia continetur.

U M *Urbis Constantinopoli-
tanæ* describendæ fidem me-
am *Tibi, vir Præstantissime
& Insignissime*, nuperrimè
dèrim obstrinxerimque, non eo a-
mo factum erat, quod planè com-
ertum habebis, quasi graphicam ejus
lineationem in me suscepissem; in
c enim verè laudabili operâ major
ta adhibenda est, quam venditare
d possim vel debeam. Singulos vicos
angiportus frequenti & accuratâ
agine rimari, ac quicquid illic ap-
reat lateâtque, ante exploratum
bere oportet, quam talem *Topogra-
phiam*

phiam aliquis de novo aggrediatur. Nec me latuit *P. Gylliū* libro suo aureo omnes numeros hanc ex parte explevisse videri, ac literato orbi diligentiam suam incredibili penitus satisfecisse, ut possit illum quidvis hac in re meditari plane arrogans & temerarium censendum sit. Ille enim *vir eruditissimus* omnes regiones *urbis* frequenti pede dimensus est; penè dixeram illum nimiam diligentiam usum fuisse, ac dum vario flexus, dum quasvis eminentias & depressiones viarum, dum singularum dimensiones maximam cum accuratatione definit, descriptionem paulò obscuriorem & minus gratam reddidisse.

Ille colles, valles, templa, portus, columnas, aliasque *urbis* appendices annotavit, collatione veteris statum ipsius, dum *Græci* rerum potiti super premium humanæ felicitatis apice assequerentur, cum præsentem, ex quo nimirum, eorum imperio everitam occuparint *Turcæ*, factam, quam veteri notitiâ *urbis*, qualis erat sub Imperio

tur. Imperatoribus *Arcadio & Honorio* ad-
 uree tus, inſtituit, ut omnem aliorum in-
 eviſ ſtriam omnemque laudem præri-
 à ſuæ miſſe videretur. Ita eſt ſanè me ju-
 poli ce. Quid ergò à te expectandum
 plan eſt, inquires, qui tot verba in elogiis
 andu *Gyllii* profuderis, quem accuratiſſi-
 omne um ſcriptorem tota gens literata
 imer cum fatetur? Præſto mihi eſt apo-
 nini ſtologia, quæ me ab hoc icu immunem
 vario ſuſumque, ut ſpero, tuebitur, mihi
 as a mirum idem cum aliis licere, qui
 larum *Conſtantinopolim* tum iconiſmis tum
 ratio ſuis commentationibus illuſtrandam
 lo ob ne cenſura *Gyllianæ* indiſtriæ, alio-
 idiff ſumque, qui idem argumentum tra-
 ortu ſarunt, vituperio credunt. Quiſque
 andio ſibi in rebus deſcribendis repræſen-
 ſtate tandiſque placet, non eadem metho-
 ti ſus, non idem propoſitum, quod pro
 pice ſiverſa ſtudiorum ratione variatur.
 ex qu in tanto igitur ſcriptorum numero,
 verſe non mihi imputandum erit, ſi more
 qua torundem, ipſe quid oculis observa-
 rat ſerim, licet fortasſe id rudius minùſq;
 mper f 2 expreſſe,

expresse, describam ; non enim pudebit fateri , curiositati meæ vix satisfieri potuisse, dum rudera antiquitatum investigando lustrarem; ea semel vidisse non satis duxi, plateas assidue percurrere ac templa ingredi per placuit, denique omnem diligentiam adhibui, si non quoad volui, (nec enim fastus & odium *Turcarum* id penitus siverint) saltem quoad potui, dum hæc agerem: quod mihi in excusationem apud æquos rerum iudices & aestimatores cessurum arbitror. Hæc autem præfatus, rem propositam & quæ ei ornandæ maximè conducunt, de industriâ paucis quidem pagellis ad amoliendum tum tædiū tum invidiam, in *Tui* & per *Te*, si placet aliorum gratiam brevissimè confedabo.

Facile, nec id temerè quidem pronuntiandum est, nullam urbem in universo terrarum orbe hodiè existare, aut olim existisse, quæ *Constantinopolim* situ æquet, si amœnissi-

num prospectum, si à qualicunque
 ostium ac ventorum impetu, absque
 sedissimo civium neglectu, securita-
 tem, si munitiones, quas suppe-
 rant tum ars tum natura, si denique
 breviculum, quo in *Asiam* facile tran-
 sur, trajectum spectes, ut in sedem
 caput imperii destinata videatur.
 Tot montibus placidè tumet, & di-
 us hinc inde pendentibus; ut illu-
 rius spectaculum, oculisve ju-
 undius desiderari aut fingi quidem
 possit. Ædes enim aliæ aliis
 paulò elevationes miro & pulchro
 ant ordine, & à quopiam urbis la-
 ere facile spectantur. In hortis al-
 um exsurgunt cupressi, plateis in-
 ermixtæ, ut urbem mediâ sylvâ con-
 sitam quispiam, maris *Propontici* oram
 regens, credat: si vero ad *Moscheas*,
 quæ quaquaversum patent, oculos
 collat, apices pyramidum auro ob-
 ecti tanto vigore lumen evibrant, ut
 nimio splendore victi oppressique
 coniveant & fatiscant, & delectatio
 f 3 illa,

illa, quam mens prius exhauferat, stupori derepente cedat.

Licet mari objacet, utrinq; angustis coercetur, ut penè inaccessa sit, & qualescunq; hostium impetus facile arcere possit. Distat *Tenedos* insula quatuor leucis ab ipso *Hellesponti* ostio, cujus litora intervallo quinque miliarium à se invicem distant; hinc aquæ rapidissimo cursu, potissimum flante *Boreâ*, in mare *Ægeum* sine ulla reciprocatione effunduntur, unde contra ire cursumque navis promoveri, nisi secundissimi venti ope non liceat. Hunc aditum muniunt duo propugnacula, quæ a *Venetis* ferè ad fauces usque *Hellesponti* cum classe sua irrumpentibus lacessiti, flagrante bello *Cretico*, exstruenda curabant *Turcæ*. Prope promontorium *Sigæum* (quod hodie à nautis nostris ac *Italîs Janizarianum* audit) in litore *Asiatico* situm navigantes, tormenta bellica istius propugnaculi ab uno latere, quod oram oppositam respicit,

rat, respicit, viginti sex, ab altero, quod
 Medum, sedecim numeravimus.
 ngu, in medio autem æstu vecta navis ab
 a, sit, his non multum fortasse periclitabi-
 faci, tur. Inde *Hellepontus* latius orien-
 nsula, tum versus exporrectus, tandem
 ti o, intervallo a *Propontide* & *Ægeo* pro-
 nque, modum æquali in angustissimas si-
 hinc, quatur fauces. Latitudo enim milliari
 num, *Anglicano* quartâ parte minor est. Pro-
 sine, pugnacula *Turcis Boghas hisar* (i. e. freti
 unde, munimenta, *Christianis Dardanelli*)
 mo, bi invicem opponuntur, quorum
 pe, gratiâ etiam adhuc veterem, quam
 iupo, olim obtinuere, famam retinent *Se-*
 etio, *los* & *Abydos*. Illius propugnaculum
 cum, trigoni formam habet, in cuiusque
 ti, anguli vertice exsurgit turris, me-
 nda, diam aream occupat turris quadrata,
 to, quam ambiunt tres aliæ, formâ he-
 no, mycyclicâ: Hujus propugnaculum
 in, quadrangulare est, latera arces ro-
 or, tundæ figuræ exornant muniuntque:
 ab, intus turris oblonga se altum exserit.
 am, His suam securitatem debent *Constan-*
 it, *f 4 tinopolitani,*

tinopolitani, aditu exitûque navium hinc interclusis; hic enim pro more, usque dum mundo ter illuxerit sol, uti loquuntur *Turcæ*, *Christianorum* naves jactis anchoris subsistunt, à *Constantinopoli* huc appellentes, nec illinc solvendum est, nisi post explorationem, ne mancipia mercêsve per leges imperii interdictæ concludantur delitescântque, factam, à *præfetto* veniam prius impetraverint. *Sestos* in litore *Thracico* sub monte jacet, in planitie *Abydos*; munitionibus validissimis & planè antiquis, longè super ingenium & peritiam *Turcarum*, utraque ornatur gaudetque, ingentibus tormentis paulò supra aquæ superficiem eminentibus, ut non nisi maximo periculo fretum sit perrumpendum, ne ea, quæ in singulis muris disponuntur, referam.

Ab alterâ parte versus mare *Euxinum* angustia *Bospori* aditum præcludunt, quo minus ad urbem eatur. Hic ad octodecim milliaria in longitudinem

ium ordinem extenditur, variis & inter-
 ludentibus aquarum flexibus, ob ru-
 pes & promontoria, quæ visum simul
 interceptiunt & fallunt, quasi utrisque
 ripis conjunctis non amplius esset
 nec progrediendum; tanto autem impe-
 tu fertur aqua in fretum hoc irrum-
 pens, præcipuè si ab *Aquilone* protru-
 datur, ut cymbarum proris fluctibus
 frustra obversis remiges subinde litus
 petere coacti, eas funibus alter pone
 alterum incedentes trahant, & quod
 mirè, tantâ cum ebullitione alicubi
 resilit, quasi ignis suppositus flexiles
 ejus particulas in bullas intumescen-
 tes sine spuma agitasset. Sinubus la-
 tis & portuosis abundat, potissimum
 in litore *Thracico*, quod oppletur vicis
 & ædibus *Magnatum*: freto imminent
 ædes, è quarum fenestris pisces capiun-
 tur; ripas *Bitynici* litoris tegunt olea-
 stri, castaneæ, cupressi; hortus continuo
 tractu insitus videtur. Hinc *Asia* mi-
 noris delicias æstimare licet, quam
 habere ac felici solo, quam propitio
 cælo

cœlo gaudeat ; jucundum sanè nobis
in *freto* navigantibus spectaculum, at
quam longè jucundius gratiùsque fu-
turum esset, si hæc umbracula, si amœ-
ni hi secessus è manibus *Barbarorum*
eriperentur!

Bina munimenta alterutrum alvei
latus muniunt, prima sexto ferè ab
urbe milliari distant, à *Mohammede* ex-
pugnatore *urbis* condita, *Turcis* *Jeni-
hisar*, *Græcis* *νεώστυα* i. *nova propugna-
cula*, seu *ἀσπρόστυα* *candida*, quibus no-
minibus ab aliis distinguuntur longè
vetustioris originis, quæ magis in-
trorsum versus ostium *Bospori* sunt,
novem abhinc intervallo milliarium.
Hic brevissimus est trajectus, non
enim milliari latitudo amplior vide-
tur. In ostia ferè, providente naturâ,
objiciuntur rupes, ad frangendam
aquarum, quas perpetim volvit *Eux-
inus*, vim : has *Symplegades* nuncupa-
runt antiqui ; tota enim moles saxea
est, & parvi circuitûs ; litori *Euro-
pæo* quatuor ferè contiguæ modico
inter-

intervallo inter se distant, ut, mari
 interfluente eminùs non perspecto,
 coire & concurrere videantur. In ha-
 rum maximâ adhuc eminet columna
 politissima candidi marmoris octo-
 decim circiter pedes alta, ordinis *Co-*
rinthiaci, quam *Pompeianam* vocant,
 quasi ab illo præclarissimo tum mari
 rum terrâ duce, in memoriam victo-
 riz, quam de *Mitbridate* rege *Pontico*
 reportaverat, erigeretur: quod mihi
 planè figmentum videtur, ac eâdem
 licentiâ dictum, quâ alii rudera quæ-
 dam saxea, non procul à *Belgrado*,
 (viculo nimirum, in quo flagranti-
 bus anni æstibus pro more rusticari
 solebamus) *Ovidii*, quasi hic propè
 exul quod reliquum vitæ erat transe-
 gisset, *turrim* somniarunt. Ita veteri-
 bus monumentis nova imponuntur
 nomina, à viris *occidentalibus*, partim
 seriò, partim jocularitèr: sed rem
 extra controversiam ponit inscriptio,
 obscuris exesisque characteribus in
 basi incisa, quæ eam imperante *Au-*
gusto,

gusto, cujus nomen illic memoratur, erectam fuisse ostendit.

Ex adverso *Pharos*, *Græcorum* opus elegans & magnificum, promontorio inædificatur, quem ascendimus; inde enim commodissimus in illud importuosum & infame mare, quod *Turcæ Kara denisi* i. nigrum mare appellant, prospectus est.

Situs hic inter duo maria longè antequàm a *Constantino* caput imperii constitueretur, *Byzantium* nobile emporium reddidit, utpote commercii quam maximè opportunum. Quicquid enim *Græcia*, quicquid *Ægyptus* & *Mauritania* habent, huc facile vehitur. *Asiam minorem* in conspectu habet, in quam copias tum frumentarias tum militares securissimè trahere licet, & gentes, quæ ingentem *Pontum* paludemque *Meotidis* circumstant, suas merces perquàm commodè mittunt. Sed de ipsius situ in genere pauca hæc prælibasse sufficiat.

Constantinopolis a *Turcis* nominatur

Istan.

Istanpol, quod juxta tritum loquendi
 usum, qui ubivis obtinet, in *Stambol*
 hodiè degeneravit. Inde cuivis con-
 stare posse certum est, nomen illud
 non *Turcicæ* esse originis, quasi *Islam-
 boul* i. *urbs fidei plena*, scribendum
 esset; ut aliqui imperitè conjectan-
 tur, sed ex *Græco* planè mutilatum,
 veteri sæpenumerò urbium nomen-
 clatione ad linguæ *Turcicæ* genium
 modulumque paululùm inflexâ, ut
Edriane, *Bursia*; *Esmîr*, *Budun* pro
Adrianopoli, *Prusia*; *Smyrna*, *Buda*, &
 sexcenta ejusmodi. Particularem vero
 ipsius situm accipe. *Scutario* (vete-
 rum *Chrysopoli*) urbi peramplæ, leucæ
 intervallo objacet, & *Chalcedoni* in
 angusto sinu reductæ, quæ temporis
 edacitatem & fati violentiam tristes-
 que rerum vicissitudines luget & te-
 statur. Ignobilis enim hodie pagus
 est, (*Turcis Kadi kui* i. e. *Judicis oppi-
 dum*) adhuc tamen sedis *Metropolitica*
 dignitatem obtinet apud *Græcos*, qui
 pulcherrimum templum pientissimæ
 &

& constantissimæ *Martyris sanctæ Euphemia* nomini dedicatum, unicum veteris magnificentiæ quod superest monumentum, hic habent.

Trianguli formam refert, cuius vertex est promontorium, (a *Græcis sancti Demetrii promontorium* nuncupatum) cui supereminet palatium *Imperatoris*. Inde majus latus, quod a *Propontide* ad *Austrum* se obliquatione factâ in sinum subducente subten- ditur, ab *Euroaquilonē* ad *Notazephyrum* sex ferè milliarium intervallo usque ad *septem turres* excurrit. Alterum latus versus *Boream*, litore instar cornu flexo, ad tria milliaria extensum ab ortu ad occasum facit sinus *Galatensis* a *Strabone* *Kieas* dictus. Pro base habet in planitie campestri *Tbracie* versus occidentem *Isthmum*, a *Propontide* quater mille passus ferè meridionaliter ad sinum exporrectum, triplici muro cinctum, usque ad *Constantini* palatium, inde angulo curvâ projecturâ facto, ubi est maxima terræ declivitas,

declivitas, unico, modico nimirum ad portum intervallo, quemadmodum duo latera, quæ a mari alluuntur, habent.

Quoad ambitum tredecim millia passuum intra mœnia complecti videtur. Latitudinis autem est variæ, coeuntibus aut recedentibus diversis angulorum oppositorum partibus. Montibus duodecim; ni fallor, turgēt, è quibus *septem* insigniores sunt, utpote elatioribus jugis maximè conspicui. Horum plerosque ornant templa magnifica, ab *Imperatoribus* juxta formam *sanctæ Sophiæ* condita, quorum testudines pyramidesque nubes ferè attingunt. Sed de his enucleatius postea dicendum erit.

Nihil non illustre & tantâ, quæ, spargebatur, famâ dignum in hac urbe exstare, oculis quoque spondentibus fisis, credebam; quamque ingens sui desiderium illa a longè inspecta pepererit, exprimendo non sum: quam tamen ingressus, me miserè

miserè delusum esse præsens sentii;
 mihi primùm displicuere salebroſi vi-
 arum flexus & inæqualitates, non
 sine labore superandæ; unde quaque
 enim vel ascendendo vel descendendo
 itur, si unicam, quæ urbem trans-
 versim dividens ab *Imperatoris* pala-
 tio ad portam *Adrianopolitanam* æquali
 superficie ac sine aliquâ curvaturâ du-
 cit, plateam excipias; dein earundem
 angustiarum, quæ nitore & amœnitati de-
 trahunt, ut ædes alicubi utrinque se-
 ferè contingere videantur. Sed cum
 his facile mihi in gratiam rediit, cum
 meminissem, in causâ fuisse tum fi-
 tum, tum umbræ commoditatem, stu-
 dio quæsitam, quò solis radii, ne ni-
 mium infesti sint, magis arceantur.
 Verum enim vero hæc nihili planè e-
 rant præ spurcitie & cæno & sordibus,
 quibus plateæ scatent, præ sterquiliniis,
 præ solitudinibus, quas incen-
 dia passim fecerant, præ denique ra-
 bernis & ædibus humilibus inornatisq;
 non è saxo affabrè dedolato, sed è
 tenuioribus

tenuioribus asseribus vel luto sole
 octo coagmentatis. Ex antiquis enim
græcorum ædibus pauca admodum
 hinc inde supersunt, idem fatum
 cum cæteris ob vetustatem brevi subi-
 turæ, quæ satis testantur, quam pul-
 cherrimis splendidissimisque ædificiis
 olim superbiret & exornaretur *Con-*
stantinopolis : de privatis ædibus lo-
 quor, quarum exteriori cultui pa-
 rum consulitur. Nullibi hic exsur-
 unt porticus columnis suffultæ,
 non postes deaurati, non arborum
 variatim depactarum ordines am-
 pulacra ornant terminantque; frustra
 imagines pictas, sculptas, aut opere
 oronario elaboratas hîc quæras : a-
 ræ, si quæ sint, penitus deformes,
 nec juxta *canonem* dispositæ. Hoc
 solo discrimine cæteris antecellunt
augustinæ ædes, quorum magnificen-
 tiam aliunde petendam esse supra
 diximus, quod laxiores sint, por-
 ticus prominentiis è variis coloribus,
 puta minio, cæruleo, croceo,
 g ressellatis

teffellatis. Ex atrio ascenditur in aulam satis amplam, quâ excipiuntur quotquot illos negotiorum causâ adunt: cubilia angusta, sine aulaeis parietes, quorum vices interdum supplent laterculi, variis florum foliorumque nexibus depicti ac deaurati opus intestinum rariùs.

Mœnia tum ob crassitiem tum ob altitudinem nescio an *urbi* majori præsidio & munitioni, an decori & ornamento; turribus muniuntur unde facile depluat in hostes imber plumbeus, si qui ea aggrediantur. Quæ ea, quæ ad *Propontidem* iunt, accedant grandiores naves, rupes in longum ex adverso sub aquis procurrentes obstant. Horum partem fluctu vi vel terræ motu dirutam *Theophilum Imperatorem* instaurasse inscriptio hæc, quam passim exstare accepti testatur.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ ΠΙΣΤΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ.

Sub moenibus in extremo latere ver-
 sis portum terrâ in litore aggestâ dis-
 ponuntur quinquaginta tormenta
 bellica, militibus illic perpetuo exeu-
 sis agentibus, in palatii securitatem.
 Maxis castris fiunt, nisi quod alicubi in-
 veniant lateres & lapides coemeto
 intermixti; in supremis versus terram
 moenibus, quæ triplicia diximus,
 quadam hiatus, tormentorum im-
 petu, in urbe expugnandâ facti, ad-
 huc visuntur, de quibus reparandis
 minime cogitant, cum isti eorum o-
 culis quotidie obversantes in memo-
 riam revocent, quam felicissime suis
 majoribus illa obsidio tandem cesse-
 rit. In his turres quadratæ a se in-
 vicem modicam distant, quarum spa-
 tio medio, quasi in trianguli formam,
 respondent in secundis alia. Tertia
 minis aperturisq, è quibus prospice-
 re licet, destituta, in terram valde
 deprimuntur, fossâ extimâ, viginti
 quinque passus latâ, hodie oppletâ.
 Extra moenia nullæ ædes suburbanæ,
 unica aut duabus prædialibus forte

exceptis, nisi ad portum, ubi excurrit vicus incolis refertus. Totæ planities campestris patet, hinc accedentibus ad urbem spectaculum oculis gratissimum exhibent numerosæ admodum & pulcherrimæ turres, aliæ aliis superiores, ut dubium sit, an terrâ vel mari gloriosior *Constantinopolis* appareat. Has amœnitates oculis avidissimis hausisse non semel, sed bisve contentus, totum illud spatium, quod occupant mœnia a *Propontide* ad portum, non sine maximâ delectatione pedibus sæpenumero dimensus sum.

Quo ab omni parte quisque major cum commoditate sine ambagibus urbem hanc, quæ tantâ perimetro circumdata est, ingrederetur, ab instauratore sapienter provisum erat tot portarum aperturis. Iis, quæ versus mare sunt, porticuli prætenduntur ac terra acclivior, in quam facile ascenditur, mediocri litoris intervallo excluso. Numero autem sunt

unt viginti quinque, quarum nomina,
 quibus a *Turcis* hodiè appellantur, li-
 cèt fortassè id leve prorsus & nullius
 momenti censendum sit, cum a ne-
 mine accuratè quod sciam hætenus
 præstitum sit, hic juxta situm, quem
 habent, brevissimè recensebo.

Ad mare *Proponticum*, nimirum a
Palatii promontorio ad *septem turres*
 hoc ordine septem occurrunt.

Achor Kapisi, i. *Stabularia* porta, propè
 enim adsunt *Imperatoris equilia*.

Chatladi, rupta (quasi per incisuram)

Kum, arenaria.

Geni, nova.

Daoud Bashe, *Davidis Bashe*, cu-
 jus nomen ob expensas curamque in
 eà reficiendâ collocatam ipsi. fortè
 inditum erat.

Samathia, ex *Græco* aliquatenus cor-
 ruptum videtur.

Narli, *malogranati*.

Versus terram a *Propontide* ad si-
 num septem.

Fedicola, septem turrium; quod quibusdam, linguæ *Turcica* ignaris, soni affinitate deceptis imperitissime in *Faniculum* pervertitur.

Seliure, quâ *Selymbriam* itur.

Top, tormentaria.

Feni, nova.

Edriane, *Adrianopolitana*, quæ nimirum eò ducit.

Egri, torta, ob tortuosos flexus & obliques.

Ivanseri; in planitie, quæ post curvaturam magis introrsum propius finem attingit. Ratio nominis, quod *Turcis* impositum fuisse certum est, incertissima videtur. Aliqui *Iyubanseri* scribi oportere contendunt, quem *Jobum Medinensem Ansariensem* dictum; (quo nomine quotquot *Mohammedi* bello & armis suppetias tulerint in *Alcorano* nuncupantur) utpote ipsius vexilliferum, alii *Monachum Christianum*, qui unâ cum *Essarium* ejusdem instituti viro religioso, propè in cryptis tenebricosis *Ascetica* vi-

vacavit, eſſe ſtatunt. Quorum
 illie ſepulcorum piæ memoria ſacel-
 lum nunc in *Mofcheam* converſum di-
 cabatur; inde in poſteriori nominis
 parte ad *ἡγίων Βεγαρίων* *Aivaſari* allu-
 ſum eſſe fingunt, τῷ γ' extrito inter pro-
 nunciandum, ſicut magnificum illud
 templum *Sanctæ Sophiæ* *Aia Sophia*
 hodie nuncupant *Turcæ*.

Ad ſinum undecim.

Balat, Palatina, quâ ad *Conſtantini*
 palatium aſcenditur; in extremo fere
 illius reſſu, in quem evolvuntur duo
 ſtrevioli.

Petri, ſancti Petri, ob templum
 ejuſdem nominis olim contiguum.

Phanar, Φανάριον ſeu *laternaria*, hâc
 in urbem irruerunt *Turcæ*; duplex
 antem hîc exſurgit murus duplexque
 porta, in litore altera, altera in clivo,
 a civibus obſeſſis, et in priori de-
 ſcendendâ deſperâſſent, tumultuario
 condita, hinc adhuc apud *Græcos* re-
 ſtinetur nomen *Πηλο-φάρου*.

Gebali, montana, vel ut alii eſſe-
 runt *Giob-ali* *profundi putei* porta;

porta *Jubalica* a quibusdam corruptè nuncupatur.

Unkaban, *farinaria*, propè copia annonariæ in cellis penariis reconduntur.

Odun, *lignaria*, monastichum hoc adhuc legitur, *μνῆμον δ' αὐτῆς χερσὶν αὐτῆς τῆς*.

Temish, *fructuaria*.

Baluk bazar, fori piscarii.

Balkaban, mellis porta, prope quam veneunt vascula illius plena, bilance appensa.

Zindan, *carceraria*.

Babchia, *hortularia*, non *Basha*, quasi solis *Bassis*, uti malè fingitur a quibusdam, noctu aperienda esset.

Quælibet ædes ampla, si paulò magnifica sit, à *Turcis* nuncupatur *Serai*, nomine hoc *Persico*, ad vulgarem usum traducto, licet id à plerisque occidentilibus ad *Imperatoris palatium*, terminatione additâ *Seraglia*, resringatur, de quo cum *Turcæ* verba faciant, hoc modo distinctè offerunt, *Padishah Serai*. i. *Imperatoris palati-*

um. Situm est in summo Promontorii vertice, in extremo sinûs *Galatam* à *Constantinopoli* dividendis litore, *Bosphorum Thracicum* ab oriente habens, cujus aquæ rapido impetu, alveo obliquè se habente, ipsum feriunt, ut naves, cessantibus vel lenitèr spirantibus ventis, quibus illud quasi æstuarium regatur, sæpenumero in rupes & vada impingant. Muris urbis duo ipsius latera, quæ à mari & sinu alluuntur, cingentibus, alius ad terram excurrit, turribus quadratis quoque munitus, ut propugnaculi speciem præ se ferat. Hic olim *vetus Byzantium* stetisse credibile est, primis incolis, uti fit, ob commoditatem sinûs propè degentibus; quorum ædes pro aucto civium numero ulterius in terram excrevère, uti postea succedentibus sæculis Collegium *religiosorum* virorum, qui sacra munia obibant in templo *S. Sophiae*, fuisse pro certo habetur. Diu autem erat, antequam *Imperatores Turcici* has ædes
in

in propriam sedem vendicaverint; expugnata enim *urbe*, relicto *Græcorum Imperatorum palatio*, vel quod in illâ, quam passa est universa *urbs*, strage non integrum illæsumque permanferit, vel mali ominis vitandi causâ, aliud, ferè in civitatis centro, eligendum condendumque censuere, quod hodiè nuncupatur *Eski Serai*, i. *vetus palatium*, quo defuncti *Imperatoris* fœminæ tanquam in carcere clauduntur, nunquam dimittendæ, nisi, quod aliquando fit, *Magnatibus*, quibus maximè favet *Imperator* ille, qui succedit, ipfas nuptum det.

Viginti stadia ambitu suo completi videtur, quod spatium non continuis ædibus sed hortis areisque amplissimis occupatur. Porta ordinaria, quâ itur ad *Palatium*, cum cæteræ non nisi rarissimè aperiantur, à *Janitoribus* (*Capigiler*) quorum clypei, hastæ, bombardæque illic in omnem usum pendent, in ingentem altitudinem effertur, cui par amplitudo non respoudet.

respondet. Hujus parastades muni-
unt duæ columnæ è crassiusculo mar-
more; hinc patet area, tercentum
passus longa, triente minus lata: à
sinistrâ rotunda *Græcorum* ecclesiola,
quam consentiens fama olim sacrari-
um *Sanctæ Sophiæ* fuisse tradit, nunc
Armamentarium, adhuc exstat; à dex-
trâ continuò procurrit nosocomium,
quo ex interioribus *Palatii* deferun-
tur valetudinarii. Ad secundam por-
tam, quæ in aliud atrium ducit, de
equis descenditur. Nemo enim, nisi
pedester, præter *Imperatorem*, illud
ingredi potest; mihi hic omnia pla-
cuere, ordo, magnificentia, pulchri-
tudo. Quadrangulum enim est, singu-
lis lateribus ad bis centum passus ex-
tensis, quæ undequaque ambit porti-
cus plumbo tecta, septem circiter pas-
sus ampla, in fornices columnis è
marmore *Thebaico* suffultos pari in-
tervallo divisa, quarum bases &
prominentiæ supra scapum æneis cir-
culis colligantur. Variis platanorum
cupressorûmque

cupressorumque ordinibus distribuuntur ambulacra, in quorum medio fons eminet, placido murmure aquas ebulliens. In atrii extremitate à lavâ *Judicatorium* est, *Divan Turcicè*, quod *Vizirius* primarius, vel si abesse contigerit, *Caymacamus urbis gubernator* quater singulis hebdomadibus adit, magno militum & apparitorum numero stipatus. *Kadiliskirios* aliósque in enodandis juris difficultatibus versatissimos *Assesores* habet, quorum suffragiis & consilio in causis, cognitionibus, postulationibus, libellisque examinandis usus, quamlibet cunque litem formaliter citra appellationis remedium statuit decernitque. Camera duobus fornicibus innitens pavimento sternitur marmoreo, ad libellam cum areâ ferè complanato; scamno paulò elevatiori, quod extremo parieti affigitur, imminet fenestra, ubi *Imperator*, quandocunque ipsi lubet, a nemine conspectus sedet, de re aliquâ penitiùs cogniturus.

De

De alienis negotiis (uti id obiter & quasi loco non suo hic annotatum habeas) non sunt adeò solliciti *Turcæ*, ut ea curent, unde neminem foro adesse moris est, nisi quem lites huc trahant, nec permittunt Judices, ut quispiam otiosus intersit. Hos enim tanquam exploratores & nequiter curiosos abigunt. Quosdã *Francos* illic stare ante paucos annos vidit pro tribunali sedens *Vizirius*, de ipsorum postulationibus interrogat, *se solã videndi gratiã illic intrãsse* respondent; quibus ille excandescens, *Putatisne nos esse simias, ut huc spectatum veniatis?* Expelluntur protinùs, & parum aberat, quin singuli in curiositatis suæ pœnam fustuario mulcerentur. Quo de ejusmodi periculis mihi caverem, simulatam litem *Judeo* cuidam *Smyrnensi* intentandam curavi; ideo audaculus accessi cum interprete nostro primario, illud fictitium meum jus experiturus. Postulationi, quam æquissimam fingebamur;

mus, faciles & sine morâ annuebant. Quo artificio ipsos elusimus, quod nobis non pluris constitit, quam centum circiter aspris Actuário pro more ob chartam obsignatam datis. In aliis *Palatii* appendicibus describendis non est, quod *Temorer*. Quicquid ultra portam tertiam continetur, *Christianos* latet. Quod extra apparet, licet id non sit architectonicis regulis prorsus congruum, magnificum videtur, pinnaculis deauratis turribusque fastigiatis illustre. In clivo montis decurrit ingens adium à mari facile spectandarum ordo, hortique longo tractu protensi litori obiacent. Sed de his hætenus; cætera enim quæ prudens omisi, a plerisque scriptoribus facile petenda sunt.

Quo mercatoribus cæterisque advenis, qui qualicumque de causâ urbem petunt, melius subveniatur, is recipiendis, cum id humanitatis, & officii aliter à privatis hominibus frustra

strā sit expectandum, passim extru-
untur in plateis insignioribus publica
hospitia, ad usum magis quam ad
pompam, quo se divertere possint.
Nemo ab his, quoscunque religionis
ritus colat, excluditur. Nomina au-
tem à conditoribus, vel à peculiari
mercium, puta *serici, oryza, &c.* quibus
tanquam in apothecis reponuntur,
genere sortiuntur; è quibus duo cæ-
teris antecellere videntur: alterum
ab *Imperatoris*, qui hodiè imperii
Turcici habenas moderatur, matre
propè *Moscheam* suam ad finem, al-
terum à *Kupriulio Vizirii hodierni* pa-
rente in *Taouk bazar*, seu *gallinae foro*,
conditum. Omnium eadem forma
est, idemque usus. E saxo cæso ple-
runque conduntur; aream mediam,
quæ in quadrum extenditur, non rarò
occupat *Moschea* una cum fonticulis;
angustis cubiculis tota; etiam in in-
feriore parte ambitur, cum in anti-
quioribus totus ambitus sub eodem
tecto sine tabulatis & parietibus in-
terge-

tergerinis pateat. A primo aditu
saxeis utrinque scalis ascenditur in
porticum, parem cubiculorum nume-
rum à latere habentem, quæ ab ex-
tremo ad extremum circumcirca per-
tingit.

His proximè cedit *forum* ingens,
quod *Bezeften* dicitur, figuræ quadra-
tæ. Hic linteum, pannus, stragula,
pelles *Zybellinæ*, cæteræque quanti-
vis pretii merces veneunt: muris
clauditur saxeis, atrium officinis fi-
bi invicem, modico intervallo, quo-
litur, relicto, oppositis intercluditur.
Hoc autem *Prusiano* amplitudine &
ornatu longè inferius mihi vide-
batur.

Cum mundities, quam assidua lo-
tura exposcit, sit præcipua pars re-
ligionis *Mohammedicæ*, nec minus va-
letudini firmandæ in his regionibus
conducatur, balneis publicis plebi
hic, uti in quavis urbe celebriori, hac
ex parte beneficit. Materia autem ex
quâ constant, utpote marmorea, fi-
guræque

uræque, quæ supra vilissimas ædes
 in tholum assurgunt, illis non parum
 cultoris & ornamenti conciliant. In
 exteriori atrio, spoliario nimirum,
 quod opertum est, fontem circumam-
 bit murus lateritius floreis stratus,
 ubi vestes loturi exuunt; inde per
 angustum vestibulum ad amplam ca-
 meram transeundum est, quam ob
 tholum sphericam dixerim, nisi quod
 avarios sinuetur & excurrat angu-
 stus, in quibus tanquam in recessibus
 excavantur sedilia. Quàmprimum
 accesseris; non nisi cum difficultate
 respirandum est, spiritu calidis aquæ
 hypocausti per siphunculos immixta
 calitibus penè oppresso; qui adeo
 rursus expirant, ut à tecti fastigio, ne
 mirus avolent, impediti, reflectan-
 tur, & densiores facti, guttatim de-
 cadant.

De præfinito *Moschearum*, quæ sin-
 gulis ferè plateis *urbis* locisque cir-
 cumjacentibus occurrunt, numero
 certo non mihi constat; in assignan-

dis rerum, ut solâ conjecturâ sit, quæ simul confusæ oculis obversantur, numeris sæpe excessu erratur. Quot nescio an mihi ex parte contigerit, dum vulgarem calculum, quem jam reductum habes, in superioribus epistolis apposuerim. De iis autem, quæ ab *Imperatoribus* conditæ, ob amplitudinem capacitatemque nuncupantur *Giameler*, (cû *Mesgid* sit nomen generale, quod locum sacri cultus & adorationis denotat, & minora quæ oratoria & sacella comprehendit) maximè gloriuntur *Turca*. Horum laudibus decantandis strenuè incumbunt, qui religioni tam splendido apparatu ingentibusque sumptibus confuluerint. Hinc mentis erga cultum *Mohammedicum* zelus ardorque apud ipsos emicat; hinc rei militaris prope eventus indicatur, cum a multis annis invaluerit, id nemini, nisi, qui cum *Christianis* aliisque *Turcici* nominis hostibus bellum feliciter confecerint, permissum iri. Ita *Imperatores*

atque a *Muphtio* aliisque sua reli-
 gionis mystis subdole persuasum est,
 quod contra *Christianos* a-
 gent, hoc fame stimulo magis acue-
 rentur. Imperium nova provinciae
 aedario ampliandum est, ereptis ur-
 bibus & propugnaculis *Christianorum*,
 quos ipsius extendendi, antequam
 suspiciam *novum templum* se moliri posse
 speret, ipsorum utpote pretio
 extendendum, dotandumque redditibus
 terris, quae sorte belli in peculium
 super cesseret. His regis fabricis
 maxime superbit *Constantinopolis*, ha-
 rumque magnificientiae praecipuam
 gloriam, quam hodie jactat, accep-
 tum refert. Eminus conspiciuntur,
 super montes in dorsum promon-
 torii projectos, qui licet non recta
 procurrant, tamen curvaturam ingens
 illa altitudo tantopere imminuere
 videtur, ut non obster quo minus ce-
 leri oculo aliquis eos percurrat.
 Tempia autem haec regia nume-
 rantur octo, quorum ordo hic est.

Aia Sophia, sanctæ Sophiæ templum, hoc enim nomen, quod primo inditum erat, hodie retinetur.

Achmetis, in Hippodromo, in planitie ejusdem montis situm.

Bayazidis.

Suleimani, prope vetus palatium Imperatorum.

Shabzadeh seu filii Imperatoris, quod in memoriam filii primogeniti *Mohammedis*, quem *Roxolana* natum *Magnæ* æque præfectum in summo juvene splendore illic extinctum maximo affectu etiam mortuum prosequabatur, extruere curavit idem *Suleimanus*.

Mohammedis, qui urbem debellavit. Templum olim Christianum, Apostolorum memorie dicatum, quo quam plurimi e Grecis Imperatoribus sepulti jacent.

Selimi, patris *Suleimani*, qui *Mamæ* lucorum imperio everso, extincto quoque *Ægyptum* subjugum misit.

Denique aliud *Mohammedis* templum, quod *Phatih*, expuglatoris peculiari nomine nuncupant, (ad discrimen

men hujus ab altero) olim *beatissime*
virgini consecratum , quod *Gennadio*
scholario in *Patriarchum* postexpugna-
 tionem *urbis* ab ipso concessum, post
 evi prætextu creptum suo nomine
 insigniri placuit.

In *S. Sophia* templum, quo sæpius in-
 gredi contigerit , eo magis magisque
 obstupescendum ob mirabilem ipsius
 architecturam videbatur. Artis pe-
 ne miraculum ipsiusque maximum
 monumentum merito dixerim hoc *Justini-*
ani Imperatoris opus, quod ex elegan-
 tissimo *Procopii Casariensis* de *edificiis*
 illius libro neutiquam quoad ambi-
 tum imminutum videtur , prout ali-
 qui nescio quibus conjecturis industi
 sibi persuasum voluere. Quali-
 tatem formam hodie visendum sit, licet
 parum accuratè & mathematicè, jux-
 ta ideam, quam frequenti visu in men-
 te meâ conceperam , hic brevissimè
 exhibebo. Ante *Templum* porticus
 magnifica totam ipsius latitudinem a
Borea ad *Austrum* metitur : huic adi-
 tum

es duæ, duæ ad *Austrum* sustinent.
lagentem verò hunc tholum plures
eiusdem formæ minusculi ambiunt, a-
lii aliis superiores. Exportriguntur
utrinq; facella seu ædiculæ, figuræ ob-
longæ, quas varius columnarum ordo
multiplexque dispositio efficiunt. Per
cochleam saxeam mollitè surgen-
tem, quam quasi in tot gradus emi-
nentiæ instar strigarum transversim
extuberantes dividunt, ascenditur
in superiorem porticum tria templi
latera implentem. Ad *Orientem* e-
am utrinque terminatur. Illa pul-
cherrimis quoque columnis, licet
non ejusdem crassitie cum inferiori-
bus, ornatur, viginti meos passus
lata, oppositis lateribus in eandem,
quam habet inferior templi pars, lon-
gitudinem extensis. Inde liber in
templum subjectum despectus, fœ-
minis olim, cum sacris officiis inte-
ressent, has sedes, uti videtur, oc-
cupantibus, seorsim nimirum a viris,
quod apud *Græcos* hodieque obtinet,

mentum tum quod templi solum, tum quod porticum tegit, marmoreum est, non in fragmenta minora sed laminae mensaeque amplas diductum. Parietes è lateribus coctis ab omni parte marmore incrustantur. Laquearium concamerationes olim ornarunt curiosae figuræ, opere *Musivo*, quod è concinno tessellarum calculorumque ordine componitur, factæ, hodiè deformatae, *Turcis* ex innato imaginum odio, quo in ipsas debacchari solent, illarum oculos eruentibus vultumque deturpantibus; è reliquiis autem, cum tota litura non inducatur, operis artificium & pulchritudinem contemplari licet, deque historiis sacris, quas exhibent, cuspam paulò accuratiori obtutu in ipsas intuenti veram facere conjecturam difficile non erit.

Templi *Sophiani* formam, cum ob pompam & nitorem, tum ob amplitudinem, quam figura exhibet, *Turci* perplacuisse hinc constat, quod ad
illius

illius modulum alia erigenda curaverunt: à quorum minori descriptione, etiam si hanc de causâ mihi supersedendum sit, pauca tamen de magnificis præclarissimisque *Moscheis*, quæ *Suleimani* & *Achmetis* nominibus insigniuntur, annotare non pigebit.

In medio, quo illius templum circumcluditur, atrio eminet peramplus fons, desuper obtectus, figuræ quadræ, opere curioso elaboratus. Porticum ornant columnæ, pavimentum verò ejus lamina (si fas sit dicere) *Porphyræ* instar mensæ strata & diducta. Tholum suffulciunt quatuor ejusdem marmoris columnæ, quarum scapus, ubi maximè tumet, viginti circiter pedes in ambitu complectitur, *Christiane Ecclesiæ* spoliū, non enim eo usque altum assurgit *Turcarum* ingenium, ut de tali artificio gloriari possit.

In *hujus* templum duodecim gradibus saxeis ascenditur, fores ahenæ mirâ arte inciduntur: quatuor testudinis

studinis arcubus, uti in aliis, totidem ingentes columnæ supponuntur. Illæ autem planè factitiæ sunt, utpote non è nativo marmore è lapidicina eruta casóque, sed artis fusoriæ beneficio conflata & coagmentata. Harum ambitus viginti circitèr sex passus continet, quod circumeunti constabat neque enim alio modo eum metiri ausus sum, ne *Turcis* in rimando hoc templo nimium & malè curiosus viderer. *Jeni* i. e. *novum* hodieque audit, appellatione apud vulgus longo usu inveteratâ, licet pulcherrimum & admodum celebre templum ad finem juxta portam *hortulariam Imperatoris*, qui hodie regnat, matris, gente *Russa*, & sacerdotis filia sumptibus ante paucos annos conditum fuerit. Quæ hic cum cæteris *Regiis* communia sint, paucis describam.

Pluribus portis itur ad atrium, muro saxeò ampli circuitus circumdatum; propè adsunt fontes vel aqueductus minores longo siphonum ordine

dine distincti ad usus sacros; nemo enim illotus, cui religio curæ & cordi est, precabitur. A latere *Xenodochia* & porticus arcuatim exstructæ, eminentibus earundem sphaerulis, quæ plumbo tectæ rectâ lineâ extenduntur: turræ cylindræ instar columnarum sunt quatuor, (excepto illo *Asbmetico*, quo sex numerantur) è quibus populum de sacro cultu peragendo monent, adque templum altâ voce, immissis in aures digitis, ne clamore isto incondito terebrentur, invitant sacerdotum ministri. Hæ ædibus contiguæ in solo profundius figuntur, quarum in oppositis angulis situs quadrum efficit. Unamquamque triplex quasi podium, cujus aditus objacet *Mecca*, circumambit. Summitates turrum auro depictæ instar Pyramidum fastigiatim desinunt, quibus supereminet lunæ falcata ejusdem coloris figura, quo *Mohammedanorum* insigni quælibet sacra ædícula superbit. Templorum parietes interdum

dam *Dei*, interdum *Mohammedi* e-
jusque *sociorum* nominibus, interdum
formulâ illâ, quæ *fidei* apud ipsos sum-
mam comprehendit, inscribuntur.
Ingens lychnorum pensilium è chry-
stallo numerus ferreis circulis affigi-
gitur, qui solâ nocte accenduntur,
quo tempore lumen ab arcubus & co-
lumnis plurimum reflectitur, ut to-
tum illud quod interius est ignescere
videatur.

Propè videntur ædiculæ (*Turbeb*)
ejusdem muri ambitu conclusæ, *fun-*
datorum reconditoria; nemo enim
apud *Turcas* in templis sepelitur, ne
Imperatores quidem. Fiunt è marmo-
re candido, inque parte inferiori in
figuram polygonam excurrunt, at su-
pra in tholum desinunt. Parietes
quandoq; omni ornatu nudi sunt, non
rarò autem emblemate vermiculato
constant. Intervallum illud, quo
sandapilæ marmoreæ, quinque pe-
dum altitudine, supra pavementum
storeis vel tapetibus stratum exstant,
cancellis

cellis ferreis rostratis circumambitum, duobus ingentibus cereis in candelabris illic affixis. Sepulchralia capula *Imperatorum*, corporibus inclusis longè ampliora, panno sericeo coloris plerumque spissius virentis, cui aurum intexitur, præcipuè in fimbriis, teguntur, tiaris, quas singulis annis novis appositis tollant in extremo paulò elevationi altero, cui subjiciuntur capita supereminentibus. Fœmina juxta cubant, harum capula minora quidem & depressiora vestis purpurea aethiæcinthina obtendit supersternitque. Liberos eodem septo circumcluduntur loculi, pro ratione ætatis variæ magnitudinis. Quotquot ex filiis jussu fratrum pro barbaro & iniquissimo more, quo imperium, quod ineunt, sibi securius diutiusque retineant, faucibus à fidiculis elisis enecabantur, circa colla sudariolum præcipitata & funestæ mortis indicium gerunt. Hæc sacella sacerdotes pau-

pauperesque eleemosynarum tum viri
tum feminae, pro animabus eorum,
reditibus in illos fines collatis, ex in-
stituto quotidie oratum adeunt. Haec
jussimodi plures aedificata sepulchrales
S. *Sophiae* templi latera fere contin-
gunt; illic sepultus *Selimus* filius *Su-
leimani* cum triginta septem liberis
stipatus; illic *Amurates tertius*, sed
cum numerosiore prole: è liberis
nim, quos sustulit, quadraginta quin-
que juxta sepeliuntur; illic *Moham-
medes* quoque *tertius*; illic *Mustapha* &
Ibrahimus, hodierni Imperatoris ille
propatruus, hic parens, pari furo
ad imperium evecti, sed exemplo ri-
giori, pari quoque eo exuri, vitam
morte perquam similes, uterque fa-
tius & insulsus, uterque pariter tan-
tae dignitati impar, sub eodem con-
tumulantur tecto: uti non longe a
templo *Achmetis*, quem patrem ha-
buere, duo fratres *Osmanus* & *Amu-
rates* illius nominis postremus, ambo
bellicosi Imperatores, qui miliriam
degenerem

degenerem ac otio & luxurie corrup-
tam ad veteris disciplinae normam
reductam cupiêre, ille autem seditio-
ne & tumultu *Janazariorum*, quibus
ob expeditionem *Polonicam* malè ge-
stam adeò acriter infensus erat, ut de
iis exterminandis ac universim de-
lendis animo secum statuisset, hic
morte repentinâ, quam adscivit cra-
pula, cui se nimium indulserat, præ-
ventus.

Præcipuè verò matris *Mohammedis*,
cognomento *Magni*, *Lazarî Servie*
Principis filiz sepulchrum invisendi
ardor & desiderium me incescit. Illa e-
nim fidem *Christianam*, quâ educata e-
rat, ad mortem usq; constantissimè &
religiosissimè retinuit, nullis mariti,
nullis filii blanditiis expugnabilis:
cujus fama adhuc in *Turcarum* memo-
riis etiamnum viget, ut dum prope
Mohammedis expugnatoris templum hic
illuc versatus, de eo adeundo solici-
tus essem, quamplurimi eorum, qui
fortè aderant, illam esse *Christianam*
aperto

aperto ore non rogati dixerint, ipsius
 facellum digito indicantes. Quod pla-
 nè inornatum reperi: ab hoc abhor-
 rent *Turce*, pauperes autem *Christia-
 ni* statis temporibus frequentes ade-
 unt, quibus pro more eleemosynæ
 suppeditantur.

Bassæ intra pomeria urbis suis in
 fundis, quos emerant, subinde sepe-
 liuntur; licet hoc perraro fiat, & in
 solis honori & gratiæ datum est in
 memoriam virtutis bellicosæ, consilio-
 rum, & munificentiæ, quide Imperio
 præclarissimè meriti fuerint: è quo-
 rum numero duo mihi in memoriam,
 dum hæc scribo, occurrunt; Illustris
 ille & strenuus vir *Ibrahimus Bassæ*,
 cuius laudes in *Annalibus Turcicis* ef-
 feruntur, & *Kupriulus* non ita pridem
Visirius supremus, qui filius *Achmetis*,
 exemplo prorsus antea inaudito, in
 administrandâ rerum summâ succe-
 sit, quos Imperii *Turcici* statores me-
 rito dixeris, sepultus ille prope *Sa-
 lemaniam*, hic è regione *Moscheæ*,
 quam

quam condidit in gallina foro. In
suburbis verò ad Occidentem quam-
plurima aliorum magnatum sacella
extruuntur, quorum magnificentia
densi cupressorum, quæ interserun-
tur, ordines pulchritudinem & ni-
torem abundè conciliant. Ante om-
nia illic eminet *Ejubi Sultani*, qui
apud *Turcas* ob insignem pietatis fa-
mam maximo in honore est, sepul-
chrum; de cujus zelo & operâ, quam
in religione propagandâ defendendâ-
que impendit, quamplurima fingunt
fabulis ineptissimisque anicularum
nugis quam verò longè propiora. U-
nus è signiferis *Mohammedis*, ut supra
innui, ab aliquibus creditus est, ab
universis *Propheta & Martyr*, cujus
cadaver, post expugnatam urbem, hic
humatum terrâ effossâ non sine mira-
culo detectum fuisse pertendunt: hinc
illa veneratio, quam ipsi impendit
exhibent, ortum ducit: hinc magni-
ficus ille tumulus *Moschéâque* cogno-
minis. Eodem autem loci, vel sal-
tem

tem proximè, sacellum *sancti Mamantis* olim memoriæ dedicatum fuisse à *Procopio* certissimum est.

Adjacet atrium peristylis, ornatum, in cujus medio exsurgit superba moles, quam novus *Imperator* addit boni ominis gratiâ, quasi hujus venerandi loci aspectus, zelum pro eâdem fide animosius pugnandi induceret, per gladii cincturam, assistente *Muphtio*, inaugurandus.

Ex instituto vitam simul agere tenentur *Janizarii*, nullis bellis, eos foras evocantibus, ut seditione orta, vel quæcunque alia occasio tulerit, quam citissimè conglobati arma sub iisdem vexillis capebant; quibus recipiendis, duo ampla ædificia (*Odaler*) designantur, non longe à se invicem diffusa. Continent autem longum pulchrumque ædicularum ordinem, quarum latiuscula tesserulæ argillaceæ vario colore rinctæ ornant, pavimentum saxis cæcis sternitur; utrinque sub imbricamento, quod longiusculè protenditur,

tenditur, sedes, in quarum extremitatibus pilæ æneæ affiguntur, prominent. Ab his abesse cuilibet ferè, si liber, licet, conniventibus *Præfatis* & mulieribus corruptis; diu enim est, ex quo, sensim obrepentibus otio & luxurie, verus disciplinæ militaris rigor exoluerit, militibus jam artibus manuariis; quo sibi familiisque suis melius prospectum sit, additis. In horum medio adjacet templum *Orta Giame* (quod nomen sonat) *Janizariis* peculiare, ubi etiam urgente aliquâ imperii necessitate in communi ab iisdem consulitur.

Quæ de propugnaculo in extremo *arbis* angulo versus *Propontidem*, quod a septem turrium numero nomen habet, superius relata sunt, non opus habeo repetitum. Carcerem magnificentum dixerim, cui usui hodie infervit, licet enim præsidarios in se milites recipiat, nulla tormenta, nullumve bellicum apparatus, quantum vidi, habet. Quod partim socordia,

partim securitati *Turcarum* impu-
tandum videtur, qui in his regionibus
altâ pace fruentes arces contra
quamlibet machinationem hostilem
de facili muniendas turpissime
negligunt. In horto sub dio *Husaini*,
cognomento *Delli i. insani* seu *furibundi*
ob acres animos & ferociam, quam
in bello ostentaverat, supremi *Janizario-
rum Præfetti* eminet sepulchrum,
qui jussu *Vizirii Candie* strangulatus
periit. Ita viro forti, quem invidia
sustulit, magnificè parentatum est.

Anxius quæsi basilicas, theatra,
porticus, horrea, thermas, tribu-
nalia, ecclesias, quibus hæc Imperii
sedes olim eminuit, sed irritò planè
labore. Inde mirari primum subiit,
è tot monumentis, quæ è *Roma* cæte-
risque *Italiae* civitatibus transtulerat
Constantinus, augendæ urbis gloriæ
quamaximè intentus, aliique erex-
erant *Imperatores*, non plura superesse.
Dum vero temporis, quod vel saxa
comminuit, edacitatem, dum urbem
dirissimis

dirissimis terræ motibus ab antiquo obnoxiam fuisse, dum denique *Turcas* in eam non minus ac in cives sævisse penitus animadverterem, de paucis his veteris magnificentiæ reliquiis, quæ, licet pene omnes mutilæ & laceræ, *Turcis* barbariem meritò exprobrant, & temporis fatique spoliū & triumphus non esse videntur, urbi gratulabar.

Circus seu *Hippodromus* (*Turcicè Atmidan*) ob spatium largius exporrectum explicatumque non sine mirificâ oculorum delectatione adhuc visitur longus utpote ultra quingentos quinquaginta passus, plusquam vero centum viginti latus. In ipsius extremo columna hodiè exstat, quasi stadii meta, sed illa incendii vim passa rimas agit. Integer autem exstat *Obeliscus*, è marmore *Thebao*, ob animalium figuras ab *Ægyptiis*, qui huiusmodi involucris Philosophiæ & religionis arcana & mysteria (quantilla, & quam tantis ambagibus indigna!)

luerant, lateribus insculptas, à no-
 stris *columna Hieroglyphica* dictus. Qua-
 drus est, basi ejusdem figura impo-
 situs, latera efficiunt totidem trian-
 gula, quæ quo magis eleuantur, eo
 sunt contractiora, usque dum in co-
 num desinant. Moles ingens est, &
 quod mirè, quoad se totam absque
 aliquâ partium ferruminatione inte-
 gra, ut in eâ, cum olim humi deje-
 cta jaceret, super stylobaten iterum
 reponendâ non parum sibi gloria in-
 do derivandum duxerit *Theodosius Im-*
perator, ut testatur duplex Epigra-
 pha, in Occidentali latere *Græca*, in
Orientali Latina, quasi ipse solus hoc
 tum moliri tum perficere potuisset.
 Sua mole deprimitur *Obeliscus* subus
 terram, ut inscriptiones in infimâ
 parte incisas perlegere non sit inte-
 grum; cum verò in omni ferè itine-
 rario *Constantinopolitane* existent, quid-
 ni hic etiam apponam, quas dum ex-
 pedite legebam, pro famitate & in-
 scitiâ suâ obstupuerunt *Bunce*, qui
 aderant,

aderant, & qualem haberent sensum,
soliciores facti, cum à me intel-
lexissent, de re ipsis penitus antea
ignorâ sibi præter morem gentis suæ
gratulari visum sunt.

ΚΙΟΝΑ ΤΕΤΡΑΓΩΤΡΟΝ ΑΕΙ ΧΘΟΝΙ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΑΧΘΟΣ
ΜΟΥΝΟΣ ΑΝΑΣΤΗΣΑΙ ΘΕΤΔΟΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΙΟΑΜΗΣΑΣ ΠΡΟΚΑΘ ΕΠΗΚΕΚΛΕΤΟ ΚΑΙ ΤΟΣΟΣ ΕΣΤΗ
ΚΙΟΝ ΗΕΛΙΟΣ ΕΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΔΤΟ.

*Difficilis quondam dominis parere serenis
Jussus, & extinctis palmam portare tyrannis
Omnia Theodosio cedunt subolique perenni
Ter denis sis.... ectus duobusque diebus
Judice sub Proclo sublime elatus ad auras.*

In eodem circo propè exstat colum-
na serpentina ex ære concavo & torti-
li facta: ad extremum autem illius
scapi tria colla capitaque paribus
intervallis inter se dissociata quasi
exsiliunt inque modum trianguli emi-
cant. Hanc olim ab aliquo mago
(fortè Apollonio Tyanensi, quem By-

tii aliquantillum mansisse constat.)
 sub peculiari siderum aspectu, quò
 melius à serpentum noxis infestationibusque hanc cognatâ imagine urbs
 muniretur, prout sentiebat credula
 nimis antiquitas, elaboratam fuisse
 à verisimili parum abluir.

Columna Constantiniana in *galline foro* adhuc eminet, sed ne tota compages rimis fatiscat inque terram labatur, ejus commissuras ænei orbiculi constringunt. In scapo enim sunt octo saxa porphyretica, sibi invicem commissa, quorum crustæ ab incendiis nigricant & exeduntur.

In *foro mulierum* (*Aurat bazar*) alia columna exstat, quæ loco editioni posita, navigantibus in *Propontide* eminens conspicitur. In tot tantisque sæculorum retro actorum decursorumque vicissitudinibus mutilationem quoque passa est hæc ingens olimque magnifica moles, quæ ad centum quadraginta præterpropter pedum altitudinem assurgens, quadraginta duos
 in

in perimetro circumplectitur. Per cochleam intus ad summū ascenditur. Illic exaltatā non admodum artificij figurā prominent, quæ belli apparatus resque ab *Arcadio Imperatore* gestas, quarum memoriam, famā ad posteros usque propagandæ cupidissimus ille qui fecit, hic exstare voluit, oculis exhibere videntur, quod hactenus consentiente omnium famā creditum est. Inde apud *Francos* *columna historica* nomen.

In occidentali *urbis* regione, quæ parvo à sinu intervallo mœnia ferè attingit, Palatii cujusdam rudera supersunt, quod *Constantini* à *Græcis* nuncupatur, an primi conditoris, an illius infelicissimi, qui matrem nomine *Helenam* quoque habuit, *Græcorum Imperatorum* ultimus, & in ipsā *urbis* expugnatione à fugiente catervatim plebe in portā, ut quibusdam placet, dum ipse fugam parabat, oppressus periit, planè ignoratur, à *Turcis Tekir Serai* nomine priori à *Græco* *weis*, uti mihi

mihi videtur, corrupto. Visuntur adhuc in infima parte camera angusta marmoreis columnis curiosè elaboratis ornata; in supremâ ingens aula, quam *Basilicam* meritò dixerim. De cæteris autem appendicibus, cum ruinis totæ oppleantur, ne relinquitur quidem conjectandi locus.

Ne *urbs* tantæ amplitudinis, mari imminens, aquâ, quæ potui aliisque usibus inserviat, destitueretur, ab *Imperatore Valentiniano* cautum erat, qui non minùs splendori & magnificentiæ ipsius, quam commoditati consulens, eam *aquæductum* beneficio octodecim plus minùs miliarium intervallo, per varios anfractus inflexionesque viarum illic derivandam deducendamque curaverit. Hos tum vetustate tum turpi *Græcorum* negligentia ferè collapsos de integro superiori sæculo, ingenti sumptu restituit *Suleimanus*, qui ob res in bello præclare confectas, tum ob admirandam hanc fabricam aliasque, quas molitus est,

apud

apud omnes meritò audit *magnificus*. Non procul à *Belgrado* nostro versus mare manant hæ aquæ è scatebris, inde partim per tubulos subter terram hinc illinc cemento firmissimè coherentes conjunctosque, partim per angustos canales effossos lenè fluentes, in variis receptaculis coeunt. In illis calidis regionibus, ne id omit- tam, naturæ beneficam manum in profundendis aquarum laticibus gra- tulantur incolæ, cum earundem be- neficium per totum vitæ curriculum quàm maximè sentiant. Hinc putei, fontes, cisternæ ferè ubivis prostant, ut omnibus hæc ex parte subveniatur & benefiat. Propè ut plurimum ad- stat ampla quædam camera, pavi- mentum habens tabulatum, quæ py- ramidis ad instar verticem fastigia- tum ostentat. Hanc generali nomi- ne *Kiosk* appellant; huc se recipiunt *Turcæ* flagrantibus anni æstibus laxa- menti & oblectationis gratiâ: in his amoenitatibus sub arborum ambula-
cris

cris integros dies noctesque aliquando manent, & convivia læti agitant, eo potissimum fine, ut refrigerantis auræ ventilationibus fruantur. Quisq; sibi regnare videtur, dum his deliciis gaudet. Talis quoad figuram adicula, sed structuræ longè operosioris, intra sinum *Imperatoris palatii* adjacet, cujus laquear curiosè incisum pictumque pulchrè exsurgit, parietesque tessellis variegatis ornantur, pavimento tapetibus *Persici* oblecto. Cætera auro & quam maxime divite apparatu splendent. Quo tempore *D. Legatus Hortulanorum præfectus* (*Bostangi bashi*) magnæ apud *Turcas* authoritatis, qui omnibus *Agiamoglanis* præest, inviseret, hanc subire nobis permissum erat. Inde quando hortos trans *Bosporum* in litore *Asiatico* invisere Imperatori libet, in avariâ, quam clavo assidens semper regit idem *Hortulanorum præfectus* itur. A latere *Palatii*, quod alluit *Propontis*, ferè in media alia eminet, unius,

nas, quæ altum è terra elevatur,
contignationis, à *Sinano Bassâ* condita,
nam tum ob prospectum, tum ob au-
tem, quam vapores marini tempore æ-
tivo agitati suppeditant, commodi-
tatem, *Imperator*, si urbi adsit, subinde
ascendit. Sed ad cisternas quibus a-
quæ colliguntur redeo. Non unius
sunt figuræ, quadras enim, rotundas,
oblongas, polygonas passim intu-
eri est: è cæso lapide fiunt, variæ pro
diversâ earum ratione profunditatis
latitudinisque: in fundum gypso vel
lapide stratum per scalas commodè
descenditur. Harum duæ sunt pul-
cherrimæ eodem penè à *Belgrado* in-
tervallo, ad mille nimirum passus, ad
Orientem altera, altera ad *Austroafri-*
cam, ubi vespere spatium solebamus.
Ab hac ad primum aquæductum pro-
pe viculum *Purgos* deferuntur aquæ.
Hic autem & cæteri, qui in viciniâ
sunt, vici à *Christianis* habitantur,
quibus à pendendo ære capitarario hac
de causâ immanibus, curæ est, ne
stagnet

stagnet aqua, ne extra suos alveos
 exundet, ne denique quocunque mo-
 do oppleatur, quo minùs liberè fluat.
 Hæc saxea moles perquam magnifica
 in longitudinem maximè omnium ex-
 currit, duobus fornicum alterius al-
 teri impositorum ordinibus suffulta;
 quinquaginta autem numero sunt, si-
 benè memini. Ad imum vallis inter
 montes, quos jungit, interjacentis à
 summâ parte, quâ alveus utrinque in-
 star projecturæ obtegitur, centum
 circiter pedum altitudo est. Prope
 & in conspectu alia grandis substru-
 ctio, quæ in angulum curvatur, tripli-
 ci fornicum serie munita. Ab altero
 latere in supremâ serie viginti duo
 arcus eminent, paris cum priori ad
 imum profunditatis: excavantur au-
 tem illic duæ porticus, quinque cir-
 citer pedes latæ, partim ab utrisque
 lateribus clausæ, partim apertæ, qua-
 rum intercapedo duodecim pedum
 arcum superiorem efficit, quibus, cum
 per lutum & stagnantes aquas in val-
 le

de subitas depressa neuriquam transe-
undum sit, hic tuto & de facili itur,
quis manu quoque ductis. Ab altero
autem quod longè minus est, duode-
cim exstant fornices, qui pro variâ
terre declivitate diminuuntur. Hinc
ad aliud aquarum confluvium. Ad
mille passus tertia moles distat, quæ
licet infra tantum quatuor habeat ar-
cus solumque duplicem seriem, tamen
ob eorundem amplitudinem quinqu-
aginta pedes excedentem splendidissi-
ma & maximè magnifica mihi vide-
batur. Eandem fabricaturam magni-
ficentiâmq; præ se ferunt *aqueductus*,
qui in *urbe* sunt. Inde ad varias ipsi-
us regiones ingenti civium beneficio
per tubos aqua diffunditur.

De *Græcorum* ecclesiis in *urbe* adhuc
durantibus, quæ *Christianam* religio-
nem, licet à pervicacibus *Mohammedi-*
ce superstitionis cultoribus horren-
dum in modum & gravissimè afflic-
tam, non penitus victam triumphatam-
que restantur, non est quod longum

Te

Te morer ; de quibus aliisque cognatis & ejusdem argumenti fortè longè commodior tractandi futura est oportunitas, cum de ipsorum ritibus cæremoniisque sacris agatur. Viginti sex in *urbis* ambitu conclusæ numerantur, sex *Galata*, quæ olim juxta veterè notitiā decimam tertiā & decimam quartam regionem constituēbat, numero pari tam in *novā* quam *veteri Romā*, *Galatam* versus *Aquilonem* ab *urbe* sinus, trajectu parvis cymbis perquam facilis, quatuor ferè stadia amplius, quadraginta longus abjungit, qui tantæ est profunditatis in extremo litore, ut navium onerariarum, etiam grandium, præter telluri impendeant, pluribus orgyis jactâ bolide a puppe relictis ; tantæ quoque securitatis, ut à ventorum marisque violentiâ nihil hic damni vel naviculæ patiantur ; horum vim montes undique circumjecti frangunt, illius verò promontoria, ut, quo tempore à *Borea* impetuosius propellitur, in hoc inter -

intermedio freto non eo usque per-
tingat. Extrâ furentibus spumanti-
busq; aquis, ingens hîc ubivis est tran-
quillitas. Ad occidentem navale longa
camerarum arcuarim exstructarum,
quæ juxta litus disponuntur, serie
constat, ubi fidissima triremium statio,
quas in aridam trahunt.

Galata, si ambitum & munitiones
spectes, urbis speciem præ se meritò
fert ostenditque. Moenibus enim va-
lidissimis ab *Anastasio Imperatore* con-
ditis, quibus turres imminet, cir-
cumcluditur: versus terram præten-
ditur profunda fossa. A latere mon-
tis, qui oppositis *Constantinopolitanis*
altior esse videtur, longè excurrit,
ingenti à summo ad imum declivitate,
ut cuiquam planè cavendum sit, ne
alicubi præceps pronusquè ruat. Ad-
huc quorundam nobilium *Genuensium*,
quorum sub ditione erat, declipante
& ad destinatam fatalemque peri-
odum vergente *Græcorum* imperio;
insignia gentilitia hinc illinc insculp-

ta visuntur. Extra muros tam in litore
quam in dorso, nimirum *Pene*, (hoc
generali nomine, quod totius regio-
nis situm respectu *urbis* denotat, jam
peculiariter restricto) ac alibi longè
latèque habitat. Sed de adjacenti-
um locorum, cum nihil in se habe-
ant eximii, nominibus in præsens de
industrialia abstineo, ad finem scripti-
unculæ hujus, quam in nimiam pro-
lixitatem excrevisse sentio, propera-
urus.

Ex hac imperfectâ & breviculâ *Con-
stantinopoleos* notitiâ quantillum anti-
qui splendoris & magnificentiæ hodie
superlit, & quam nihil penè de ipsi-
us veteribus monumentis relinquatur,
Tibi satis liquebit; utpote quæ tanta-
rum ab incendiis, terræmotibus, no-
visque dominis, quibus aliæ res ma-
gis curæ sunt, mutationum vices su-
biit, ut si modo magnus ille *Constanti-
nus*, si cæteri *Imperatores*, qui hanc
urbem, olim verè *augustam*, palatiis,
molibus, ganteis, obeliscis, colossis,
basilicis,

basilicis, columnis, templis, porticibus
nymphaeis, aquarumque castris, cir-
cis, statuis, arcubusque triumphalibus,
(arario tantis sumptibus penè exhan-
sto) iunctis peritissimorum Artificum
mechanicorumq; à quavis mundi pla-
gâ operis, excultissimam ac omnibus
numeris absolutam effecerint, vitâ
demum redditâ ad terras remearent,
de oculorum fide quererentur, & se
in alienâ urbe, non suâ, versari crede-
rent. Ab huiusmodi autem ruinis ubi-
vis in oculos incurrentibus, quæ ur-
bes iisdem fati legibus subijci, tan-
demque interire & quasi mori restan-
tur, humanæ fragilitatis mortalita-
tisque solatium petendum esse, quod
aliqui volunt, à genio & indole hu-
manâ, ad quam à naturâ apti compo-
sitique sumus, penitus alienum ab in-
eunte ætate intimis medullis usque
fixum est, quibus potius ingemiscen-
dum mihi videtur, cum non temere,
non casu fiant, sed ab irato numine
inducantur. Justissimus ille simul &
maximè

maximè misericors *Deus* harum vicissitudinum longè alium usum futurum esse voluit, tum ut quorum tristitia fata infelicemque catastrophem non sine horrore contemplari, nedum præsentem intueri possumus, ab eorundè luxu, à flagitiosâ & deside vitâ, & à sacrorum neglectu & contemptu abstineamus, tum ut dum pro continuâ rerum incertitudine, quâ mundus hic periturus urgetur premiturque, imperia intestinis dissidiis, barbarorum hostium invasionibus, & mole interdum suâ fatiscere, *urbes* everti, & omnia susque deque ferri meminerimus, aliò mentem, aliò oculos convertentes, ad beatissimas *cælorum* sedes æternum duraturas, quas nulla ætas concutiet, nulla delebit vicissitudo, irrequieti anhelemus.

Sed tua tempora, *Vir Excellentissime*, qui in alienis oris paci instaurandæ magno *Christiani orbis* beneficio intentus, rem *Patriæ tuæ* strenuè & feliciter sustines gerisque, non jam
amplius

amplius morabor. Maſte eſto vir-
tute tuâ & honore, cui hæc illuſtris
Legatio præludit, quam omnes, qui
tuam ſine fuco pietatem, eruditio-
nem reconditam, ingentes perquamq;
liberales, quos feciſti, in augendo
quo educatus eras *Collegio*, ſumptus,
(additâ nimirum pulcherrimâ &
magnificâ novorum ædificiorum ap-
pendice) de *viris Eccleſiaſticis* benè
merendi ſtudio promptiſſimum &
alacre, tuum denique ingenium ſub-
bactumque iudicium rebus quam
maximè arduis capiendis, iisq; fa-
cilè expediendis aptiſſimum norunt,
(quis verò per univerſam *Angliam*
tantus hoſpes eſt, ut ea non norit?)
Tibi ex intimo pectore gratulantur,
nemo autem magis quam Ipſe.

E collegio B.
Mariæ Mag-
dalene Oxon.
Julii 5. A. Chr.
M. DC. LXXIII.

E. V. omni mancupio &
nexu addiſtiſſimus.

T. S.

Index vocabularum
etymologica

1	Abbas	Abbas
2	Abbas	Abbas
3	Abbas	Abbas
4	Abbas	Abbas
5	Abbas	Abbas
6	Abbas	Abbas
7	Abbas	Abbas
8	Abbas	Abbas
9	Abbas	Abbas
10	Abbas	Abbas
11	Abbas	Abbas
12	Abbas	Abbas
13	Abbas	Abbas
14	Abbas	Abbas
15	Abbas	Abbas
16	Abbas	Abbas
17	Abbas	Abbas
18	Abbas	Abbas
19	Abbas	Abbas
20	Abbas	Abbas

Index vocabulorum *Turcico-*
rum & Arabicorum.

ات میدان <i>At midân,</i>	117.
آخور قاپوسی <i>Achor capisi.</i>	85.
ادرنة <i>Edriane.</i>	86.
استنبول <i>Istanpol.</i>	77.
اسکی سرای <i>Eski Serai.</i>	90.
اسلام <i>Islâm.</i>	
اسلام بول <i>Islam boul</i>	77.
افیون <i>Ofium.</i>	38.
اگری <i>Egri.</i>	86.
انجیل <i>Ingil.</i>	61.
اودلار <i>Odaler</i>	114.
اودون <i>Odum.</i>	88.
	Orto

INDEX

اورتہ خامع	<i>Orta giameh.</i>	115
ون اچان	<i>Unkapan.</i>	88.
ایا صوفیہ	<i>Aia Sophia.</i>	87.
ایوانساری	<i>Ivanferi.</i>	86.
ایوب سلطان	<i>Ejub Sultan.</i>	113
پدشاه سرای	<i>Padishah Serai</i>	8.
باغچه	<i>Batchia.</i>	88.
بال قپان	<i>Balkapani</i>	88.
بالق بازار	<i>Baluk bazar.</i>	88.
پتری	<i>Petri.</i>	87.
بزاستان	<i>Bezeften.</i>	96.
بزه	<i>Bozzah.</i>	31.
بستانچی باشی	<i>Bostangi bashi.</i>	124
بکمز	<i>Pechmez</i>	37
بالا	<i>Balat.</i>	87.
بکی	<i>Bei</i>	
بوغاز حصار	<i>Bogas hisar, proprié</i>	
	<i>guttur.</i>	71.

Giameler:

INDEX

5	جامعہ	<i>Giameler</i>	98
8.	جبال	<i>Gebali.</i>	87.
7.	جہ علی	<i>Giob all.</i>	87:
6.	چٹلاہی	<i>Chatladi</i>	85.
13	قاوق بازار	<i>Taouk bazar</i>	95.
8.	تربہ	<i>Turbeh.</i>	108
8.	تکیر سرائی	<i>Tekir Serai.</i>	121
8.	تکیہ	<i>Tekyah.</i>	58.
8.	تورات	<i>Teurat.</i>	61.
7.	تیمور لنگ	<i>Timûr lenk</i>	50.
6.	حضرت	<i>Hazret.</i>	61, 62.
1.	داود	<i>Daoud.</i>	61.
4	داود باشا	<i>Daoud basha.</i>	85.
7	در کتاب حقیقہ	<i>Dortkitab bek</i>	
7.	itehin.		61.
2	دہلی	<i>Delli.</i>	116
2	دیوان	<i>Divan.</i>	92.
2	زبور	<i>Zabur.</i>	61.
		<i>Zindan.</i>	

INDEX

زندان	Zindan.	88.
ساماتیه	Samathia.	85.
سرای	Serai.	88.
سلیوری	Seliure.	86.
شاهزاده	Shahzadeh.	100.
شربت	Sherbet.	97.
صواب	Seneb,	63.
طاری	Dare.	37.
طوب	Top.	86.
درض	Arz.	45.
عورت بازار	Aurat bazar.	120.
عیسی	Isai.	61.
فاتح	Phatih.	100.
فنار	Phanar.	87.
قاضی کوی	Kadikui.	77.
قایموجیلر	Kapogiler.	90.
قدس	Kuds.	63.
قدس شریف	Kuds Sherif.	63.
	Kuds	

INDEX.

82	قدس مبارک <i>Kuds mubarek.</i>	63.
5.	قرآن <i>Koran.</i>	61.
38.	قره دگر <i>Karab deniz.</i>	4. 76.
36.	قوس <i>Kum.</i>	85.
20.	کوشک <i>Kiosk.</i>	123.
37.	مسجد <i>Mesgid.</i>	98.
3.	موسى <i>Musai.</i>	61.
37.	ناراي <i>Narli.</i>	85.
36.	والله <i>Vallah.</i>	59.
45.	جدي قله <i>Fedi kola.</i>	18. 86.
20.	بازار <i>Fezir bazar.</i>	5.
61.	يکي <i>Feni.</i>	85. 86.
00.	حصار <i>Fenzi hisar.</i>	74.
87.	يمش <i>Femish.</i>	88.
77.		
90.		
63.		
63.		
uds		

ERRATA

In prioribus Epistolis p. 19. l. 14. pro in quâ lege
prope quam in eodem ambitu p. 113. p. 15. fortè reponi
debet. ΝΕΡΟΥΙΑΣ p. 147. l. 4. aliqua.

In posterioribus Epistolis p. 2. l. 23. l. traxerit. p. 22.
l. 13. Cyclades. p. 78. l. 12. Notoxephyrum.

ege
oni

23.